

foto dd

Razigrana skupina pustarjev s Poljan na goriških ulicah

Papež ostro proti spolnim zlorabam mladoletnih

"Zlorabe v Cerkvu so hujše kot drugod, saj rušijo njeno moralno avtoriteto in etično verodostojnost!" je v nedeljo, 24. februarja, vzkliknil sveti oče, ko se je v Vatikanu končala štiridnevna konferenca predstavnikov vseh škofovskih konferenc. Javno in celemu svetu vidno konferenco si je zaželel in jo hotel imeti sam sveti oče, ker se zaveda, koliko škode so Cerkvu naredili vsi tisti predstavniki duhovniškega sveta, klera, ki so v preteklosti zlorabljali mladoletne in druge.

Papež Frančišek je ob koncu konference o zaščiti otrok v nedeljo v Vatikanu označil duhovnike, ki preživijo na otroke, za orodje hudice. "Tovrstnega krutega dejanja ne more upravičiti nobena razlaga", je dejal in obljubil, da katoliška Cerkev v prihodnje ne bo več prikrivala zločinov pedofilskih duhovnikov, kot je bilo to prevečkrat v preteklosti.

"Naše delo nas je privedlo do ugotovitve, da je resnost nadloge spolnih zlorab mladoletnih razširjen fenomen v vseh kulturah in družbah in da je bilo tako tudi v preteklosti", je dejal Frančišek ob koncu nedeljske maše.

Ob tem je primerjal zlorabe otrok z drugimi krutimi verskimi praksami, ki so bile nekoč razširjene, kot je na primer žrtvovanje ljudi, pretežno otrok, v poganstvu.

Obljubil je, da bodo v prihodnosti kakršenkoli primer zlorabe obravnavali z največjo resnostjo. "Odmevi tihega joka malih, ki so v njih našli mučitelje namesto očetov ali duhovnih vodij, bodo pretresli srca, zaslepljena s hipokrizijo in oblastjo", je povedal papež in dodal, da je njihova dolžnost, da pozorno prisluhnejo tem tihim jokom.

Po oceni papeža so tako zlorabe v Cerkvu še hujše kot drugod, saj niso v skladu z moralno avtoriteto in etično verodostojnostjo, ki jo Cerkev predstavlja in uči.

O žrtvah spolnih zlorab v Cerkvu je sveti oče povedal: "Redko se namreč žrtve zaupajo in iščejo

pomoč. Za temi podatki so lahko sram, zmedenost, strah po maščevanju, občutki krivde, nezaupanje v institucije, družbene in kulturne pogojenosti, pa tudi napačne informacije o službah in strukturah, ki bi lahko pomagale. Stiska žal vodi v zagrenjenost, celo v samomor, ali pa se včasih iz maščevanja stori isto stvar. Edino gotovo je to, da so milijoni otrok na svetu žrtev izkoriščanja in spolnih zlorab. Pomembno bi bilo prinesiti splošne podatke, po mojem mnenju vedno delne, na globalni ravni, zatem evropske, azijske, ameriške, afriške in oceanske, da bi prikazali sliko obsežnosti in zakoreninjenosti te nadloge po naših družbah".

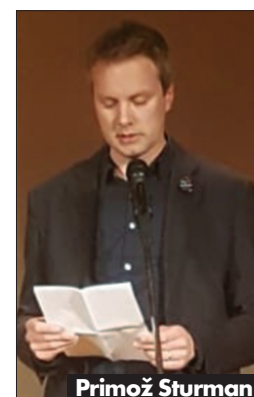
Nadaljeval je s primerom: "Če vzamemo primer iz Italije, poročilo "modrega telefona" iz leta 2016 pokaže, da se 68,9 odstotkov zlorab mladoletnih zgodi znotraj domačih zidov. Prizorišče nasilja pa ni samo domače okolje, ampak tudi četrtno, šolsko, športno in žal tudi cerkveno".

Trdo je tudi povedal: "Posvečena oseba, ki je od Boga izbrana, da vodi duše k zveličanju, če se pusti podjarmiti od svoje človeške krhkosti ali bolezni, postane s tem satanovo orodje. V zlorabah vidimo roko zla, ki ne prizanese niti nedolžnosti otrok. Nobenih zadostnih razlogov ni glede zlorabe otrok. Ponižno in pogumno moramo priznati, da smo pred skrivnostjo zla, ki se je zneslo nad najslabotnejšimi, ker so podoba Jezusa. Poglejte, zakaj je zdaj v Cerkvu porast zavesti, da mora zaježiti strašne zlorabe z disciplinskimi ukrepi ter s civilnimi in kanoničnimi procesi, ampak se tudi z odločnostjo soočiti s tem pojavom tako znotraj kot zunaj Cerkve. Ta se čuti poklicana spopasti se s tem zlom, ki se dotika jedra njenega poslanstva, ki je oznanjevanje evangelija malim in varovati jih pred pogoltnimi volkovi. Tukaj hočem z vso jasnostjo zatrditi, da, četudi bi se v Cerkvu odkril samo en primer zlorabe, ki je sam po sebi že pošasten, bi se s tem primerom soočili z vso resnostjo".

Prešernova proslava na Opčinah Slavnostni govor, glasba, petje

Vsoboto, 23. februarja 2019, so Prešerna počastili tudi v Finžgarjevem domu na Opčinah: prireditev v čast največjemu slovenskemu pesniku, ki so se mu Openci navadno poklonili v zadnjem tednu meseca slovenske kulture, je bila letos nekoliko prej zaradi sovpadanja s pustom.

Proslava se je začela s "prepirom", saj sta se na odru znašli kar dve napovedovalki: mlada Anja De Luisa ni hotela prepustiti besede Tini Busan, češ da je prestara, da bi napovedala mlade nastopajoče.

Primož Sturman

/ str. 11
Mojca Petaros

Prešernova proslava v Štandrežu Na svetu si, da sam si sonce

Na svetu si, / da sam si sonce, s tema dvema, s svetlobo prežarjenima verzoma nepozabnega pesnika Toneta Pavčka so organizatorji, Kulturno društvo Stanko Vuk, Miren - Orehovlje,

Marilka Koršič

Prosneto društvo Štandrež ter KTD Zarja, Bilje, naslovili svojo letošnjo prireditev ob dnevu slovenske kulture. Tudi tokrat so strnili moči, da bi čim lepše obeležili ta dan, ki bi moral biti za vse nas nekaj "svetega". Najprej so prireditev predstavili v dvorani Gnidovičevega doma na Mirenskem Gradu, v petek, 15. februarja 2019, nato v petek, 22. februarja, v dvorani Negovana Nemca v Biljah, v kateri je imela slavnostni govor vodja POŠ Bilje, Tjaša Močnik, nazadnje pa še v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu v nedeljo, 24. februarja. Tu je nagovor imela dr. Marilka Koršič, že iz mladih nog aktivna v goriškem kulturnem življenju, svetnica SSK na goriški občini, ki je nagovorila tudi občinstvo na Mirenskem Gradu. Učiteljica Tjaša Močnik je v Biljah med drugimi lepimi mislimi povedala, da čuti dolžnost "otrokom privzgojiti čut pripadnosti, jeziku, dediščini in kraju".

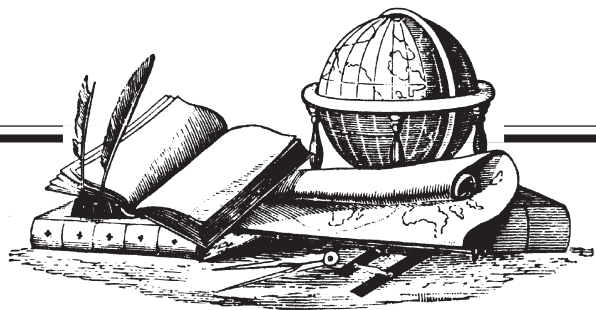
/ str. 13
Iva Koršič

Peterlinova dvorana v Trstu

Letošnjo nagrado v spomin na Nadjo Maganja so prejele sestra Gabrijela Koncilija in njene sestre

10

Med Slovenci na peti celini

Pogled v zgodovino (2)

Glede na pogovore z ljudmi v teh slovenskih skupnostih ocenjujem, da je velika večina Slovencev, ki se je odselila v

“Triestini” V vseh izseljenskih (enako pa velja tudi za priseljske skupnosti v Sloveniji) skupnostih je značilno, da se

Tržaškega v 50. letih prejšnjega stoletja izselilo v Avstralijo kar okoli 2500 Slovencev. Pavel Strajn je na podlagi šolskih statistik (število izpisanih otrok) izračunal, da je bilo kar 30 % vseh, ki so se takrat izselili iz Tržaške, Slovencev. Mednje spada tudi baje eden največjih strokovnjakov za opale na svetu, Sisto Rukin, po rodu iz Nabrežine. V slovenska društva, ki so veljala za “bela”, se pogosto niso vključili tudi zaradi različnih pogledov na dogajanje med drugo svetovno vojno. Nekateri Primorci so se vključili tudi v druga italijanska društva (Giuliani nel mondo), deloma zato, ker so bili že delno asimilirani, saj so doma živeli v večinsko italijanskem okolju, deloma pa očitno, ker so računali, da se vendarle v Avstraliji bolje sliši biti Italijan kot Jugoslovian. Ti ljudje so bili izgubljeni in zgodbe bi bile pozabljene, če jih ne bi v raznih bolnišnicah in domovih za ostarele našle

Klubiški pevski zbor v Adelaide

Avstralijo, zbežala čez mejo. Čez palec bi rekel, da je takih mogoče celo do devet desetlin. A tudi med temi sem našel takšne, ki do Jugoslavije in socializma čutijo nostalgijo. Na drugi strani pa tudi med temi, ki so čez mejo prišli legalno, najdeš tako take sogovornike, ki za nekdanjimi časi še vedno hrepenijo, kot tudi takšne, ki komunizem ostro zavračajo in pravijo, da se ga Slovenija še ni dovolj otesla.

Za “rdeči”, “socialistični” oziroma “filojugoslovanski”, različne oznake so se uporabljale, sta se šteli predvsem dve društvi – Jadran v Melbourneu in Triglav v Sydneyju. A tudi ti dve društvi imata kapelici, slovenski škofoje v času Jugoslavije (omenjali so mi obiske škofov Jenka, Leniča in Šuštarja) so obiskali tudi ta dva kluba in blagoslavljali zemljišči, kluba in kapelici. Po pripovedovanju njihovih članov so jih za naklonjene komunizmu imeli predvsem zato, ker so za razliko od ostalih domov ohranjali stike z jugoslovanskim veleposlaništvom in Slovensko izseljensko matico. V teh dveh klubih je bila tudi izobešana zastava z rdečo zvezdo (v ostalih pa ne), slovenščino pa sta poučevali učiteljici iz Slovenije, medtem ko so bile v ostalih klubih učiteljice prostovoljke iz skupnosti. V teh dveh domovih so učenci tako nosili tudi rdeče rutke. Zanimivo pa je, da ena izmed teh učiteljic ni bila poslana iz Jugoslavije, ampak je čez mejo ušla, kljub temu pa ohranila naklonjenost režimu. Kako so različne struje sobivale, kaže tudi to, da sta otroke v Jadranu vsako leto skupaj obiskala Miklavž in Dedek Mraz.

etnično poveže le del rojakov, drugi pa se porazgubijo in asimilirajo. Takšno je pač življenje. V Avstraliji pa sem zaznal še eno dodatno razsežnost. Med Primorci, ki so se izseljevali, so bili številni tudi iz Tržaške, takratne cone

Mlada dekleta, ki so stregla kavo po maši v cerkvi sv. Rafaela v Sydneyju

A Svobodnega tržaškega ozemlja. Ko je ta del leta 1954 pripadel Italiji, so se izselili, številni med njimi so bili anglo-ameriški policaji. Povezali so se v svoje društvo, kjer so bili skupaj Slovenci, Italijani in Hrvati, v statutu pa so imeli člen, da so vsi triestini (Tržačani) in da je prepovedano izobešanje italijanskih simbolov. Kar

medicinske sestre po rodu Slovenke. Nekatere je bilo potrebno prepričevati, da je po imenu razvidno, da so Slovenci, in so to naposled priznali. Drugi so sami postali nostalgичni na stara leta in se sami razgovorili. Tretji pa so zaradi demence znali govoriti le še slovensko in jih sorodniki sploh niso razumeli, dokler uganke niso rešile te

slovenske medicinske sestre, ki so otrokom razvozlake, kateri jezik starši sploh govorijo in kaj so torej po rodu. Življenje piše čudne zgodbe. Ne bo presenečenje, če zapišem, da so se v svoja društva povezali tudi rojaki iz Benečije. Kot drugod po svetu sta tudi tukaj njihova izključno lokalna identiteta in znanje le narečne oblike

slovenščine botrovala, da so se povezali ločeno. Tudi ta društva še danes delujejo (v Melbourneu, Sydneyju in Brisbanu).

nekaj časa je to delovalo, Slovenci so celo predsedovali društvu, spremenilo pa se je, ko se je v Avstralijo priselilo precej ezulov in so se ti vključili v te strukture. Ocenjuje se, da se je s

Vhod v klub Veseli lovci v St. Albans pri Melbourneu

Služba za jezikovne pravice - ZaJezik Prisotnost slovenščine v društvenih dejavnostih

Služba za jezikovne pravice *ZaJezik*, ki sta jo ustanovili krovni organizaciji SSO in SKGZ, ter Slovenski raziskovalni inštitut sta v sredo, 19. februarja, priredila prvo delovno srečanje z nekaterimi slovenskih goriški-

mi organizacijami, da bi se bolj konkretno soočili z jezikovnimi izzi- vi, s katerimi se srečujejo v sklopu delovanja. Srečanje je pote- kalo v Tumovi dvorani KB Centra v Gorici. Na- men pobude, ki se bo v prihodnje ponovila tudi na Tržaškem in Videmskem, je do- ločitev vodiča za navodila, kdaj in kako uporabljati izključno slovenščino in kdaj dvojezično obliko komunikacije. Na predlog SLORI-ja z name- nom, da bi bilo soočenje lahko čim bolj celovito, so povabili omejeno število organizacij. De- lokrog sogovornikov pa bo v na- slednjih tednih razširjen še na

druge. Na povabilo so se odzvali obe glasbeni šoli, Glasbena matica in SCGV Emil Komel, špor- tni zvezi Dom in Olympia, vzgojni ustanovi, Dijaški dom Simon Gregorčič in Mladinski dom, Narodna in študijska

knjižnica ter Kulturni dom. Izhodišče pogovora je bil posvet, ki ga je predsednica SLORI-ja Sara Brezigar predstavila obema krovnim organizacijam in ki v sklepih postavi v ospredje potre- bo po jezikovni politiki sloven- ske narodne skupnosti v FJK. Predsednico Brezigarjevo sta spremljala ravnatelj Devan Jago- dic in izvedenka Matejka Grgič.

Slovenski jezik je namreč tisto, kar najbolj označuje Slovence v FJK, in je torej edinstven razpoz- navni znak. Zaradi tega je po- trebno, da se ga čim več po- služujemo in smo nanj zelo po- zorni tudi v izvenšolskih dejav- nostih.

V dve uri in pol dolgem pogo- voru so si predstavniki sloven- skih organizacij in Slorija izmen- jali številne dobre prakse pri uporabi slovenskega jezika ter navedli nekatere težave, s kate- rimi se v zadnjih časih spopada-

jo. Te se nanašajo na kakovost slovenskega jezika, ki ga obvla- dajo mladi, ter na občevarje z italijanskimi starši, ki vpisujejo otroke v dejavnosti slovenskih društev in ustanov. Ob koncu so se udeleženci do- govorili, da se bodo srečali še en- krat z namenom, da bodo še bolj poglobili nekatera jezikov- na vprašanja.

Deželni svetnik SSk Igor Gabrovec pisal predsedniku Zaninu

Slovenska zastava naj bo tudi uradna zastava slovenske manjšine

D eželni svetnik SSk Igor Gabrovec je pisal pred- sedniku deželne skupščine Pieru Mauru Zani- nu v zvezi z zastavo slovenske narodne manjšine v FJK. Pra- vica do uporabe simbolov je sicer zagotovljena po zaščit- nem zakonu, izobešanje zasta- ve slovenske manjšine pa je specifično normirano z dežel- nim zakonom št. 27 z leta 2001. Z razliko od zakona za

zaščito furlanske manjšine, piše Gabrovec v svojem pismu, za Slovence ni nikjer do- ločeno, katera naj bo ta zasta- va. “Slovenska manjšina se kot narodna skupnost prepoznava v zastavi matične države, kar dokazuje tudi njena večdes- letna ustaljena uporaba na naših solah in občinskih stav- bah, zato je prav, da se to uza- nimni zakonom št. 27 z leta 2001. Z razliko od zakona za

Slovenija pravico in določila o uporabi narodnih simbolov za italijansko in madžarsko manjšino zapisala celo v usta- vo. Gabrovec, ki je član pred- sedstva deželnega sveta, pred- sedniku Zaninu predlaga, naj se čim prej sestane delovno omizje, ki naj določi najpri- mernejšo rešitev. Sam pa pre- dlaga, naj se določilo enostav- no doda v deželni zakon o zaščiti slovenske manjšine.

Povejmo na glas

V imenu kakšne demokracije?

Nemara je prav, da se ob nevarnih zaple- tih v Venezueli, ko je vse močnejše slišati glasove, da je treba na vsak način uveljaviti demokracijo, vprašamo, kaj sploh ta demokracija je in če je v njeni naravi res tudi vojaško ukrepanje. Slišati je, da bi do uporabe sile od zunaj lahko prišlo, če bi Madurov režim dokončno preprečil vstop humanitarne po- moči v državo. Ob tem se je takoj mogoče spomniti, kako so bili v imenu vrednot demo- kracije izvedeni vojaški posegi v Iraku, Afgani- stanu, Siriji, kjer so sile zahoda povsod podprle opozicijo, kar v nekem smislu velja tudi za t. i. arabsko pomlad, ki je razrušila Libijo, zamajala celotno Severno Afriko, vselej v imenu demo- kracije. Demokracija je na ta način postala ge- slo, na videz pravično geslo, s katerim je mo- goče vsakršno uporabo sile proglasiti za rešitev zatiranih ljudstev in odstranitev prekomerno nedemokratskih oziroma premalo demokra- tičnih družbenih ureditev. Toda ali ne postaja s tem demokracija nasprotje same sebe, ali z vojaškimi nastopi ne izgublja svoje verodostoj- nosti in ne more biti več zagotovilo varnosti in tista najsvetlejša ideja, ki naj kaže celemu svetu obzorje miru, razumevanja, obzorje mir- nega in le mirnega reševanja sporov? Reševan- je sporov s silo in z orožjem namreč prinaša zlo, ki si ga večina ljudi gotovo ne želi. Kaj ni demokracija tista ideja skupnega življenja, ki zagotavlja svobodo misli, sožitje različnosti, upoštevanje suverenosti vsakega naroda, in kaj ni njeno bistvo mir in še enkrat mir, se pravi

odprava vojn kot sredstva za nasilno urejanje medsebojnih odnosov? In tu smo že pri Evropi in njenih državah, ki so zaradi tragičnih zgo- dovinskih izkušenj naravnost poklicane, da dosledno zagovarjajo prav mirno urejanje še posebej najtežjih problemov, torej mir, mir in še enkrat mir in ne vojne, ne uporabe sile, ki ni nikoli nikomur prinesla nič dobrega. Res, Evropa je poklicana, da je oaza miru, v tem je njeno poslanstvo, poslanstvo miru, v tem je njena moč, njena luč in nagovor vsem celinam sveta. V primeru Venezuele pa je ta Evropa večinsko podprla tamkajšnjo opozicijo, in to v nevarnem vzdušju sklicevanja na demokra- tične vrednote, ki so bile v zadnjem obdobju tolikokrat zelena luč za vojaško ukrepanje. Podprla je samooklicanega predsednika, ki praktično vso moč dobiva od zunaj in ga je ta podpora od zunaj tudi vzpostavila. Zakaj se je Evropa tako odločila, ko pa vendar dobro ve, da bi oster poseg v Venezuelo v imenu demo- kracije premaknil edino smiselno, se pravi mir- no reševanje nesporazumov spet v neko me- gleno prihodnost, demokraciji kot takšni pa odvzel še nekaj njene sicer že zasenčene sve- tlobe in upanja, ki ga vendar vliva človeštvu? Zdi se, da bi Evropa in evropski človek morala globlje premisliti svojo vlogo v svetu, premi- sliti svoje poslanstvo, ki lahko v današnjem svetu dobredno odločilno pričuje za mir, za mir, za daleč največji blagor vseh, ampak prav vseh ljudi.

Janez Povše

/ dalje
Dejan Valentincič

Razmišljanje ob smrti Justina Stanovnika

Odločen 'ne' vsakemu družbenemu totalitarizmu

Poslovili smo se od Justina Stanovnika, pronicljivega človeka, intelektualca in domobranca, ki je sicer kot mladoten preživel koncentracijsko taborišče Teharje in slovenski holokavst, doživel pa njegove in druge povojne komunistične strahote in preganjanja. Holokavst opredeljujejo kot uničenje celotnega naroda ali dela naroda zaradi razrednih, rasnih ali nacionalističnih razlogov. To so počeli fašisti, nacisti in komunisti nad nami Slovenci in uporabljati moramo enaka merila za vse. Če ugledni italijanski evropski politik Antonio Tajani govori o fojbah, pričakujemo, da bo pometel tudi pred svojim pragom: fašistični predniki so genocidno delovali nad Slovenci, Furlani in Hrvati. Hoteli so nas iztrebiti in njihov kulturni in fizični genocid je kruto prizadel te narode. Nerazumljivo in zavržno je, da politiki demokratične Evrope spet ščuvajo in celo zanikajo dejanja fašizma kot Tajani ali komunizma kot Janez Kocijančič. Govoriti, kako je bilo pod fašisti vse v redu, ko so stiskali ljudi in celo vodstvo Cerkve, ko je ščitilo manjšine, in tako izgnali škofo Sedeja iz Gorice, Karlina in Fogarja iz Trsta in Mahniča s Krka. In kako more spričo tega gospa Spomenka Hribar, ki se ima za kulturno in politično demokratko, okriviti do skrajnosti poštenega Mahniča za komunistični genocid. Pokojni Justin Stanovnik je ostal kljub vsemu trpljenju in zapostavljanju pronicljiv spraševalec vesti posameznikov in družbe. Njegovo vztrajno iskanje resnice v zapletenih prevratih Evrope in Slovenije ostaja trajen pomnik prisebnega duha

in zavezanosti resnici vere in človeškega dostojanstva. Prvič sem se srečal z njim na Pastoralnem občnem zboru nadškofije Ljubljana. Njegov prepričljivi nastop je naredil vtis. Razmišljal sem, kako bi se v duhu njegovih klenih besed dalo izstopiti iz ustaljenih družbenih in cerkvenih kalupov in odriniti na globoko. Kasneje je večkrat omenjal katoliški shod, za kar smo se zavzemali še drugi, npr. dr. Marko Kremžar. Poglobljena vse-slovenska katoliška razprava o stanju vere in Cerkve bi spodbudila strategijo zbornosti Cerkve in vključila najboljše moči za prenovo katolištva v tranziciji. Očitno odločevalci v Cerkvi niso bili bodisi sami pripravljeni za to ali so jim prišepetovalci z leve to – kot še več drugih projektov, npr. uvedbo verouka v šole – na vsak način skušali preprečiti. Zbornost Cerkve bi krepila njeno duhovno moč in učinkovitost ter preprečila stranpoti, zaradi katerih naj bi Cerkve na Slovenskem – predvsem kleriki – izgubila ugled in naj bi bili duhovniki na dnu priljubljenosti v slovenski javnosti. Kljub medijskim polemom pod noge, ki smo jih deležni člani Cerkve, bi seveda strateška povezanost katoličanov lahko bolj počistila s stranpotmi iz polpreteklosti in tranzicijskih zablod, tudi razčlenila vezi sodelovanja cerkvenih ljudi z nekdanjim režimom. Tu-

di zdaj bi se katoličani podobno kot v času katoliške prenove pred sto leti lahko bolj osredotočili na bistvene zadeve osebnega in družbenega krščanstva ter postavili prioritete dušnopastirstva. Na to so merili Stanovnikov poglubljeni, včasih kar zahtevni prispevki v Zavezi o li-

Justin Stanovnik

beralizmu, komunizmu, krščanstvu in sploh o moderni dobi. O tem sva se kdaj ob robu skupnih nastopov tudi osebno pogovarjala: o vlogi slovenskih (svetovnih) liberalcev v boljševističnih projektih in stanju krščanstva pri nas in v Evropi. Poglobljena srečanja smo imeli ob 50. obletnici konca vojne in povojnih pobojev, ki smo jih v Šentvidu organizirali skupaj s Teološko fakulteto in Novo slovensko zavezo. Takrat sem povabil na Teološko fakulteto predavati tudi dr. Zdešarja. Tudi ob 70. obletnici smo s Stanovnikom v Zavodu sv. Stanislava razmišljali o resnici in spravi. Stanovnik je razprave usmerjal tudi v politično, zato

smo hitro našli soglasje, da povabimo tudi voditelje novih strank. Ob priložnosti mi je Stanovnik tudi dejal, da bi sam ustanovil stranko, če bi bil mlajši, da bi organiziral krščanski družbeni prostor. Bi doživel Pučnikovo usodo? Zaradi drugega dela nisem mogel hoditi na srečanja Zaveze, čeprav sem večkrat maševal na slovesnostih, ki so jih organizirali za pomorjene. Tako tudi nisem spremljal nasprotij, ki so se domnevno pojavljala v društvu. Pri nekaterih sem občutil celo določeno distanco do svojih nastopov. Bil pa sem žalosten ob dejstvu, da so celo nekateri župniki nasprotovali farinim ploščam. Verjetno ne preseneča, da celo znotraj Zaveze včasih ni bilo lahko najti soglasja glede pomembnih zadev tranzicijskega preoblikovanja. Posebno so se zadeve zaostriale glede vloge svojcev in njihovega zastopanja pri odkopavanju pomorjenih. Justinov odhod k Bogu nas zavezuje k prisebnosti in odločnosti za resnico, poglobljanju družbene pravičnosti in kritičnosti do po-

zunanjenih vsečnosti v družbenopolitičnem življenju, prisotnih v delovanju te vlade in slovenske politike sploh. Ravno zaradi neprisebnosti politikov in demokratičnih ljudi se širijo prevratne ideje, ki jih širi pri nas levica, sklicujoč se na rdečo zvezdo in njene diktatorje. Prav tako ni sram skrajnih desničarjev po Evropi prirejati razstav Hitlerjevih fotografij. Odgovornost vseh je širiti kritični demokratični prostor in zahtevati od odgovornih, da delujejo v blagor vseh. Stanovnikova kritična krščanska drža naj bo tako vodilo kristjanom in vsem ljudem dobre volje.

Janez Juhant

Ogorčenje zaradi izjav Antonia Tajanija Tokrat brez rokavic

Nesramne in neresnične izjave predsednika Evropskega parlamenta Antonia Tajanija, ki jih je izrekel v Bazovici 10. 2. 2019, so nas Primorci še posebej globoko prizadele in dvignile pokonci, ker so neresnične, arogantne in nevredne človeka, ki žal, opravlja v Evropski uniji visok položaj, kar je še bolj obremenjujoče. Njegovo sluzasto opravičilo je nesprejemljivo in odraz ozkega in zavajajočega pogleda na zgodovino fašizma, ki smo jo petindvajset let doživljali prav Primorci.

Upam in pričakujem, da bodo naši evropski poslanci in tudi drugi, ne glede na politično pripadnost, zahtevali odstop Antonia Tajanija tudi glede na to, ker fašistični zločinci niso bili še nikoli kaznovani za svoja dejanja. Govoriti o italijanski Istri in Dalmaciji leta 2019 in o tem, da je šlo pri fojbah z naše strani za etnično čiščenje Italijanov, kot smo slišali iz Bazovice, je milo rečeno imeti za norca vso Evropo.

Da ne bi pozabili, kdo in kako je zaukazal genocid nad Slovenci, naj navedem le nekaj fašističnih genocidnih ukazov, ki nam jih je leta 2009 povedal v govoru na Nanosu naš veliki domoljub, slovenski pisatelj dramaturg, scenarist in urednik Saša Vuga 26. 4. 2009 v spomin na prvo večjo partizanko bitko na Primorskem, ki je bila 18. 4. 1942 na Nanosu, gori upora. Ob njegovem govoru smo imeli kurjo polt in v naših dušah je bil mrz. Tako nam je med drugim govoril:

1. V Dnevniku grofa Ciana, Mussolinijevega zeta in ministra, bemo za dan 5. januar 1942, ko je sprejemal tajnika fašistov Julijske krajine, naslednje: "Vidussoni mi je razložil krvave namere proti Slovincem. Namerava vse pobiti. Opozoril sem ga, da jih je milijon. Ni važno, je odločno odgovoril, delati moramo tako kot naši v Afriki - vse pokončati. 2. Čas poniževanj. Pregarjanj. Mučenj - groženj, kakršno sem slišal, šolar, l. 1942 iz vladne palače v Gorici iz Mussolinijevih ust. In do smrti bom pričal o tem. Rjovel je: Bisogna sterminare tutti i maschi di guerra, maledetta razza"! -Treba je iztrebiti vse moške (ali samce) tega prekletega plemena (ali pasme)! Skakal je po balkonu. Besnel. Mahal s pestjo - ni vedel, da bo čez tri leta visel kot zaklana mrhovina sredi Milana. Ampak to ni bila cirkuška komedija. Bila je groteskna tragedija. Ker je od tega klovnovskega kričanja umrlo na tisoče slovenskih ljudi. 3. Iz bele Ljubljane je leta 1942 visoki komisar poslal v Rim ta načrt: "Vprašanje slovenskega naroda se lahko razreši po enem od naslednjih načinov: 1. Da ga uničimo. 2. Da ga razselimo. 3. Da ga povsem asimiliramo. Moramo se samo odločiti za smer, ki jo bomo ubrali". 4. Ne pozabimo na Mussolinijevo pismo v Ljubljano, prav tako leta 1942: Pobijajte razumnike - ker narod brez pastirjev je trop neumnih ovc! Znana nam je tudi izjava nekdanjega predsednika Italije Napolitana, ki je pred leti javno dejal, da so bili naši ljudje po zaporih v Italiji na letoviščih. Take počitnice

je preživiljal moj stari oče Janez Bajc, ki so ga italijanske oblasti aretirale že 3. aprila 1941 in ga zaprle v goriške zapore kot nevaren element. Kasneje je bil določen za internacijo v Castello di Montalbano (Firence). Novembra 1942 so ga kot konfiniranca odpeljali na otok Ustica pri Palermu, kjer je hudo zbolel in bil 13. junija 1943 skupaj s 500 drugimi interniranci prepeljan v novo taborišče oz. letovišče Chiesanuova pri Padovi. Domov se je vrnil septembra 1943 skoraj nerazpoznaven, star 63 let. Med tem mu je umrla žena, niso ga pustili na pogreb. Pa to ni bilo še dovolj. Fašizem smo v naši hiši okusili že leta 1928, ko je zaradi fašizma tragično umrl pri 24 letih prvi sin Janca Bajca, pesnik, novinar, študent prava v Padovi in organizator Tigra na Vipavskem, Drago Bajc. V uporu proti fašizmu je bil ubit tudi Janezov drugi sin Milan, udeleženec Nanoške bitke, in padel v partizanih leta 1943. Toda to še ni bilo vse.

Tudi moja mama Olga je bila v italijanskem letovišču. Ponoči so jo fašisti aretirali in meni, nedonošeni hčerkici, stari leto dni, odpeljali mamo in druge vipavske matere, žene in dekleta v tabo-

Fašistično taborišče Fraschette di Alatri

rišče Fraschette di Alatri, kjer je bilo 7.000 letoviščarjev. Podobnih lagerjev je bilo v Italiji še 133. To so izkušnje fašizma samo ene primorske družine in le majhen vzorec, kako je izgledal fašizem v naših krajih. Vemo, kje se je rodil in kdo ga je vodil. In za konec se sprašujem, kako je mogoče, da predsednik Evropskega parlamenta tega ne ve ali, bolje rečeno, noče vedeti. In zanimivo je dejstvo, da je pod pritiskom moral dvakrat pojasnjevati javno izrečene besede, izgovorjene v Bazovici, kar v diplomaciji ni ravno vsak dan. Ne morem verjeti, da prve izjave v Bazovici ni sestavil premišljeno in brez razloga, in mislim, da je vedel, o čem govori. Zato je njegovo opravičilo nesprejemljivo in zgodovinsko neargumentirano in bi moral čutiti posledice z odstopom. To si dovolim napisati in imam pravico, glede na težke družinske izkušnje fašizma, to tudi tako komentirati. Italija se nikoli ni opravičila za gorje, ki ga je storila našim ljudem, kaj šele, da bi to gorje tudi kdaj finančno povrnila. Italijanska politika se je že večkrat obnašala podobno kot njen predsednik Napolitano in sedanjí predsednik Evropskega parlamenta Tajani. Naj tega ne pozabijo naši evropski poslanci in naši politiki v Sloveniji. To od njih pričakujemo vsi, ki smo fašizem okusili na lastni koži. In ni nas malo. Slovenski zunanji minister Cerar je lahko sprejel opravičilo Tajanija, ker fašizma ni še okusil. Jaz pa tega opravičila ne morem sprejeti zaradi težkih negativnih posledic vse naše družine in trpljenja Primorcev pod italijansko zasedbo naših krajev po koncu prve svetovne vojne.

Rodman, Vipava

Prejeli smo

Žična ograja okrog okupirane Ljubljane

Vlogi angažiranega ustvarjalca se odzivam na izzivalne vzklike govornika na memorialni slovesnosti v Bazovici.

V letih 1970-2000 sem v prijateljski Italiji sodeloval na številnih razstavah, kjer so me za angažirano satirično risbo in fotomontažo počastili z mnogimi nagradami in priznanji. Imel sem številne zelo prijateljske in plodne stike s tamkajšnjimi umetniki, galeristi ter novinarji in široko publiko, kar potrjujejo številni katalogi in pisemske pošiljke, katere intenzivno arhiviram. V tem arhivu sta tudi pismi nekdanjih italijanskih politikov Sandra Pertinija, Romana Prodi in vatikanskega papeža Janeza Pavla II.. Omeniti moram tudi Grupo Junij (1970-1985), ki je na svoje razstave pritegnila preko dvajset naprednih italijanskih slikarjev, grafikov, karikaturistov, fotografov, ki so bili navdušeni nad njenim manifestom in progresivno usme-

ritvijo v takratni socialistični, neuvrščeni Sloveniji-Jugoslaviji. In ravno v času zagnanega arhiviranja pisem so me močno vznemirili pristranski govori italijanskih politikov na slovesnosti pri spomeniku žrtvam povojnih pobojev (fojbe) pri Bazovici. Antonio Tajani, ki je celo predsednik parlamenta EU, je na koncu

Žična pregrada pri ljubljanskih Zalah

govora vzkliknil: "Naj živi italijanska Istra in italijanska Dalmacija!", kar je upravičeno vznemirilo Slovence in Hrvate. Ob tem agresivnem in žaljivem vzkliku sem se v hipu spomnil bronaste plakete, ki sem jo kot dijak Šole za oblikovanje osvojil na natečaju 'Ob žici okupirane

Ljubljane' leta 1961 za motiv, ki prikazuje krvavega ilegalca, ki se po tleh plazi skozi bodečo žico. Priznanje mi je posredoval takratni tajnik šole Jože Jurančič. Nagrajena risba je bila med ostalimi natečajnimi motivi razstavljena v nekdanji Jakopičevi galeriji v parku Tivoli.

Fašistična italijanska oblast je leta 1942 v času druge svetovne vojne Ljubljano obkrožila z bodljikavo žično ograjo, v dolžini 41 km, in s številnimi betonskimi bunkerji z neusmiljeno vojaško stražo. V takratni Evropi je bila Ljubljana edino mesto, ki je bilo v celoti obkroženo z žično ograjo; ta je povzročila ogromno trpljenja in smrti zavednih Slovencev. Leta 1945 so jo odstranili osvoboditelji partizani.

Ker sem prej omenil Šolo za oblikovanje, lahko dodam, da nas je v letu 1965 prej omenjen tajnik šole v Križankah, tovariš Jože Jurančič, nekdanji taboriščnik, z vlakom popeljal v kraj medvojnega italijanskega koncentracijskega taborišča na otoku Rab (1942-1943), kjer so ujetniki (15.000 internirancev) doživeli krvavo kalvarijo in mnogi umrli od lakote ter hude zime. Med zaporniki so prevladovali Slovenci, Hrvati in Židi in usmrčenih je bilo okrog 4500 ljudi, med njimi tudi otroci in ženske. Septembra,

ob kapitulaciji Italije je taboriščnik Jože Jurančič postal komisar Rabske brigade, katera je razorožila italijanske vojake in izpustila sestrane in bolne zapornike.

Ob Jurančičevi razlagi nepopisnih grozodejstev na zgodovinskem obeležju, ki ga krasi angažiran mozaik slovenskega slikarja Marija Preglja, sem kot mladenič podoživljal tudi grozljive prigode svojih sorodnikov in sosedov, ki so bili nasilno odpeljani v nemška nacistična taborišča in tam doživeli huda trpinčenja. Mnogi tudi konec svojega enkratnega življenja, in to na račun pogoltnega okupatorja in kvizlingov.

Italijanska politika Antonio Tajani in Matteo Salvini sta v Bazovici omenila samo nemška koncentracijska taborišča, žal pa sta pozabila na Rab, Gonars in na okupirano Primorsko, ki je predolgo obdobje trpela pod fašističnim škornjem. In končno na medvojno Ljubljano, ki je bila obdana z žično ograjo in betonskimi bunkerji. Nekateri še danes stojijo in opozarjajo na grozljiva leta fašistično-nacistične vojne, ki sta jo sprožila agresorja Hitler in Mussolini. Upajmo, da govornika v Bazovici ne bosta več potvarjala zgodovine ter da bomo državljani Slovenije in Italije nadaljevali prijateljsko sosedstvo.

Stane Jagodič, DELO, Sobotna priloga-Pisma bralcev, Ljubljana, 23. februar 2019

Poslanica papeža Frančiška za 53. svetovni dan sredstev družbenega obveščanja 2019 (1)

“Saj smo med seboj deli enega telesa” (Ef 4,25)

Dragi bratje in sestre, Cerkev si je od trenutka, ko je internet postal dostopen, vedno prizadevala, da bi bil v službi srečevanja in solidarnosti med vsemi. S to poslanico vas znova vabim, da razmislite o temeljih in pomenu človekove potrebe po vstopanju v odnos in da v veliki množici izzivov sodobne komunikacije odkrijete njegovo željo, da ne bi ostal zaprt v lastno samoto.

Prispodobi “mreža” in “skupnost”

Današnje medijsko okolje je tako zelo razširjeno, da ga ni več mogoče ločiti od področja vsakdanjega življenja. Omrežje je vir našega časa, vir znanja in odnosov, ki si jih nekoč ne bi mogli niti predstavljati. Zaradi velikih sprememb, ki jih je tehnologija vtisnila v logiko nastajanja, širjenja in uporabe vsebin, mnogi strokovnjaki poudarjajo tudi tveganja, ki ogrožajo iskanje in izmenjavo pristnih vsebin na svetovni ravni. Čeprav internet nudi izredno velike možnosti za dostopanje do znanja, se je izkazalo tudi, da je hkrati eno najbolj izpostavljenih področij za širjenje zavajajočih informacij in zaveštno ter ciljno izkrivljanje dejstev in medosebnih odnosov, ki pogosto vodi v diskreditiranje.

Priznati je treba, da nam družbena omrežja po eni strani pomagajo k boljšemu medsebojnemu povezovanju, k temu, da se najdemo in si pomagamo, po drugi strani pa omogočajo tudi zlorabo osebnih podatkov, katere cilj je pridobivanje političnih ali go-

spodarskih koristi brez ustreznega spoštovanja človeka in njegovih pravic. Statistični podatki kažejo, da je med mladimi vsak četrti vpleten v spletno nasilje. V tej zapleteni zgodbi bi bilo koristno ponovno razmisliti o prispodobah mreže, ki je bila na začetku temelj interneta, in ponovno odkriti njen pozitivni potencial. Podoba mreže nas vabi k razmisleku o številnih poteh in vozliščih, ki ji zagotavljajo trdnost, čeprav nima središča, hierarhične strukture in organizacije vertikalne oblike. Mreža deluje v moči sodelovanja vseh njenih delov.

Z antropološkega vidika prispodoba mreže spominja na drugo pomembno podobo: na skupnost. Skupnost je toliko močnejša, če je enotna in nudi oporo, če jo poživlja zaupanje in zasleduje skupne cilje. Za skupnost kot mrežo solidarnosti sta nujno potrebna vzajemno poslušanje in dialog, ki temelji na odgovorni uporabi jezika.

Očitno je, da skupnosti družbenih omrežij v tem trenutku ne moremo nujno enačiti s skupnostjo. Čeprav lahko virtualne skupnosti v najboljših primerih pokažejo enotnost in solidarnost, pogosto ostanejo samo skupine posameznikov, ki se prepoz-

navajo v skupnih interesih ali zanimanjih, za katere so značilne šibke vezi. Poleg tega identiteta družbene mreže prepogosto temelji na nasprotovanju bližnjemu, tujcu v skupini: bolj se opredeljujemo glede na to, kaj nas ločuje, kot na to, kaj nas povezuje; dopuščamo sumničenje in

razcvet vseh vrst predsodkov (etničnih, spolnih, verskih in drugih). Ta težnja spodbuja skupine, ki izključujejo raznolikost, da tudi v digitalnem okolju gojijo nebrzdani individualizem, kar se včasih konča s podpihovanjem spirali sovraštva. Na ta način postane tisto, kar bi moralo biti okno v svet, izložba, kjer se razkazuje lastna samovšečnost.

Mreža lahko spodbuja srečanje z drugimi, lahko pa se posameznik vanjo ujame kot v pajčevino, kar še poveča njegovo osamitev. Mladi so najbolj izpostavljeni utvari, da jih lahko družbena omrežja na ravni odnosov popolnoma

zadovoljijo; postajajo celo “družbeni samotariji”, zato je nevarno, da se popolnoma odtujijo od družbe. To dramatično dejstvo razkriva resen razkol v odnosnem družbenem tkivu, ki ga ne moremo prezreti.

Ta mnogovrstna in nevarna stvarnost sproža različna vprašanja etične, družbene, pravne, politične in gospodarske narave ter zadeva tudi Cerkev. Medtem ko vlade skušajo pravno urediti področje interneta in zaščititi prvotno vizijo svobodnega, odprtega in vernega medmrežja, imamo vsi priložnost in odgovornost spodbujati njegovo pozitivno uporabo.

Jasno je, da medsebojnega razumevanja ne moremo okrepiti s tem, da povečamo število stikov. Kako torej lahko najdemo svojo pravo občestveno istovetnost ob zavedanju odgovornosti, ki jo imamo v medmrežju tudi do drugih?

/ dalje

Srečanje FISC v Zelarinu

Vztrajati in biti sodobni!

Minuli petek, 22. februarja, smo imeli odgovorni uredniki katoliških tednikov iz Triveneta, ki so člani Državne zveze katoliških tednikov FISC, srečanje, na katerem smo spregovorili o sedanjem stanju naših tednikov.

za Triveneto in jih ponovno opozorila na nevzdržno stanje, saj dejansko ni tednika, ki ne bi imel težav s pošto. Večednevna, včasih tudi večtedenska zamujanja pri dostavi naših tednikov s strani italijanske pošte nas seveda vse skrbi, je pa tudi do

Novi glas je edini slovenski tednik, ki je dejavno vključen v to zvezo, kar je za vso slovensko narodno skupnost zelo pomembno, saj je prav, da tudi znotraj Italijanske škofovske zveze vedo, da živimo v Italiji tudi slovenski verniki.

Na srečanju smo veliko časa namenili predvsem hudim težavam, ki nam jih pozvrača italijanska pošta, tudi nam, česar se zavedamo. Delegacija naše zveze iz Triveneta FISC se je v Padovi sestala z odgovornimi predstavniki Italijanske pošte

naših naročnic in naročnikov nepoštena, saj pošti plačujemo posebno pogodbo, ki jo obvezuje, da najkasneje v dveh dneh dostavi naše tednike. Vodstvo italijanske pošte je obljubilo, da bodo kapilarno kontrolirali lokalne poštarje in naredili vse, da do zamud ne bi več prihajalo. Na srečanju smo spregovorili tudi o pomenu prisotnosti naših tednikov na svetovnem spletu in o kongresu zveze FISC, na katerem se bo spremenil statut zveze FISC.

JUP

ZAKAJ PRAV JEZUS? (58)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezus osvobaja od hudobnega duha

Jezus je z izganjanjem hudobnega duha pokazal na nastop mesijanske dobe in prihod Božjega kraljestva. Evangelist Janez je zapisal: **“Božji Sin pa se je razodel prav zato, da bi uničil hudičeva dela”**. (1 Jn 3,8) Ko se pojavita velika svetost in ljubezen, se v še večji meri dvignejo sile zla. Jezus se je moral že na začetku javnega delovanja spoprijeti s hudim duhom in premagati skušnjave. (Mr 1,12-13; Mt 4,1-11; Lk 4,1-13) Hudič ga je preizkušal v njegovem zaupanju Očetu, vendar se je pokazal kot Služabnik, ki je popolnoma pokoren Božji volji. Katekizem katoliške Cerkve pravi: “v tem je Jezus zmagoval nad hudičem: “zvezal je močnega”, da bi mu odvzel njegov plen”. (Mr 3,27) (KKC 539) Začetek Jezusovega javnega delovanja in vzpostavljanja Božjega kraljestva je tudi začetek izganjanja hudobnega duha. Zato je v Markovem evangeliju že prvi dan povezan s čudežem ozdravitve obsedenega v shodnici v Kafarnaumu. (Mr 1,21-28) Ta osvoboditev je zbudila v ljudeh strah, ki je značilen za prisotnost Božje moči in delovanja. Čudilo so se in se spraševali: “Kaj je to? Nov nauk z oblasti! Celotno nečistim duhovom ukazuje in so mu pokorni”.

(Mr 1,27) Jezus je zaklical z besedami, ki predstavljajo obrat v zgodovini: **“Umolknite in pojdite iz njega!”** (Mr 1,25) Tu sta se pokazali jasna moč in oblast Kristusa, ki more izgnati hudega duha. Evangelist Marko govori o tem, da je Jezus **prepovedal hudobnim duhovom, da bi govorili o njem**, ker je poznal njegove hudobne namene. (Mr 1,34) Ko je zapustil Kafarnaum, je tudi drugod oznanjal in izganjal hude duhove. (Mr 1,39)

Drugo izganjanje hudega duha se je zgodilo **pri obsedenem človeku iz Geraše**, ki mu je prišel naproti, ko je stopil v to deželo. (Mr 5,1-20) Ta človek je bival po grobovih, trgal verige in okove. Jezusu je zaklical: “Kaj imam s teboj, Jezus, Sin Boga Najvišjega? Rotim te pri Bogu, ne muči me!” (Mr 5,8) Jezus je ukazal hudemu duhu, naj zapusti tega človeka. Na vprašanje,

kako je ime nečistemu duhu, mu je ta odgovoril: “Legija mi je ime”. (Mr 5,9) To ime je razkrivalo globino in težavnost posednosti tega moža (rimski legija je štela 6000 mož). To kaže, da hudi duh nima lastnega imena in obraza, je eden in obenem mnogi, poudarja Dominique Cerbelaud. Pri tem je treba poudariti, da je to impresanten dogodek, ki želi pokazati veliko Kristusovo zmago. Vendar je v pripovedi le nekaj zgodovinskega temelja.

Prav tako je vznemirljiv dogodek, ko je Jezus **ozdravil hčer sirofeničanske žene**. (Mr 7, 24-30) To dejanje osvoboditve je storil v odsotnosti deklice, le z močjo svoje besede. V četrtem dogodku pri evangelistu Marku je šlo še za posebno posednost, **ko je hudi duh dečka večkrat vrgel v vodo in v ogenj, da bi ga pokončal**. (Mr 9, 14-29) V obeh primerih je Jezus zahteval vero ali vsaj pot do nje. Zmaga nad hudobnimi duhovi je dar vere, ki osvobaja od strahu pred lažjo hudobije in naredi človeka poslušnega Gospodovi besedi. Evangelist Matej omenja izganjanje hudih duhov na petih mestih.

Skupaj z Lukom govorita o ozdravitvi nemega in slepega obsedenega, (Mt 12,22-23; Lk 11,14-23) o obsedenem nemem človeku (Mt 9,32-33) in hčeri kananejske žene, ki so jo mučili hudi duhovi. (Mt 15, 21-28) Evangelist Luka govori o ženi **Mariji, ki je bila imenovana tudi Magdalena**, iz katere je izšlo sedem hudih duhov. (Lk 8,2) Hudobni duh je zajel tudi Jezusove nasprotnike, da so ga obtožili, da z Belcebubom izganja hudobne duhove. Zelo jasno jim je pokazal, da izganja hude duhove z Božjim prstom, kar pomeni, da je prišlo Božje kraljestvo. (Lk 11,20) Povedal jim je: “Ko močni z orožjem varuje svoj dom, je varno njegovo premoženje. Ko pa pride močnejši od njega in ga premaga, mu vzame vse orožje, na katero se je zanašal, in razdeli svoj plen”. (Lk 11, 21-22) Tudi njegovi učenci so izganjali hudobne duhove, ko jih je poslal oznanjati Božje kraljestvo. (Lk 10,20) Tedaj je videl pred seboj padec hudobnega duha in osvojeno nebo. **Pred tem je moral v neizprosni boj s hudobnim duhom in vsemi, ki so se mu prepustili**. Pomenljiv je prihod kače v Getsemanskem vrtu tik pred Judovo izdajo in prijetjem Jezusa.

Mariji, ki je bila imenovana tudi Magdalena, iz katere je izšlo sedem hudih duhov. (Lk 8,2) Hudobni duh je zajel tudi Jezusove nasprotnike, da so ga obtožili, da z Belcebubom izganja hudobne duhove. Zelo jasno jim je pokazal, da izganja hude duhove z Božjim prstom, kar pomeni, da je prišlo Božje kraljestvo. (Lk 11,20) Povedal jim je: “Ko močni z orožjem varuje svoj dom, je varno njegovo premoženje. Ko pa pride močnejši od njega in ga premaga, mu vzame vse orožje, na katero se je zanašal, in razdeli svoj plen”. (Lk 11, 21-22) Tudi njegovi učenci so izganjali hudobne duhove, ko jih je poslal oznanjati Božje kraljestvo. (Lk 10,20) Tedaj je videl pred seboj padec hudobnega duha in osvojeno nebo. **Pred tem je moral v neizprosni boj s hudobnim duhom in vsemi, ki so se mu prepustili**. Pomenljiv je prihod kače v Getsemanskem vrtu tik pred Judovo izdajo in prijetjem Jezusa.

ZCPZ GORICA Predavanje: g. Karel Bolčina

O glasbi v postnem in velikonočnem času

Aleluja je vzklík, ki izraža veselje, voščilo, ki izraža željo po sreči, kot bi komu zaželeli še mnoga leta. Aleluja je vedno veselo sporočilo, pa če jo vzklíkamo oz. pojemo na Veliko noč ali pa ob pogrebu. O naboju tega - za kristjane pomembnega - vzklíka in sploh o deležu glasbe v postnem in velikonočnem času je 19. februarja v župnijskih prostorih v Štandrežu na predavanju za organiziste, zborovodje in voditelje ljudskega petja, ki ga je organiziralo Združenje cerkvnih pevskih zborov Gorica, govoril g. Karel Bolčina, temeljit poznavalec liturgije in velik ljubitelj (sakralnega) petja, sicer pa štandreški župnik in škofov vikar za slovenske vernike v goriški nadškofiji.

Navzočim (lepo je bilo videti po nekaj organistov oz. pevovodij oz. pevcev iz skoraj vseh naših župnij na Goriškem) je g. Karlo lepo obrazložil smisel, sporočilo in vsebino posameznih faz posebno bogatega časa od začetka posta prek Velike noči vse do Binkošti. Povedal je, kakšna naj bo glasba v postnem času, in ponudil tudi veliko nasvetov, katere so najprimernejše (vrste) pesmi

za vsako izmed omenjenih obdobij. Čudovite so slovenske postne pesmi, ki izražajo željo po odpuščanju in spreobrnjenju, opisujejo Kristusovo ali Marijino trpljenje ali pa dogodek iz časa pred Veliko nočjo. Nekaj pose-

nega je sveto tridnevje, ki ima posebno vsebino, ne spada ne v postni ne v velikonočni čas. Prisotni na srečanju so lahko globlje okusili, kako bogati so obredi, ko so poslušali razlago o velikonočni vigiliji, med katero so bogoslužje ognja in luči, bogoslužje Božje besede, krstno bogoslužje in evharistično bogoslužje. In po postnem času, ko ne pojemo aleluje, spet mogočno zadoni vesela aleluja, ki - prvič zapeta po

daljšem obdobju - spet razveseli človekovo srce! Prav tako imajo poseben pomen pesmi, ki se pojejo v velikonočni osmini (času od velikonočnega ponedeljka do druge velikonočne nedelje) in v velikonočnem času do Binkošti, ki so - tega morda ne vedo vsi kristjani - po Veliki noči drugi najpomembnejši krščanski praznik. Tudi v sproščenem pogovoru po predavanju je g. Karel povedal veliko zanimivih stvari ter dal kar nekaj praktičnih in konkretnih nasvetov, ki bodo gotovo pri-

pomogli k temu, da bo petje ljudem pomagalo na še lepši način doživljati bogoslužje. Na koncu pa še to: niz predavanj, ki ga letos prireja ZCPZ Gorica, je sicer namenjen organistom in tistim, ki v cerkvi vodijo petje. Kaj podobnega bi pa bilo še kako koristno tudi za “zavedne” kristjane, tiste, ki jim bogoslužje neka pomeni in bi morda radi kaj več vedeli o njem.

DD

Komentar duhovnika / Ob koncu srečanja v Rimu

Preprečiti ali lečiti?

Pregovor iz naslova poznamo, upam, da se strinjamo tudi z njegovim pomenom. Vsekakor je to tisto, kar mi je prišlo na misel, ko se je srečanje, ki je obravnavalo spolne zlorabe mladoletnih, zaključilo, motalo pa se mi je po glavi že prej. Seveda žrtve gotovo potrebujejo tolažbo in to, da se skuša po najboljših močeh zadostiti pravici, kakor tudi popraviti nastalo škodo, kar pa je še precej, precej težje. Težava je v tem, da imajo naša dejanja vselej tudi svoje posledice, ne obstajajo nevtalna dejanja. Te posledice so lahko dobre ali slabe, kjer se spet lahko še naprej zadeve razdelijo do te mere, da rečemo določenim posledicam celo, da so pogubne. Ko govorimo o dejanjih, moramo vselej povedati, da so le-ta posledica neke miselnosti, posledica neke miselnosti pa so tudi besede. Z vsem tem želim povedati, da se v primeru spolnih zlorab ukvarjamo predvsem z dejanji, in sicer izvršenimi dejanji. Že tu zadeva ni celotna, ker posledice oz. nastali položaj niso izključno zadeva dejanj, temveč še bolj, poleg besed, neke miselnosti ali mentalitete. Neki duhov-

nik je komentiral takole: "Tole srečanje škofovskih konferenc je rodilo samo nejasne smernice proceduralnega značaja o transparentnosti, prijavah in procesih, nič pa o vzrokih fenomena, v prvi vrsti gre za homoseksualnost in nečiste navade posvečenih, naj bodo hetero ali homoseksualni. Samo, če izhajamo iz teh vzrokov, je mogoče težavo obravnavati korenito in zares preprečevati. Vse, tako nivo analize kakor tudi predlogi ukrepov, je ostalo na pravnem, kano-ničnem (cerkveno pravo, op. A. V.) in administrativnem področju, ne da bi se sploh dotaknili moralnega. Kakor da bi šesta Božja zapoved z vsem skupaj sploh ne imela nobenega opravka"! Zaključuje, da to ni krščansko, še manj pa katoliško spopadanje s težavami, temveč prej posvetno. Marsikaj ima ta sobrat prav, nek-je to razmišljanje še poman-

jkljivo. Prav ima, ko govori o tem, da je moralno področje ključnega pomena, tudi zato, ker za kristjana morala ni le skupek dogovorjenih pravil obnašanja, neke vrste družbena pogodba. Gre za razodeti način, kar pomeni, da je njen končni izvor pri Bogu, kako v sebi ohraniti celostno kakovost življenja, ki za Sveto pismo in Izročilo ni le neka biološka danost, temveč duhovna. Vsak kristjan dobi vase vtisnjeno Božjo podobo, samega Božjega

Sina Jezusa Kristusa, ki se nikoli več ne izbriše, dobi pa tudi posvečujočo milost ali Božje življenje, da bi lahko postal svojemu Stvarniku podoben ali sličen, da bi ga torej svetu okrog sebe od-slikaval: "Tako naj vaša luč sveti pred ljudmi, da bodo videli vašo dobra dela in slavili vašega

Očeta, ki je v nebesih" (Mt 5,16). Ruski protojerej Andrej Tkačev nam, ko govori o tem, kaj je Sodoma, pove, da gre v svojem izviru prav za to duhovno težavo, potem pa se ljudje posledično obnašamo, kakor se. Težava je torej v promoviranju krščanstva tuje miselnosti, za katero je pojmovanje tega, kar je "normalno", povsem nasprotno tistemu, kar je "normalno" za kristjane (spolna promiskuiteta, homoseksualizem...), vzrok pa je prav v tem, od kod določene norme izvirajo in kdo jih postavlja oz. jih je postavil. Posvetna miselnost seveda postavlja norme, ki ne predvidevajo Boga kot vrhovnega Zakonodajalca, zato je vsakovrstno vedenje, ki bi bilo krščansko, nemoralno, postalo nekaj povsem moralnega in normalnega. Če to še ni tako, pa gre v tej smeri. Da bi torej veljali za nas drugačna morala in normalnost, je potrebno biti predvsem verni. Ali je to pri izbiri kandidatov za duhovništvo in celo za škofovstvo v ospredju? Spolne zlorabe, ki so zelo pereča težava, očitno pa ne edina (kakor je bilo moč slišati tudi v Rimu in od svetega očeta Frančiška), nam postavljajo dobro ogledalo.

Andrej Vončina

Pastirsko pismo slovenskih škofov za postni čas 2019 - 1. del

"Kristjan se ne rodi, temveč to postane"

Dragi bratje in sestre, prisrčen pozdrav v Gospodu!

Postni čas je pred nami in vaši škofje želimo z vami nadaljevati poglobljanje krstne zavesti, o kateri smo vam pisali lani. Krst je za vsakega prvi korak njegovega vstajenja in ponudba novega življenja. Po njem smo poklicani k misijonski dejavnosti, da bi bili tudi drugi deležni sadov smrti in vstajenja Jezusa Kristusa ter zaživel iz te podarjene novosti življenja. V duhu krstnega poslanstva želimo razmišljati o vseživljenjski katehezi, saj v skrivnost novega življenja ne bomo mogli nikoli prodreti do konca. Glavni katehet je vedno Kristus sam. Danes smo v evangeliju slišali del njegove edinstvene kateheze, imenovane govor na gori. Potem ko je z blagiri razodel način Božjega delovanja do človeka, v današnjem odlomku pokaže na tiste, ki mu želijo slediti, ker so doživeli, da so bili ljubljani, ko so bili še sovražniki (Rim 5,6-11). Na osnovi te izkušnje jim naroča: "Ljubite svoje sovražnike"! Ljubite jih, delajte jim dobro, blagoslovajte jih in molite zanje (Lk 6,27-28.35). Verjetno se strinjamo, da za takšno poslanstvo nismo nikoli dokončno pripravljeni in potrebujemo vseživljenjsko usposabljanje.

Nekateri se še spominjate, da je nekoč obstajal krščanski nauk ne le za otroke, ampak je potekal ob nedeljah popoldne za vse vernike. S spreminjanjem življenjskih navad smo to opustili, ni pa nam uspelo uvesti novih rednih oblik verskega poučevanja odraslih. Ko v Cerkvi na Slovenskem govorimo o katehezi, pomislimo le na osnovnošolski verouk, kot ga izvajamo po župnijah. A "kateheza" pomeni več. Beseda izvira iz grške besede katehein, kar po-

meni "odmevati", "oznanjati", pa tudi "uvajati" in "poučevati". To pa ni omejeno le na otroško dobo, ampak je trajna potreba tudi odraslega kristjana, saj pomeni vedno globlje vstopanje v skrivnost vzajemnega odnosa med Bogom in človekom. In večino teh korakov ne more storiti otrok, ampak šele odrasel človek.

V zadnjih desetletjih smo v Cerkvi na Slovenskem zgradili primerne učilnice, kjer se kateheti in katehistinje po svojih najboljših močeh trudijo oznanjevati in učiti. Oznanjevalci ima-

doživljenjska naloga. Torej smo kateheze potrebni vsi ne glede na starost, spol, stan ali poklic. Tudi odrasli mora vedno znova srečati oznanjevalca, ki mu sporoči veselo vest o odrešenju v njegovi novi situaciji; da se znova odloči, ali bo Kristusa sprejel za svojega odrešenika ali pa bo iskal odrešenje zgolj v sebi in v ponudbah sveta. V tem zasije pravi namen kateheze: pomagati kristjano zoreti v zavesti njegove osnovne življenjske odločitve, da bo v vsem iskal Božjo voljo in po njej živel. Vse do "popolnega človeka, do pri-

mo različne učne pripomočke, ob katerih se trudimo posredovati znanje in versko izkušnjo udeležencem naših srečanj. Vedno bolj pa se zavedamo, da je kateheza "srečevanje odraslih, mladine in otrok v določeni katehetski skupini pod vodstvom kateheta z namenom, da bi trajno rasli v veri". S temi besedami katehezo opredeljuje nov Slovenski katehetski načrt, ki temelji na katehumenatskem modelu oznanjevanja in smo ga škofje pred kratkim potrdili zaradi bistvenih spremenjnih razmer. "Kristjan se ne rodi, temveč to postane", je znan Tertulijanov rek, ki se ne nanaša le na osnovnošolce, ampak tudi na odrasle. Postajati vedno bolj kristjan, postajati vedno bolj Božji, je

merne doraslosti v Kristusovi polnosti" (Ef 4,13). Novi katehetski načrt tako opredeljuje osnovne katehetske naloge: podpiranje poznavanja vere, učenje molitve, vzgoja v liturgiji, vzgoja za občestvo in uvajanje v držo razločevanja. Nekaj takšne kateheze je že navzoče v različnih duhovnih gibanjih, pri delu z odraslimi, v župnijskih skupinah in morda še kje. Škofje močno spodbujamo župnijska občestva, zlasti župnijske pastoralne svete, da skupaj iščejo v tej smeri nove možnosti in da za njihovo izvedbo poskrbijo tudi za usposobljene katehiste in katehistinje. Zgled prave gorečnosti nam spet daje Jezus sam, ki se katehezi ne odpove niti po vstajenju. Spomnimo se, da sta

se učenca na poti v Emavs pogovarjala o preteklih dogodkih in o njih govorila tudi s tujcem, ki se jima je pridružil na poti. Prisljuhlil jima je in pričel razlago tam, kjer sta bila. Danes bi morda rekli na njunem pobirman-skem verskem nivoju. Potrpežljivo je razlagal in "ogreval srce". Čisto na koncu, ko sta že mislila, da je vse povedal, je sprejel njuno vabilo k obedu in ob lomljenju kruha sta ga spoznala. Ko se je dotaknil njunih src, jima je izginil izpred oči in onadva sta postala oznanjevalca iz izkustva. Šla sta nazaj v Jeruzalem in povedala, kako sta srečala Vstalega Gospoda. Postala sta kateheta. Podobno naj se godi pri kateheti. Katehet oznanja, kar nosi v svojem srcu, oznanja svoje izkustvo Božje navzočnosti in svoje odrešenosti sredi občestva. Ogrevaja srca. Vabi k obredu. Išče poti, kako bi na najbolj prodoren način razrahljal zemljo src za Božjo besedo. Bratje in sestre pa poslušajo, opazujejo, gledajo in premišljujejo, iščejo zgled, iščejo avtentičnost. Kritični so. Tako, kot sta bila kritična oba učenca. A Jezus je tisti, ki se jima je pridružil, ni čakal, da bi prišla sama. Bil je poslušalec in tisti, ki je spregovoril. V katehezi ni delitve na "mi" in "vi", ampak je dogodek skupnosti. Nova zaveza nas kliče k osebni odgovornosti. Jezus je na večer velikega četrtka učencem umil noge in svoje dejanje, po besedah apostola Janeza, sklenil z besedami: "Zgled sem vam namreč dal, da bi tudi vi delali tako, kakor sem jaz vam storil. Resnično, resnično, povem vam: Služabnik ni večji kakor njegov gospodar in poslanec ne večji kakor tisti, ki ga je poslal. /.../ Kdor sprejme tistega, ki ga pošljem, mene sprejme; kdor pa mene sprejme, sprejme tistega, ki me je poslal" (Jn 13,15-16.20).

S tem Jezusovim zgledom in močno spodbudo, da bi se v vseh prebudil katehet, da bi bili kateheti in ne bi le delali kot kateheti, se danes poslavljamo in vam pošiljamo svoj pastirski blagoslov!

Vaši škofje

Skozi drugačno prizmo (3)

Želja in potreba

Ko smo govorili o nakupovanju, smo dejali, da je nakupovalno središče postalo svetišče. V njem poteka posebna antropološka sprememba, ki spreminja kulturo potreb v kulturo želja. Koliko je ta proces spreminjanja že končan in koliko traja, je vprašanje za posebno obravnavo, dejstvo pa je, da je ta kultura želja že kar ukoreninjena. Kulturo želja je med 20. in 30. leti 20. stoletja teoretiziral bankir slovite tvrdke Lehman Brothers (tiste, ki se je sesula l. 2008), Paul Mazur. Takole je pisal takrat: "Ameriko moramo spremeniti od tega, da bi bila kultura potreb, do tega, da bo kultura želja... Ljudi je treba navaditi, da bodo želeli nove reči, tudi preden bi bile tiste stare že povsem obrabljene. V Ameriki moramo izoblikovati novo miselnost. Želje človeka morajo zasenčiti njegove potrebe". Kar je pisal Mazur za ZDA, velja zdaj precej globalno, kakor je pač uspel tej vlesiti tudi izvoz neke miselnosti ali nekih miselnosti, ne samo blagovnih znamk. Tudi kultura želja pa je del nekega še ne povsem uspelega procesa antropološke spremembe. Želja je namreč vezana na samouveljavitev, ki bi lahko bila tudi neka jama brez dna, pa se torej lahko tudi nikdar ne bi izčrpala, vendar pa jo še vedno oklepa načelo resničnosti ali realnosti. Da bi res prišli do povsem uveljavljene porabniške družbe, je treba podreti vsako me-

jo, tako da želja še ni dovolj, zato pa se rodi še naslednja kultura, kultura "kaprice", če vzamemo splošno znano tukjo, ki bi ji v slovenščini rekli lepo "muha" (znana je recimo "modna muha"). Harvi Ferguson glede tega pravi: "Če je bilo poenostavljenje želje ukoreninjeno v medsebojnem primerjanju, napuhu, nevoščljivosti in "potrebi" po samouveljavitvi, pa se nič ne more primerjati s takojšnjo kaprice. Nakup je naključen, nepredvidljiv in spontan. V sebi ima fantastično kvaliteto, da hkrati vzbuja in zadovoljuje kaprico, pa je, kakor vse kaprice, neiskren in otročji". Tako se vračamo k zadnji obravnavanemu nedeljskemu odprtju trgovin, ki šele zdaj dobiva svojo polno podobo. S tem odprtjem ljudje namreč niso bežali od svetosti krščanske nedelje, da bi šli na neko nereligiozno področje, temveč da bi šli proti drugačni in zahtevnejši religiji. Enzo Pennetta zaključuje zadevo s tem, da je "nedeljsko zaprtje trgovin naša zadnja možnost, da bi ubežali religiji shoppinga, ki je spet hči religije denarja". Kar zadeva nas, bi utegnili to predstavljati lep korak naproti današnjemu izgubljenemu človeku, da mu sporočimo, naj se končno bolj osredotoči na tisto, kar resnično potrebuje, ne le na zadovoljitev ali izpolnitev vseh svojih želja, ki so v resnici le kaprice.

Andrej Vončina

Bog je temelj našega obstoja

Odleteti moramo v svojo ljubljeno domovino (sv. Avguštin)

Davnega leta 1933 je pri založbi Hram v Ljubljani izšla knjiga Lev N. Tolstoj - Smrt Ivana Iljiča. Knjiga me je pritegnila predvsem zato, ker jo je prevedel Josip Vidmar. Prevajalec, ki mi ni bil nikoli simpatičen kot politik, kot človek in književnik pa me je vedno zanimal.

Kot človek zato, ker sem se z njim samo enkrat srečal. Bil je do mene, tedaj navadnega študenta - bogoslovca -, izredno prijazen in sva ob čaju, ki ga je prinesla služkinja, kramljala dobro uro. Pa tudi zato, ker vem, da je v tistem nenavadnem slovenskem času, ki ga je požiral ateizem, rad pomagal tistim kulturnikom, ki jih je tedanji režim zavračal, če ne celo sovražil. Kot prevajalca pa ga ne bi ocenjeval, ker ni to moj namen, čeprav vedno rad segam po njegovih prevodih kot tudi po njegovih knjigah. V omenjeni Tolstojevi knjigi me je nagovorilo spoznanje, s katerim se je moral končno sprijazniti s svojim žalostnim koncem Tolstojev Ivan Iljič. Ko je Ivan spoznal svoje žalostno zavoženo življenje in se je celo lahko premaknil skozi smrt, je ob svojem velikem spoznanju radostno vzklilnil: "Kje je smrt? ... Ni je več". Pri evaglistu Luki najdemo nekaj podobnega: "Le eno je potrebno". (Lk 10,42) To spoznanje lahko odkrije vsakdo od nas v svojem življenju. Lahko pa tudi gre to spoznanje mimo njega?! Ljudje med drugimi nagoni - teh nimajo samo živali - imamo tudi nagon po vračanju domov; ta nas

ne usmerja samo proti domu, kjer bivamo, ampak tudi proti domu pri Bogu, čeprav se tega velikokrat sploh ne zavedamo. Ste se zamislili kdaj nad vrtnarjem. Ta sploh ne vzgaja rastlin. Vrtnar samo uporablja določene vrtnarske veščine, ki spodbujajo rastlinam rast. Sama rast rastlin pa je izven vrtnarjevega nadzora. Nekaj podobnega sem opazoval jesenskega dne pri naših jadralskih Čupe. Noben jadrlec si ne more sam zagotoviti primernega vetra, da bi ta veter po njegovi volji premikal jadrnico. Jadrlec samo uporablja jadralske veščine, s katerimi ujame podarjeni veter, da ga pripelje na cilj, ali preprosto povedano, do obale, kjer je njegov domov. Jadrlec sam ne more narediti nič, da bi pripravil veter do tega, da zapiha. Pri obeh primerih, pri vrtnarju in jadralcu, je v ospredju tehnika, ki jima služi pri njunem delu. Veščino, ki smo jo zapazili v obeh primerih - vrtnar, jadrlec -, rabi vsakdo od nas. Ta se za nas imenuje notranja tišina. Kako vsakdo od nas poskuša biti tihi? Polni smo notranjega kaosa, ki so ga polne naše glave. Ta kaos je podobna divji zabavi, ne glede kje. Velikokrat se sploh ne zavedamo, kako ta naš notranji kaos prevladuje v nas. Ko pa vstopimo skozi vrata osebnosti tišine, se to stanje umiri in tedaj lahko spoznamo, da vez z Bogom ni nekaj, kar naj bi si prizadevali, da imamo, ampak je Bog temelj našega obstoja, torej, tudi poti do Njega, ker smo že v njegovi bližini.

Ambrož Kodelja

Prvo predavanje SD Sončnica / Dr. Andreja Poljanec

“Starševstvo ni poklic, je vseživljenjsko poslanstvo!”

Kakšen mora biti odnos z otroki, kako naj jih vzgajamo, je boljše biti strogi ali permissivni, kako se razvijajo otrokovi možgani ... o vsem tem in še o marsičem je bil govor v četrtek, 21. februarja, v dvorani Franca Močnika v Gorici med prvim predavanjem iz letošnjega niza v organizaciji Skupnosti družin Sončnica. Na predavanju z naslovom *Starševstvo ima okus po sreči* je nastopila dr. Andreja Poljanec, ki je mama petih otrok, po izobrazbi pa psihologinja, specialistka za zakonske in družinske terapije, zaposlena na Fakulteti za psihoterapevtsko znanost S. Freuda v Ljubljani, predava pa tudi na Fakulteti za uporabne družbene študije. Je avtorica knjig, posnela je tudi zgoščenko *Šest poti do sproščenega starševstva* in sklop šestdesetih oddaj z naslovom *Srce*. S sodelavci je ustanovila študijsko raziskovalni center za družino, vodi razne skupine in predava doma in v tujini.

Dr. Andreja Poljanec je na četrtkovem večeru skušala prisotnim posredovati osnovne informacije o pomenu vzpostavljanja dobrega, vzajemnega odnosa z otroki, v katerem ne sme biti prostora za nasilje, grobost in šeskanje. Telesno kaznovanje otrok govori o negotovosti staršev, ni vzgojna metoda, je nepotrebno in nedostojanstveno. Odnos z malčki se mora razvijati na trdnih temeljih medsebojnega zaupanja. Navezanost otroka na odraslega, posebej na starše, je potreba, ki je v njegovem organizmu vgrajena, je pogoj za preživetje, starševstvo pa ni zgolj iskanje najbolj primerne načina vzgajanja, discipliniranja, je ustvarjanje pozitivnega odnosa, v katerem se obe strani skupaj razvijata in druga drugo navdihujeta. Generacije staršev se vedno skrbijo, da, če se otrok močno naveže na odraslega, če veliko zahteva od njega, če se odrasla oseba preveč odziva na njegove zahteve, bo otrok premalo samostojen, preveč razvijen in scrkljan, v resnici pa lep odnos nima zveze s permissivnostjo. Če smo prestrogi, izgubimo po-

membne informacije, ki so v otroku, permissivna vzgoja pa je slabša od strogosti, saj niso v tem primeru otroci razvijani, pač pa čustveno zelo zanemarjeni. V otroka se moramo vživeti, ne smemo popuščati, a moramo biti fleksibilni. V osemdesetih letih

foto dd

prejšnjega stoletja je pediater John Bowlby postavil teorijo navezanosti, ki govori o tem, da je potreba po navezanosti, po stiku, po občutku varnosti, vrojena v centralnem živčnem sistemu človeka. To je tretja od osnovnih motivacijskih komponent, sledi potrebi po fizičnem, organskem preživetju in potrebi po nadaljevanju vrste, razmnoževanju, ki ju je preučeval že Freud. Torej odnosi so ključna matrika za osnovne in popoln razvoj. Zanimivo je, da je sprednji del možganov, ki je namenjen odnosom, pri človeku ob rojstvu od vseh živih bitij najmanj razvit, to pomeni, da ima največ možnosti, da se zdravo, edinstveno razvije in postane človek kot odrasel suverena in samostojna oseba. Če odnosi niso dovolj varni, globoki in čustveno pestri in če so po drugi strani nasilni, grobi, oddaljeni, tesnobni, se ta del možganov bistveno slabše razvije. Globok odnos, ukvarjanje z otrokom ni razvijanje, ampak je nekaj najbolj bogatega, kar jo lahko naredimo. Osnovno vodilo je, da se zavedamo, da starševstvo nas vabi, da se razvijamo ob otroku in da se on razvija ob nas, otroci in mladostniki nas navdihujejo in so zelo močna

gonilna sila. V starševstvu seveda spadajo tudi pravila za pridobitev kakovostnega življenja, nikakor pa niso dovolj, če prezgodaj od malčka zahtevamo samostojnost, kasneje ne bo suveren, bo samo navidezno samostojen, priden in delaven, a notranje precej negotov, nestabilen in nekoherenten, z nizko samopodobo. “To, da otroci nikoli ne ubogajo, je bolj zdravo, kot da vedno ubogajo! Preveč pridnosti je po navadi povezano s krivico, žalostjo, da je bilo zamujeno nekaj, kar bi moralo biti”. Otrokovi, človekovi možgani pa so “plastični”, ustvarjeni tako, da nimamo nikoli izgovorov za izboljšavo, vedno imamo možnost postati bolj nežni, bolj čuteči, empatični. Tudi nevroznost in sodobna teorija navezanosti dajeta novim generacijam staršev upanje, da z ljubeznijo in potrpežljivostjo lahko vedno na novo postavijo temelje za optimalen razvoj odnosov in osebnosti otrok. Kljub stresu in težavam morajo biti starši zgled čustvene zrelosti, saj si otroci zapomnijo povprečje izkušenj in ne morejo ločevati svoja čustva od starševskih. Pri vsem tem so pomembni globok čustveni stik z otrokom, primerna odzivnost, prožnost in sočutje, uglašenost ter vsakršna odsnost telesnega in psihičnega kaznovanja, ki so dolgo časa veljali za najbolj logične, primerne vzgojne principe, ki pa krhajo zaupanje med otroki in starši, so “instant variante”, ki dolgoročno sploh ne prinesejo zaželenih učinkov. Samo v varnih odnosih, kjer otroka pomirjamo, mu govorimo o njegovih čustvih, se v njegovih možganih povezujeta zavedanje in prepoznavanje tega, kar se v njegovem telesu dogaja na fiziološki in čustveni ravni – pod stresom se posamezni centri v možganih otroka ne morejo dobro povezovati. Rahločutno starševstvo gotovo zahteva veliko več energije, nikakor ni enostavno, je pa čudovit izziv, ki prinaša zadovoljstvo, dostojanstvo in čustveno bogastvo. V odnosu z otrokom moramo živeti v ljubezni, sproščeno in prosto.

Katja Ferletič

SCGV EMIL KOMEL “Silvanu ... z ljubEznijo”

Glasbeni spominski večer

Prof. Silvan Kerševan bi bil gotovo vesel vsega bogastva, raznolikosti in lepote, ki so se na njegov rojstni dan, 21. februarja, pojavili na odru Kulturnega centra Lojze Bratuž. Tudi letošnji koncert “Silvanu ... z ljubEznijo”, ki sta ga pokojnemu ravnatelju že sedmič poklonila Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel in društvo Arsatelier, je pokazal, kako je ustanoviteljev duh v šoli in srcih teh, ki so ga poznali, še vedno navzoč in živ. Glasbeni spominski večer je gotovo najboljši način, s katerim se ga “komelovci” lahko spominjajo: kolegi in sodelavci, mladi in stari znanci, nekdanji in sedanji gojenci, taki, ki so ga poznali, pa tudi taki, ki v očarljivem svetu glasbe delajo šele prve korake: prav vsi so prinesli na oder utrinek lepote, prispevali so kamenček za čudoviti mozaik, ki ga je prof. Kerševan več desetletij snoval z veliko potrpežljivostjo, njegovi nasledniki pa si skrbno prizadevajo, da bi njegovo vizijo še naprej uresničevali in nadgra-

S. Gorkič, B. Kerševan in A. Schettino (foto dd)

“da bi se približali našim mladim, kot je želel prof. Silvan Kerševan”, in jim omogočili, “da se izrazijo z glasbo naših časov”. Solistično ali v komornih skupinah oz. orkestrih so nastopili s skladbami slovenskih in tujih avtorjev, med katerimi so skoraj povsem manjkali “klasiki”. Violinistka Pavla Vezjak je zaigrala Bravničarjevo *Ario*, mala pianistka Karolina Gantar Glavinove *Spominčice*, ksilofonist Isaak Hrovatin Živkovičev *Holzschuh Tanz*. Tradicionalni ju-

soglio kot solistom poklonil Piazzollov *Oblivion*.

Tri pristna in prisrčna pričevanja so prispevali Zala Černe, Jakob Murovec in Jure Ferletič, pevci Mešanega mladinskega zbora Emil Komel, ki so Silvana poznali in z njim doživeli nepozabne trenutke. Medtem ko je spretna roka Monice Quaggiato v projekciji na platnu v ozadju izrisovala Kerševanove podobe, je Zala povedala, kako je bil Silvan “neizmerno srčen”, kako se je rad

pošalil, kako je verjel v mlade. “Če bi bil tukaj z nami, bi bil ponosen”. Jakob (njegove misli je prebral Ivan Boškin) je poudaril, da je bil Kerševan v njegovih očeh “čudovit in pozoren človek”. Jure je obudil spomine na prve pevske tedne, ki se jih je ravnatelj z velikim veseljem udeleževal in jih

jevali.

Pozdravni nagovor je ravnateljica Alessandra Schettino uvedla s toplimi in občutenimi besedami, ki ji jih je le nekaj dni prej poslal Victor Srujo, profesor na sloviti pevski šoli Opernega gledališča Colón v Buenos Airesu. “Zame ni bil samo ravnatelj vaše šole, ampak tudi velik prijatelj”. Spominja se ga kot veselega in optimističnega človeka, polnega navdušenja, ki se je odražalo tudi v njegovem delu. S svojo osebnostjo in prijateljstvom mu je zapustil “čudovite spomine”. Tudi te besede dokazujejo Kerševanov “neizbrisni doprinos k razvoju naše šole”, je dejala Schettinova, ki je skupno z Metko Sulič oblikovala zamisel in izvedbo glasbenega večera. Pisani spored so skupno oblikovali profesorji in gojenci: izbrali so med slednjimi najbolj priljubljene skladbe,

dovski melos sta poustvarila duo violin Athena Picech-Blaž Terpin in Skupina flav Arsatelier. Athena je skupaj z Anno Michelin zaigrala tudi *Kromatični tango* Jeanne Martin. Rachmaninovov preludij je zaigrala pianistka Francesca Marinelli. Nekatere gojence sta na klavir spremljala profesorja Elisabetta Cavaleri in Armin Čoralčić. Harfistki Vida Boškin in Petra Devetak sta s kitaristi Ivanom Boškinom, Janikijem Cingerlijem in Karolino Vizintin zaigrali argentinsko milongo, sami pa še skladbo Bernarda Andresa. Odlično so se odrezale tudi druge skupine: Orkester kitar pod vodstvom Martine Gereon, Godalna skupina SCGV Emil Komel, ki jo vodi Mojca Batič, in, na koncu, Šolski orkester SCGV Emil Komel, ki je pod taktirko Luigija Pistoreja in s harmonikarjem Manuelom Per-

bogatil “s svojo otroško navihanoostjo”.

Posebno slovesna je bila tudi tokrat podelitev štipendij iz Sklada Silvan Kerševan. Iz rok predsednika šole Blaža Kerševana in ob napovedovanju ravnateljice Alessandre Schettino so jih prejeli violini predana Sara Gorkič, kitarski orkester, ki ga vodi prof. Martina Gereon s pomočjo profesorjev Marje Feinig in Marca Fantinija, ter pianistka Francesca Marinelli, ki kaže veliko zanimanja tudi za petje. Eno izmed štipendij je ob 15-letnici delovanja podelila pisarna svetovalcev za delo Peric Drufovka Simeoni, za kar se jim je ravnateljica iskreno zahvalila. Prepričani smo, da je bil prof. Kerševan večera res vesel. In ponosen na svojo šolo.

DD

(več fotografij na www.noviglas.eu)

V Podgori so zopet počastili Prešerna

Razigrano otroško petje in razmišljanje o današnjem času

V Podgori so domačini že nekaj let pogrešali proslavo ob dnevu slovenske kulture, zato so z veseljem ponovno počastili največjega slovenskega pesnika v petek, 22. februarja, v župnijski dvorani v Podgori. Prisotne je, po *Zdravljici*, ki jo je zapel MePZ Mirko Špacapan Podgora pod vodstvom Petra Piriha, pozdravil predsednik Prosvetnega društva Podgora David Grinovero, ki je z veseljem potrdil, da bo proslava vedno del rednega delovanja društva. Sledil je nastop gostov z Vrha Sv. Mi-

Jurij Klanjšček (foto MČ)

haela, in sicer Otroškega pevskega zbora Etiko Mužetko, ki ga prizadevno vodi Karen Ulian. Otroci so pogumno zapeli *Etiko Mužetko* (L. Lavrenčič), *Ropotulja* (A. Pesek) in *Jaz bi rad cigajnar biu* (slov. ljudska). Slavnostni govornik večera je bil prof. Jurij Klanjšček, ki je v svojem priložnostnem govoru z zaskrbljenostjo gledal na današnje čase, ko prihaja zopet na dan sovražstvo, ki je tako močno prizadelo našo skupnost. “Čutimo, da smo na razpotju. Ena je pot miriljubne in združene Evrope, kjer

Foto MČ

sosed, čeprav različen, ni sovražnik. Drugo pot zagrinjajo črni oblaki nestrpnosti, ksenofobije, iskanja grešnih kozlov in izmišljenih sovražnikov”. V minulih tednih smo bili priča nekaterim razburljivim dogodkom.

Evropska unija in ideali so vsakodnevno pod udarom, strup nasilja že deluje v naši družbi. Rešitev je pred našimi očmi, pravi prof. Klanjšček, mlade je treba cepiti s solidnim znanjem in kulturo sožitja ter duhom sodelo-

vanja. Na koncu sta večer kulturno popestrila še Nika Devetak, ki je vneto recitala *Vso srečo ti želim*, in MePZ Mirko Špacapan, ki je zapel *Vso srečo ti želim* (F. Prešeren/M. Špacapan), *Soldaška* (F. Prešeren/V. Vodopivec) in *Kraguljčki* (L. Bratuž). Tudi dirigent Piriha je ob koncu želel nekaj povedati. Opozoril je, da se je treba redno spominjati na našo kulturo in velikane naše književnosti.

Pozornost je treba dati jeziku, ki je v današnji družbi zastrupljen z italijanskimi, nemškimi, madžarskimi in angleškimi izrazi, kajti jezik je najdragocenejši, kar imamo.

MČ

Ugleden gost na SŠ Ivan Trinko

Dr. Karl Bonutti o svoji življenjski in poklicni poti

Na povabilo prof. Elie Bastjančiča, ki poučuje slovenščino, zgodovino in zemljepis na Srednji šoli Ivana Trinka v Gorici, letos v sekciji B, v 2. in 3. razredu, je v četrtek, 14. februarja 2019, prišel na obisk na omenjeno šolo dr. Karl Bonutti, ugledni profesor in diplomat, nekdanji veleposlanik Republike Slovenije pri Svetem sedežu. Ob uvodnem pozdravu in dobrodošlici je ravnateljica goriške Večstopenske šole s slovenskim učnim jezikom

Elisabetta Kovic opozorila, da tako visokega gosta gotovo še ni bilo na tej šoli. Visokega, a obenem tako preprostega, skromnega, bi lahko dodali. Z veseljem je prejel povabilo, da bi 60 tretjeolcem razkril svojo življenjsko in poklicno pot, ki je bila zelo pestra, polna svetlih, a tudi temnih dogodkov. Kot zelo mlad fant se je namreč znašel na črnem seznamu komunističnih zmagovalcev, ki so prevzeli oblast v Sloveniji in Jugoslaviji. Hoteli so ga ubiti samo zaradi tega, ker je bil dejaven v katoliških krogih. Prav zato je moral na pot begunstva kot izredno mlad fant.

Iz rojstne Bukovice (tu se je rodil

2. februarja 1928) je že kot otrok prišel v stričevo družino v Gorico. Že kot fantiček je na lastni koži občutil fašistično preganjanje Slovencev, ko mu je v salezijanski šoli učitelj - duhovnik (!) v zvezek napisal "schiaivo" in ga

naknadno še obrcal in oklofotal. Šolanje je nadaljeval v Malem semenišču v Gorici in na Reki. Slovensko gimnazijo in licej (1944-47) pa v Gorici pod Kapelo. Tu je maturiral l. 1947. Potem pa se je, tudi po posredovanju nadškofa Margottija, umaknil v Švico, kjer je študiral sociologijo, ekonomijo in politične vede na univerzi v Fribourgu. Iz tega časa je povedal, kako je, da bi kaj zaslužil, ker je bilo življenje v Švici zelo drago, šel za asistenta v prestižno internatsko šolo redovne skupnosti marijanistov, z imenom Villa St. Jean. Tam je med skupino petnajstih fantov iz bogatih družin imel tudi španskega plemiča Juanita de Bourbon,

poznejšega španskega kralja Juana Carlosa. V Švici je l. 1950 magistriral iz političnih ved in ekonomije. Lahko bi ostal tam tudi po končanem študiju, a odločil se je, da bosta z ženo Hedviko odšla v Ameriko, ker se v domovino ni mogel vrniti. Iz New Yorka, kjer ni dobil dogovorjenega dela, sta se preselila v Cleveland. Tu je moral začeti vse znova. Najprej je bil sedem let tovarniški delavec, medtem pa je l. 1957 magistriral iz ekonomije na Case Western Reserve University. Ko je prišel v

dvomilijonski Cleveland, je bilo tu že kakšnih 60.000 Slovencev. Edino onadva z ženo sta bila Primorca in kot taka že vnaprej ožigosana za komunista. On je bil še bolj sumljiv, ker je imel furanski priimek! Dijakom je povedal, da so Slovenci živeli v določenih okrajih in imeli svoje župnije, veliko dvoran - največja je imela okrog 1200 sedežev in v njej se je zmeraj kaj dogajalo. Imeli so svoje urade, bratske zveze - zavarovalnice, časopise, trgovine... Zato nekateri sploh niso nikdar šli v clevelandsko središče. Živeli so v neki "mali slovenski oazi". Kulturno življenje je bilo zelo pestro. Pomembno povezovalno vlogo so opravljali

tudi zbori.

Poklicna pot je dr. Bonuttija vodila zmeraj bolj navzgor. L. 1969 je iz socialne ekonomije doktoriral na univerzi v Fribourgu, v letih 1959-65 je poučeval sociologijo in ekonomijo na Notre Dame College v Clevelandu, 1965-94 je bil asistent, docent ter izredni in redni profesor ekonomije na Cleveland State University. Sedem let (1960-67) je predaval še na Kent State University, Ohio State University in John Carrol University, v letih 1979-86 pa je bil pomočnik za povezavo med mestno upravo in visokim šolstvom župana (Slovenca!) Georgea V. Voinovicha v Clevelandu. Kot univerzitetni profesor ekonomije in aktivni član slovenske skupnosti v Clevelandu se je zavzemal za povezovanje med Slovenijo in ZDA. Po osamosvojitvi Slovenije je bil v letih 1992-98 častni konzul RS za Ohio in štiri leta (1998-2002) slovenski veleposlanik pri Svetem sedežu. V devetdesetih letih 20. stoletja je večkrat predaval na Ekonomski fakulteti v Ljubljani in na Fakulteti za organizacijske vede v Kranju. L. 1994 mu je Cleveland State University podelila naziv profesor emeritus. Takoj po prihodu v Cleveland je postal zelo aktiven v slovenski skupnosti. Deloval je v Katoliški akciji in bil njen zadnji predsednik, bil je tudi soustanovitelj in predsednik Marijine legije (1955-65). L. 1953 je organiziral sobotne šole pri sv. Vidu v Clevelandu. Takrat je bilo tam veliko izseljenec. V katoliških in cerkvenih združenjih v Clevelandu je sodeloval s škofom Gregorijem Rožmanom. Pred nekaj leti si je prizadeval, da so posmrtni ostanke škofa Rožmana prepeljali v Ljubljano in pokopali v ljubljanski stolnici.

/str. 12
Iva Koršič

Obvestila

Glasba in disleksija - Akreditiran izobraževalni tečaj za vzgojitelje vrtcev, osnovnih, srednjih in višjih šol v organizaciji SCGV Emil Komel. Tečaj vodi dr. Martina Ozbič, logoped, surdoped, specialno-rehabilitacijski pedagog. Začel se bo v marcu (datume bomo sporočili). Možnost plačila tečaja s t. i. "Carta del docente". Več na 0481 532163.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja na dan žena, 8. marca 2019, ogled muzeja "Museo del Caffè Dersut" v kraju Conegliano (TV) s predstavitvijo kave od grma kavovca do degustacije. Sledilo bo družabno srečanje v restavraciji "Antica Postumia" v kraju Fanzolo - Vedelago. Vpisujejo do 1. marca po tel. 0481 884156 (Andrej F.), 346 1206031 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.). Prvi avtobus bo odpeljal ob 7. uri iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vagi blizu Pevskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču. Drugi avtobus bo odpeljal ob 7. uri iz Doberdoba s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni in na Pilošču, od koder bosta nadaljevala pot proti Coneglianu. Organizatorji priporočajo točnost.

SKPD F. B. Sedej objavlja razpis za 49. Festival narodno-zabavne glasbe "ŠTEVERJAN 2019", ki bo 5., 6. in 7. julija 2019 med borovci v Števerjanu. Razpisne pogoje, termine in vsa ostala pravila smo objavili na naši spletni strani www.noviglas.eu. Več informacij na www.sedej.org.

PD Rupa-Peč vabi od 23. do 29. avgusta 2019 na čudovit izlet po Cilentu, Amalfijski obali in mestecu Materi, Evropski prestolnici kulture za leto 2019. Informacije Ivo Kovic (0481 882285, 3470967807).

Zaposlimo svetovalec za določen čas na področju kmetijstva in podeželja na Goriškem. Zahtevajo se vsaj višješolska ali visokošolska izobrazba po možnosti biotehniških ved, odlično znanje slovenskega in italijanskega jezika, sposobnosti za svetovanje in pomoč pri izdelavi razvojnih načrtov za kmetijska gospodarstva in ukrepov kmetijske politike EU. Pomembni sta tudi komunikativnost, strpnost in odgovornost. Ponudbe na: AA.SLUZBA@gmail.com

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelj prof. Silvano Kersevana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 ICC 003 003 6225; SWIFT CIVIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569. "Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

V spomin na Miroslava Devetaka darujeta Nives in Patrick Quaggiato za PD Vrh Sv. Mihaela 50 evrov.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu
(od 1. 3. 2019 do 7. 3. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 1. marca (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 2. marca (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 3. marca ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 4. marca (v studiu Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec show.

Torek, 5. marca (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 6. marca (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Pinoža, ščinkavec s severa. - Izbor melodij.

Četrtek, 7. marca (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

*V Št mavru je v torek,
26. februarja, slavila
svoj 60. rojstni dan
VALENTINA FERL
Obilo zdravja, sreče in
lepih trenutkov še naprej
v življenju ji voščijo
**VSI ČLANI DRUŠTVA
SABOTIN***

Občinska knjižnica Sovodnje / Predstavitve romana Marija Čuka

"Prah moramo odstraniti, da lahko zaživimo pristno in resnično"

V čitalnici sovedenjske občinske knjižnice se je v torek, 19. februarja 2019, predstavila založba Mladika Nadia Roncelli pogovarjala z Marijem Čukom, avtorjem romana *Prah*. *Prah* je zadnje delo, zaključna zgodba "zamejske trilogije". Sledi romanoma *Pena morskoga vala* (1998) in *Molk kolo-radskih hroščev* (2016), v katerih se je zgodba začela in razvijala. V *Prahu* Marij Čuk piše o usodi slovenske zamejske skupnosti, ki se prepleta z usodo glavnega junaka zgodbe, idealista, zavednega Slovenca Ivana Čuka, malega človeka, ki se v spreminjanju lastnega sveta sploh ne znajde več. Zgodba se začne 1. maja 1945, na dan, ko so partizani osvobodili Trst, na dan Ivanovega 20. rojstnega dne, razvija se nato v kronoloških sosednjih desetletjih presledkov (1945-1955-2005), med katerimi skuša junak najti svojo pot, da bi polno in svobodno zaživel. Upanje ostaja v ljubezni, jeziku in umetnosti, ki dajejo smisel življenju preprostega človeka v razpadajočem, površnem, globaliziranem, multikulturnem svetu; vsakdo ima pravico poiskati lastno pot do sreče. V romanu *Prah* je jasno, da je treba posledice asimilacijske politike razlagati v sozvočju s širšim časovnim razponom. Nadia Roncelli je povedala, da asimilacija dejansko napreduje, morda se je omilil pritisk tradicio-

nalnih italijanskih nacionalističnih krogov ali le navidezno, jedro nacionalizma na različnih ravneh ostaja nespremenjeno, le da politični in strankarski predstavniki so postali spretni in so si v ravnanju z nami nadelali bele rokavice. Avtorjev pogled na dogajanja v slovenski manjšini se je v tem romanu zresnil in postal brez-kompromisen - brez ironičnosti in sarkazma, tokrat s prstom direktno pokaže na pomanjkljivosti v manjšini in na brezi-zhodnost položaja, ki jih manjšinsko vodstvo ustvarja, predvsem pokaže na izgubo stika s pristnostjo lastne identitete. Čeprav glavnega junaka prevzame določeno pomanjkanje upanja in depresivno razpoloženje, gotovo ni to pesimističen roman. Marij Čuk je v svojem pisanju optimist, prepričan je, da vedno obstaja rešitev, ki jo mora vsakdo najti v sebi, sam najde izhod v lepi, umetniški, dovršeni slovenski besedi. O svojem delu je povedal, da tokrat ne gre toliko specifično za slovensko manjšino in odnose med posamezniki v njej, pač pa za razkroj celotne družbe - avtor izhaja iz svojega okolja in ga preo-

blikuje v metaforo splošnega občutja. Proti globalizacijskem svetu se mora umetnost, literatura še posebno, močno boriti: umetnik išče resnico, ki je lahko osebna, potem pa postane splošna in tedaj najbolj nevarna. Vsako delo

je za Čuka kot novo rojstvo, že ko je napisal prvi roman, sploh si ni predstavljaj, kako se bo zgodba razvijala, med pisanjem je izgubil nadzor - "roman in pripoved usmerjata pisatelja". O splošnem stanju slovenske skupnosti se je vprašal, kako naprej, ali je rešitev v ustvarjanju množičnega števila govorcev slovenskega jezika? "Vsaka manjšina, družba, večja ali manjša, mora ne samo obvladovati slovenski jezik, pač pa čutiti pripadnost k določeni skupnosti, občutek pripadnosti k jeziku je premalo ... V trenutku, ko se vprašamo, ali sploh smo narodna

skupnost, je to začetek konca. Iz narodne skupnosti postanemo jezikovna skupnost, iz jezikovne skupnosti postanemo ne samo folklor, ampak tudi nekaj drugega ... Slovenska manjšina ni več tisto, kar je bila, potem ni manjšina. Slovenska šola ni več tisto, kar je bila, postala je jezikovni tečaj. Za to pa ni kriv nihče drug, kot mi sami, ker nismo več to, kar smo bili oz. kar bi morali biti! ... Vsi narodi so prepoznavni za to, kar so, mi pa želimo biti nekaj drugega. Zanimivo". Na vprašanje Roncel-

liveje, kaj pomeni beseda "prah" v naslovu, je avtor odgovoril, da je prah lepa metafora našega življenja, ki hrepeni po optimizmu - vedno lahko vidimo v prahu sledove svojih stopinj, prah ni izbrisal vsega tistega, kar je bilo v našem zgodovinskem in čustvenem zaledju, treba pa ga je odstraniti, da lahko zaživimo pristno in resnično življenje, in pri

tem je "književnost nevarna v vseh časih, ker nima zadržkov, skuša resnično govoriti resnico"! Veliko priznanje za pisatelja Marija Čuka je letos tudi postavitev panoi v prvem predvdru pred vstopom v Gallusovo dvorano v ljubljanskem Cankarjevem domu, na katerem je zapisana kritična misel literarnega in gledališkega kritika Mateja Bogataja, ki je za najboljše prozno delo meseca januarja izbral prav Čukov roman, predstavil ga je, razčlenil in ocenil, pano pa je na ogled tisočim obiskovalcem.

Katja Ferletič

SD Sončnica / Predavanja 2019

Drugo predavanje v organizaciji Skupnosti družin Sončnica bo v **četrtek, 28. februarja 2019**, ob 20. uri v dvorani Franca Močnika v Gorici. Naturopatinja Katja Kogej bo govorila na temo: Poiščimo naravne poti do zdravja. Predavateljica je po izobrazbi etnologinja, diplomirala je tudi na Šoli za evolutivno naturopatijo v Novi Gorici. Tretje predavanje bo 7. marca (Domen Strmšnik), zadnje pa 14. marca (Sanja Rozman).

vlijudno vabi na odprtje likovne razstave ob mednarodnem dnevu žena

MISLI V BARVAH
jasna merkù, marina legovini
maša bersan mašuk

Umetnice in njihova dela bo predstavila umetnostna zgodovinarka **dr. Nelida Nemec**

Glasbeni poklon gojenk SCGV Emil Komel

**PETEK
08.
MARCA
2019**

**OB 18. URI
KULTURNI CENTER
LOJZE BRATUŽ**

V SNG Nova Gorica Idiomatic

Nenavadno, tudi zabavno iskanje jezikovnega sporazumevanja

Ker se esperanto, mešanica evropskih jezikov, ni obnesla, je angleščina postala tisti vezni jezikovni člen med različno govorečimi v kulturnih, gospodarskih, političnih, znanstvenih in še katerih krogih. Kaj pa če tega jezikovnega "deus ex machina" ne bi bilo, kako bi se ljudje različnih narodnosti sploh lahko sporazumevali? Morda pa bi res potrebovali tak "stroj", kot nastopa v predstavi *Idiomatic*. Ta čudežni stroj je tehnološka novost, ki simultano, računalniško prevaja besede tistih, ki govorijo, a jih drugi ne razumejo. Prevod pogovora se prikazuje kot projekcija na velikem ekranu. Ta neverjetna naprava, ki premošča jezikovne pregrade, naj bi premagala vse ovire v komunikaciji in pripomogla tudi k miru v svetu.

Večjezična predstava *Idiomatic*, pravzaprav "gledališki eksperiment", je nastala kot mednarodna koprodukcija. Pri njej so sodelovali Transquinnennal, Theatre de de Liege in DC&J creation (Belgija), Teatrul National Marin Sorescu Craiova (Romunija), Theatre de Choisy-le-Roi (Francija), Det Norske Teatret Oslo (Norveška), European Theatre Convention. Vzklila je v projektu ETC European Theatre lab: *Dub it, none voice, many languages*. V tej svojevrstni "predstavi" nastopajo igralci petih oz. šestih različnih narodnosti: George-Albert Costea (Romunija), Anna Galy (Belgija), Georg Peetz

(Nemčija), Elisabeth Sand (Norveška), Miguel Declaire (Belgija) in Andrej Zalesjak iz SNG Nova Gorica. Vsi akterji tega svojevrstnega gledališkega prikaza so soavtorji, saj so to posebno upri-

ske Teatret Oslo), v Franciji (31. januarja 2019, Theatre de Choisy-le Roi), v Belgiji (5. februarja 2019, Theatre de Liege). Nazadnje pa je pristala še v novogoriškem gledališču, kjer je imel vo-

Foto SNG Nova Gorica / Peter Uhan

zoritev na podlagi zamisli sami sooblikovali, zapisala pa jo je Mary Henry, ki jo je s skupino Transquinnennal tudi režirala. Snovci prevajalskega programa so Multitel (Belgija) in Incesa (Romunija). Na malem odru Slovenskega narodnega gledališča je bila premierno uprizorjena v sredo, 13. februarja 2019, potem ko so jo že odigrali v Romuniji (16. maja 2018, Teatrul National Marin Sorescu Craiova), na Norveškem (7. junija 2018, Det Nor-

dilno vlogo Andrej Zalesjak. Na omenjenih tujih odrih je namreč vsakič vodil predstavo domači igralec. Na Slovenskem je Miguel Declaire iz Belgije igral namesto Norvežanke Elisabeth Sand. Ta nenavadna gledališka uprizoritev, v kateri se malce razumeta le po dva igralca (Nemec razume romunsko, Romun francosko, Belgijka švedsko, Norvežanka švedsko in italijansko, Slovenec pa zna malce nemščine in italijansčine), je uokvirjena v slove-

sno podelitev nagrade mednarodnega mirovnega inštituta v svetu. Prototip stroja naj bi namreč znal simultano prevajati! Računalnik naj bi prepoznal glasove, ločeval med jeziki in jih po slovarski bazi sproti prevajal ter misli projiciral na oder. A takoj na začetku nastane zmeda, ker stroj ne dela, kot bi moral, pa še ti, ki ga predstavljajo, se med seboj nikakor ne morejo sporazumeti. Povrh vsega tudi ne poznajo lokalnih navad. Skratka, vse se začne v kar precejšnji zmešnjavi, v katero se seveda zaplete tudi gledalec, a potem polagoma vse steče tudi s pomočjo publike. V Novi Gorici je nekajkrat na oder, na povabilo igralcev, iz publike stopila pesnica Petra Koršič. Upošteva jo njeno sproščenost, je zelo verjetno, da je že vnaprej vedela za ta svoj "nastop". Še drugi gledalci so se sicer bolj zadržano oglašali iz dvorane, ko je bilo treba npr. iz nemščine pomagati prevajati pesniške stihe. Kratka, v tekočem tempu prikazana gledališka skica, pri kateri ob koncu (v resnici ni nikakršnega konca!) igralci gledalce povabijo na pokušnjo koktajla in specialitete (na novogoriškem odru je George-Albert Costea naredil južnoromunsko sladico; na drugih tujih odrih pa so pokusili tudi joto, ki jo je pripravil Zalesjak), je ponudila tudi nekaj humornih trenutkov, predvsem ko je stroj v slovenščino prevajal tuje reke in re-

kla, ki seveda v dobesednem prevodu ne pomenijo nič, nimajo ne repa ne glave. Vsak narod, kot znano, po svoje pove kakšno modro resnico, ki korenini v davnih izkušnjah, te pa so se ohranile po ljudskem izročilu kot pregovori in reki. Komičen trenutek, pa tudi malce strašljiv, je tisti, ko se stroj samodejno začne pogovarjati z nastopajočimi in po svoje "razmišljati". Morda se bo kdaj v prihodnosti to res uresničilo, glede na to, da se zmeraj bolj pametni roboti že močno približujejo človeku oz. ga kje že prekašajo, kot npr. tisti, ki jih uporabljajo kirurgi. Mednarodni multimedijski, multikulturni gledališki eksperiment *Idiomatic* (projekt mednarodne gledališke mreže evropskih gledališč, ETC) je bil za igralce, kot je povedal Zalesjak, zelo pozitivna izkušnja, tudi ob spoznavanju drugačnih gledaliških realnosti, ki so bolj ali manj od-

prte za novosti v gledališki umetnosti oz. bolj zasidrane v klasično gledališko poustvarjalno delo. Vsekakor je zanimiv tudi za gledalce že zaradi koncepta kot takega, ki razpira drugačne načine uprizarjanja in mimogrede tudi pokaže, kako gledališke stvaritve sprejema publika na Vzhodu ali Zahodu in kako se sploh obnaša ob prikazani jezikovni zmedenosti in koliko je pripravljena sodelovati pri razmotavanju in tolmačenju vsebine.

V Novi Gorici je publika *Idiomatic* dobro sprejela, kot so jo tudi drugod, in se pri tem tudi zabavala, zraven pa se zamislila v nove možnosti, ki jih ponuja nenehno se razvijajoča tehnologija, pa tudi v to, kakšno silno sporočilno moč ima jezik. Če ta zmanjka, je sporazumevanje dosti bolj težavno, pa še do nespornost razumov lahko pride.

Iva Koršič

Izbrane pesmi Leva Detele

Nočna vožnja v Jeruzalem - Izbrane pesmi 1964-2018

Zbirka Nočna vožnja v Jeruzalem Leva Detele ponuja presek skozi avtorjevo večdesetletno pesniško ustvarjanje. Ob izboru nekaterih preoblikovanih pesmi iz dosedanjih pesniških zbirk je predvsem v drugem delu knjige objavljena bogata Detelova pesniška bera iz najnovejšega časa. Skozi številne življenjske premene išče avtor pot iz stisk in nedonošenosti navzgor v duhovni Jeruzalem prenovljenega življenja v novem humanem času. Prednaročilo na spletni strani www.zalozba-fran.com Prednaročila sprejemajo do 31. 3. 2019 tudi po e-pošti na prodaja@zalozba-fran.com ali po navadni pošti: Založba Fran, Brateläckerstraße 8, 9020 Klagensfurt Celovec, Avstrija (Založba Fran, Celovec, 2019, ISBN 978-3-902832-17-7) Zbirka izide 2. aprila 2019 ob avtorjevi osemdesetletnici. Redna cena 19 evrov, prednaročniška cena 15 evrov.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (41)

Dimitri Tabaj

Nadporočnik Dr. Kumičić (1)

Časopis Slovenec je 27. oktobra 1917 objavil prekrasno in ganljivo pesem v hrvaščini nadporočnika dr. Kumičića z naslovom *Soči*. Že od prve kitice je jasno, da je avtor dobro poznal istoimensko pesem goriškega slavčka Simona Gregorčiča. Izvirnik v hrvaščini najdete na priloženi sliki. V prostem prevodu se glasi:

Soči
Reci mi, reka opevana, kaj šepetajo
tvoje tihe vode, ko srečajo Jadran
v vedrih in zvezdnatih nočeh?
Reci mi, Soča, povej, čutiš tisto kri,
ki pordi srebro tvojih valov, slisiš
tisto vpitje, ki duši šum tvojih
tolmunov, žuborenje tvojih tokov?
Soča! Jaz slišim glas tvojih voda,
razumem šum tvojih valov:
Ti jočeš, Soča! Tvoja voda so solze ...
Iz tvojih globin odmeva jok črnih vdov,
ječanje zapuščene ljube,
vreščanje sirot ...
Na tisoče je padlo tvojih junaških braniteljev,
na tisoče slavno je umrlo na tvojih
strmih bregovih in ti jočeš in žaluješ
z njihovimi dragimi, ki jih vsako zoro
in vsak večer zamenjajo čakajo tam daleč
na rodnem domu ... z radostjo in grozo v srcu
...
Ne jokaj, Soča! Ne žaluj, reka krvava!
Opevaj hrabrost, junaštva in trdno vero vojakov,
ponesi njihovo slavo do širokega,
svobodnega morja ...
Ne jokaj, Soča! ... Aheron si ti in Kocit
za Italijana ... Grozote obeh rek črnega,
pustega Hada v sebi strašne kriješ:

bridkost, bolečino in temo cesarstva brez upa.

*Ne žaluj, Soča! ... V megli, ki spremlja
tvoj tek, zasičeni z vonjem krvi, usodni
glasovi šepetajo: "Lasciate ogni speranza!"
Pustite vsako upanje, vi lažni potomci
Rima, revni, bedni in slepi, žrtvovani
bledi smrti ...*

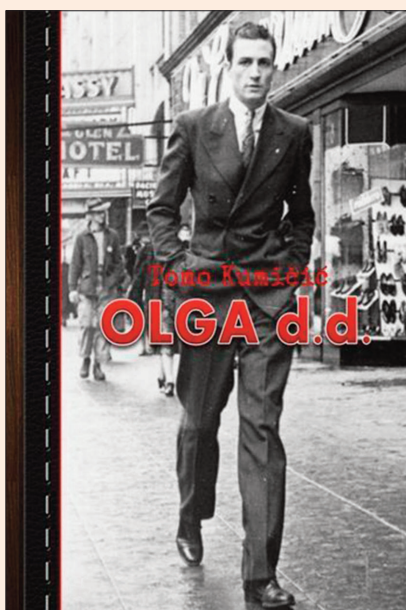
*Soča! Ti krvava reka slave! Ne jokaj!
Ne žaluj! Poraja se dan zmage! Junaštva
opevaj in hrabrost in trdo vero vojakov,
ponesi njihovo slavo do širokega,
svobodnega morja ...*

Nadporočnik Dr. Kumičić

Naša armada je v tistih dneh združila moči z nemškim cesarstvom in je italijanskim zavojevalcem v zadnji soški bitki dokončno polomila krila. Dan prej, v istem časopisu, najdemo članek z naslovom *Dvanaajsta soška bitka*. Avtor članka z izbranimi besedami opisuje odločujočo in težko pričakovano zmago: "Po celi Avstriji in posebno še v naši ožji domovini bodo vsi srčno pozdravili uspeh naših čet in njihovih zaveznikov, ki so ga dosegli že takoj v začetku ofenzive. Naša monarhija ima le še na italijanski fronti sovražnika na naših tleh. Kakor vse kaže, bo sedaj ta sovražnik tudi od tu prepoden. Od vseh sovražnikov so nam bili Italijani najbolj nesimpatični. "Združena kraljevina" je pohlepno gledala na južno Tirolsko, na naše slovenske primorske dežele in na naše ponosno pristanišče Trst. Rovarjenje iredentistov je venčal očitni napad. Naša monarhija se je morala ob italijanski vojni napovedi boriti z mnogimi sovražniki. .../ Sedaj je že davno napravljen red".

Kip književnika in politika Eugena Kumičića, očeta Toma Kumičića, v Zagrebu

Hrvaški pisatelj Tomo Kumičić, avtor pesmi "Soči", je napisal več romanov, med temi roman "Olga d. d."

Soči.
Reci mi, reka opevana, što šapću
tvoje tihe vode kad cjelunu vale Jadrano-
ve za vedrih, zvezdnatih noći? ...
Reci mi, Sočo, kaži, čutiš li onu krv,
što rumeni srebro tvojih valova, čuješ li
one vapaje, što podušuju šum tvojih viro-
va, žubor tvojih struja?
Sočo! Ja čujem glas tvojih voda, raz-
umijem mrmor tvojih valova: ...
Ti plačeš Sočo! Tvoja voda su suze ...
Iz tvojih dubina zamijevah plač crnih udo-
vica, ječaj ostavljene ljube, cvijet sirotne
nejačadi ...
Tisućama padose junački tvoji brani-
telji, tisućama dično umriješe po krševitim
tvojim obalama, a ti plačeš i tužiš za njima
s njihovim dragima, što ih svakom zorom
i večeri uzaman očekivahu daleko na rod-
nom domu ... radošću i zebnjom u srcu ...
Ne plači Sočo! Ne tuži krvava rijeko!
Pjevaj hrabrost, junaštva i tvrdu vjeru voj-
nika, ponesi njihovu slavu širokom, slo-
bodnom moru ...
Ne plači Sočo! Aheron ti si i Kocit
Talijanu ... Grozote obiju rijeka crnoga,
pustoga Hada u sebi strašne ti kriješ: Če-
mer i bol i led i tmine beznadnog Carstva.
Ne tuži, Sočo! ... U magli što prati
tvoj tijek, zasičena zadahom krvi, kobni
mrmor glasovi: »Lasciate ogni speranza!»
Pustite svaku nadu vi vajni potomci
Rima, jadnici bijedni i slijepi, žrtvovani
bljedo smrti ...
»Sočo! Ti krvava rijeko slave! Ne pla-
či! Ne tuži! Pobjede radja se dan! Junaštva
pjevaj i hrabrost i tvrdu vjeru vojnika, po-
nesi njihovu slavu širokom, slobodnom
moru ...

Pesem *Soči* nadporočnika dr. Kumičića, objavljena v časopisu *Slovenec* z dne 27. oktobra 1917

Marija Kumičić roj. Maršić, hrvaška književnica, novinarka, publicistka, prevajalka in dobrodelka iz posestniške pravaške družine iz Varaždina. Bila je mati Toma Kumičića.

padnik hrvaške Stranke prava. Bil je rojen v Brseču, v Istri, kjer je sodeloval s krogom ljudi, ki so ščitili hrvaške narodne interese pred brezobzirnim italijanskim pritiskom. Leta 1884 je bil izvoljen v hrvaški sabor, v katerem je izstopal kot oster nasprotnik promadžarske politike, ki je v 19. stoletju postala zelo agresivna (o tem je že pol stoletja prej poročal tudi blaženi Anton Martin Slomšek v svojem potopisu po Hrvaški). Tomova mati je bila Marija Maršić, hrvaška književnica, novinarka, publicistka, prevajalka in dobrodelka (še posebej med prvo svetovno vojno) iz posestniške pravaške družine iz Varaždina (tudi ona je bila članica Stranke prava). Bila je

med ustanovitelji društva Hrvatska žena, pisala je za razne časopise (*Iskra, Katolička Dalmacija, Hrvatska, Hrvatsko pravo, Hrvatska Kruna, Novi vjek, Prosvjeta*).

Dvanaajsta soška bitka.

Naši vzeli Bovec in višine zahodno od Avč.
10.000 Italijanov ujetih. — Novi uspehi.

Članek časopisa *Slovenec* z dne 26. oktobra 1917.

Kratke

Revija Mladika gost v Ljubljani

V Galeriji Družina, Krekov trg 1, v Ljubljani bo v četrtek, 7. marca, ob 11. uri srečanje Mladika v letu 2019. Uredniki in sodelavci revije ter založbe Mladika iz Trsta bodo spregovorili o svojem delu in aktualnih temah v reviji.

Razpis za izvirno radijsko igro

“Odpušcanje ne spreminja preteklosti, širi pa prihodnost”. (Paul Boese)
Ob slovenskem kulturnem prazniku 2019 razpisuje Radijski oder nagradni natečaj za izvirno radijsko igro.

Natečaj prireja v spomin na dolgoletno igralko in režiserko Marjano Prepeluh.

Pogoji natečaja:

- radijska igra mora biti izvirna in še neobjavljena
 - tema radijske igre naj bo ODPUŠCANJE
 - dolžina radijske igre naj ne preseže 50 minut
 - vsak avtor lahko na ta natečaj pošlje največ tri svoje izvirne in še neobjavljene radijske igre
- Svojo radijsko igro mora avtor poslati najkasneje do 30. 4. 2019 na tak način:

1. s **priporočeno pošto** (velja poštni žig datuma oddaje) na naslov: Radijski oder, ul. Donizetti 3, 34123

Trst. V ovojnici mora biti radijska igra, poleg nje pa še zaprta kuverta, na kateri je napisana šifra avtorja.

V kuverti naj bodo tile avtorjevi podatki: ime in priimek avtorja, naslov njegovega bivališča, telefon ali mobilni telefon, elektronski naslov.

2. ali preko **elektronske pošte** na naslov radijski. oder@gmail. com. V tem primeru mora elektronsko sporočilo vsebovati dva pdf-dokumenta: v enem je besedilo radijske igre, v drugem zgoraj navedeni podatki avtorja s šifro.

Predvidene nagrade so:

1. nagrada - 1.000 evrov
2. nagrada - 800 evrov
3. nagrada - 500 evrov

Komisija bo zmagovalce razglasila na javnem kulturnem dogodku.

Udeležba na tem natečaju predvideva tudi soglasje avtorja za realizacijo in objavo izvirne radijske igre.

Kulturni dom Gorica / Komigo

Sprostitev ob komedijskih zmešnjavah

Baje je “smeh najboljša terapija” za vsesplošno dobro počutje. V to gotovo verjamejo organizatorji trijezičnega festivala komičnega gledališča *Komigo*. Ta edinstveni tovrstni abonmajski niz, ki ponuja vrsto gledaliških ljubiteljskih in poklicnih predstav v slovenščini, italijanščini in furlanščini, jeziki, ki se že od nekdaj prepletajo na tem našem malem, a bogatem kulturnem prostoru, bo letos šestnajstič zapored razveselil ljubitelje komedijskih del. Tudi letošnji *Komigo* prireja Kulturni dom Gorica v sodelovanju z Zvezo slovenskih kulturnih društev; Kulturnim domom Nova Gorica; Špas teatrom Mengeš; Glasbeno matico in s kulturnimi društvi: KD Sovodnje; KD Briški grič, Števerjan; KD O. Župančič, Štandrej; KD Kras in Jezero, Doberdob; Forumom za Gorico; SZ Dom Gorica; Zdru-go Coop Alleanza 3,0, pa še s kom. Pokrovitelji projekta so

občine Gorica, Sovodnje ob Soči, Doberdob, Nova Gorica, Dežela FJK, Slovensko kulturno gospodarska zveza, Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, Go-

ski del publike zanimala predstava, *Diario di una casalinga*. V tem monologu nastopa srbska igralka Ksenija Martinović. Izven abonmaja bo tudi koncert *Music event*: nastopil

riška trgovinska zbornica ter Fundacija Goriške hranilnice. Program *Komigo 2019* sestavlja enajst predstav oz. kulturnih dogodkov. Predstavili so ga v četrtek, 21. februarja, v mali dvorani goriškega Kulturnega doma predsednik tega slovenskega hrama, ki ima na stečaj odprta vrata za vse narodne realnosti Goriške, Igor Komel, Maša Braini in Alida Passon. Komel je razčlenil letošnji raznoliki program *Komigo*, ki ga bosta uvedli dve ljubiteljski gledališki predstavi izven abonmaja. Organizatorji *Komigo* namreč podpirajo domače produkcije. Tako se bo (oz. se je) spored začel v ponedeljek, 25. februarja, ob 20.30 s predstavo *Nona* v izvedbi Gledališke skupine KD Sovodnje v režiji Kristine Di Dio. O njej je na kratko poročala Alida Passon, ki sicer ni hotela razkriti vsebine. Povabila je na ogled dela, pri igranju katerega se igralci zelo zabavajo, zato upa, da se bodo tudi gledalci. Grenka komedija je premiero doživela v decembru, sledile so ponovitve pri nas in v Sloveniji. 8. marca (dan žena!) bo predvsem žen-

bo orkester University of Bristol chamber choir and orchestra iz Velike Britanije v nedeljo, 14. aprila, ob 18. uri. Pred njim pa bo pod vodstvom Jarija Jarca zapel Mladinski pevski zbor Anakrousis iz Trsta. Redne abonmajske predstave *Komigo* se bodo začele v ponedeljek, 18. marca (vse bodo ob 20.30). Produkcija hiša Prospot iz Radovljice, ki je na oder že postavila muzikala *Mamma mia* in *Briljantina*, bo odigrala glasbeno komedijo *Nune v akciji*. V njej nastopajo: Gojmir Lešnjak – Gojc, Simona Vodopivec, Alenka Godec, Marjan Bunič, Lea Bartha Pesek. Dne 29. marca bo na vrsti avtorska predstava *Priznam* v produkciji Agencije PijaR (Slo). Vloge v njej igrajo znane igralko: Marjana Brecelj, Zvezdana Mlakar, Tina Gorenjak, Aleksandra Bal-mazović, Maja Merljak. *Dinamitke* je naslov glasbenega večera, ki ga bodo izoblikovale temperamentne slovenske glasbenice Alenka Godec, Simona Vodopivec Franko in Damjana Golavšek. Zapele bodo priredbe raznih pesmi in popevk iz slovenske zakladnice, pa tudi

hite iz muzikala *Mamma mia!*. Imitatorske večšine bo Luca Virago pod naslovom *La notte delle stelle* (Noč zvezd) prikazal v sredo, 17. aprila. V torek, 7. maja, bo s svojo gostobesedno privlačnostjo napolnila dvorano Catine alias Caterina Tomasulo, južnjakinja, ki se je navzela furlanskega duha.

Predstavila bo *Catine show – Mats di lea*. V ponedeljek, 28. maja, bi s svojim monologom poštarja *Pismo rosno*, ki je nastal v Špas teatru, moral biti prisoten Boris Kobal. V četrtek,

6. junija, bo Šentjakobsko gledališče Ljubljana v režiji Gojmirja Lešnjaka – Gojca uprizorilo *Petelinji zajtrk*. V torek, 11. junija, se bo *Komigo* končal s predstavo *Predis* v italijanščini in furlanščini. Uprizorilo jo bo gledališče Teatro Incerto - CSS Teatro Stabile di Innovazione del FVG. Kot je namignil Komel, bo morda *Komigo* v septembru navrgel še presenečenje.

Pred samo predstavitvijo programa se je Komel obregnil ob netočno poročanje medijev (Il Piccolo in Primorski dnevnik) o številu prireditev, ki so bile v sezoni 2017-2018 v Kulturnem domu. Navedeno število niti zdaleč ne odraža resnične množice kulturnih dogodkov (teh je bilo 266!), ki so potekali v tem goriškem kulturnem hramu. Tako zavajajoče statistično nizanje podatkov ni koristno nikomur!

O cenah abonmaja, ki ostajajo enake kot lani, je poročala Maša Braini. Cena abonmaja znaša 70 evrov (redni), 60 evrov (znižani, upokojeenci, študenti in brezposelni). Posamezne vstopnice: redne 15 evrov, znižane 10 evrov. Vpisovanje abonmajev poteka pri blagajni Kulturnega doma v Gorici vsak delavnik od 9.00 do 13.00 in od 15.00 do 18.00. Cena za Mini abonma, (*La notte delle stelle*, *Catine*, *Predis*, koncert) znaša 30 evrov.

Podrobnejše informacije na uradu Kulturnega doma v Gorici (tel. +39 0481 33288, info@kulturnidom.it).

IK

Vladka Tucovič Sturman

JEZIKOVNICA

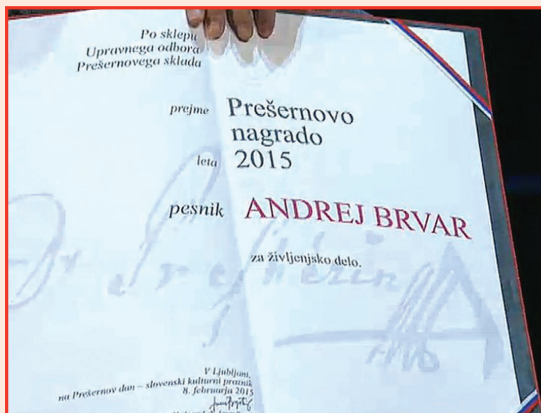
56

Prešernove nagrade in Prešernovi nagrajenci

Februar se že posavlja, jaz pa sem vam dolžna še temo, ki se navezuje na začetek tega meseca in sem jo napovedala v prejšnji Jezikovnici, namreč – Prešernove nagrade. Nagrade in priznanja oz. poimenovanja odlikovanj in športnih trofejev, kot piše v Pravilih Slovenskega pravopisa 2001 v členu 152, sodijo v stvarna občna imena, zato zanje ne velja samodejno, da bi se prva beseda poimenovanja pisala z veliko, saj niso lastna imena. Zato imamo takšno, za marsikoga nelo-gično, pravilo, da se možko ime Oskar piše z veliko začetnico, filmska nagrada oskar pa z malo. Primer: Film o Oskarju Schindlerju je prejel kar nekaj oskarjev, tudi oskarja za najboljši film. Na Festivalu slovenskega filma podeljujejo nagrade, ki so ime dobile po znamenitem slovenskem filmu Vesna – seveda se v tem primeru vesna piše z malo, pa čeprav je ime nagrade, po čemer bi večina sklepala, da se piše z veliko. Primer: Nagrajenka Prešernovega sklada Maruša Majer je za glavno vlogo v filmu Ivan prejela vesno. Tudi poimenovanje prestižne nagrade za najboljši roman, ki jo podeljuje časopisna hiša Delo, izhaja iz slovanskega boga Kresnika, a se piše – kresnik. Primer: Lani je kresnika za roman *In ljubezen tudi* prejel Drago Jančar.

Našteta poimenovanja nagrad so enobesedna in izhajajo iz osebnih imen: oskar, vesna in kresnik. A tudi v večbesednih poimenovanjih ni nujno, da se prva beseda zapiše z veliko, nasprotno – pravilno je z malo. Tako predsednik Republike Slovenije med drugim podeljuje jabolko navdiha in zlati častni znak svobode Republike Slovenije – tega je prav na Prešernov dan prejel slovenski pisatelj iz avstrijske Koroške Florjan Lipuš. Odličje z imenom zlati znak v Sloveniji podeljujejo različne ustanove, med drugim še Inštitut Josef Stefan pa Javni sklad za kulturne dejavnosti Republike Slovenije in nekatere občine, v vseh primerih je pravi-len zapis prve besede z malo, torej: zlati znak Jožefa Stefana in zlati znak Javnega sklada za kulturne dejavnosti.

Do sem vse vsaj približno jasno, kajne? Kje se torej zaplete? Težava se namreč pojavi, ker pri poimenovanjih nekaterih odlikovanj nastopi svojilni pridevnik, ki pa ga seveda pišemo z veliko: Prešernova nagrada, Jenkova nagrada, Bloudkova plaketa, Zoisova nagrada in Zoisovo priznanje, Čopova diploma, Goropevškova listi-

na itd. Da se prva beseda poimenovanja Prešernova nagrada piše z veliko, se nam lahko zdi logično, če se spomnimo, da pišemo tudi Prešernov dan z veliko. Tako imamo veliko začetnico tudi v besednih zvezah Prešernov nagrajenec in

nagrajenec Prešernovega sklada, saj gre v obeh primerih za svojilni pridevnik Prešernov. Če bi zapisali, da je dobil prešerna, kar pa se, resnici na ljubo, v slovenščini ne rabi, bi zapisali z malo, kot se včasih malo za šalo, malo zares zapiše, ko kdo dobi Nobelovo nagrado, dobil je nobela. Tudi zapis nagrada Prešernovega sklada je pravilen. V vseh primerih, bodisi ko je beseda nagrada na prvem bodisi na drugem mestu, se piše z malo.

Nerazumljivo? Nesmiselno? Hja, je že tako, da veliko začetnico pripisujemo tistemu, za kar menimo, da ima dodano vrednost, in nagrade so že taka stvar,

kajne? Tudi če jih bomo pravopisno pravilno zapisali z malo, jim s tem vrednosti ne bomo odvzeli, brez skrbi.
Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Kratke

Sto let pod Italijo

Rubrika Fokus je v reviji Mladika vsakokrat namenjena večglasni obravnavi kakšnega aktualnega vprašanja. V prvi letošnji številki nosi skupni naslov Sto let pod Italijo. Objavljenih je sedem člankov o vzponih in padcih naše narodne skupnosti od leta 1918 do danes na demografskem, šolskem, cerkvenem, jezikovnem in književnem, glasbenem ter likovnem področju, svoj članek pa ima tudi Benečija, ki je sicer v mejah italijanske države že od leta 1866.

Razmišljanja so napisali tržaški zgodovinar Piero Purič, beneški sociolog Riccardo Ruttar, časnikar iz Kanalske doline Luciano Lister, goriški javni delavec in šolnik Peter Černic, tržaški zgodovinar Tomaž Simčič, tržaška književnica Majda Artač Sturman in tržaški glasbenik ter publicist Aleksander Rojc. Spričo aktualnosti obravnavane tematike sta se Društvo slovenskih izobražencev in Mladika odločila, da prihodnji "ponedeljkov večer", **4. marca**, posvetita razgovoru z avtorji razmišljanj. Začetek **ob 20. uri** v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 v Trstu.

Povišanje davka na smeti v občini Devin Nabrežina

"Zmeden potek seje devinsko-nabrežinske Komisije za prozornost, ki je obravnavala afero zaradi povišanja občinskega davka za odvažanje smeti (Tari), je le dolila novega olja na ogenj polemike, ki se vije že dalj časa. Kot opozicija v občinskem svetu smo večkrat izpostavili vrsto kritičnosti, ki zadevajo upravljanje davka na smeti. Nesporno je, da morajo občani v celoti kriti stroške, ki jih zahteva odvažanje smeti in se dejansko v letih le večajo. Prejšnja levosredinska uprava župana Vladimirja Kukanje je nekaj let ohranila nespremenjene vsote in razliko, tako zagotavljajo prejšnji upravitelji, črpala iz prihodkov od odkrivanja takih, ki so plačevali nič ali premalo. To prizadevanje gre nadaljevati, saj je prav, da vsakdo plača na osnovi jasnih kriterijev in v skladu z logiko družbene solidarnosti. V tem smislu smo zahtevali, da bi povišanje davka ne prizadelo družin z nizkimi dohodki in s številnimi otroki. Prav tako zahtevamo, da bi izboljšanje ločenega zbiranja odpadkov privedlo do postopnega nižanja tarif, ki bremenijo občane in družine. Podjetje Isontina Ambiente, ki ima na osnovi desetletne pogodbe v zakupu odvažanje odpadkov, ponuja dober servis. Moramo pa nujno izboljšati odstotek sortiranja, kar lahko dosežemo le s pomnoženim informiranjem in motiviranjem občanov, da predstavlja ločevanje odpadkov visoko etično dejanje, ki se na koncu lahko obrestuje s konkretnim nižanjem stroškov. Zaradi povedanega smo kot

občinski svetniki opozicije mnenja, da je golo kazanje s prstom na prejšnjo upravo neodgovorno in vsekakor ne rešuje problema še vedno prenizkega ločevanja odpadkov. Prejšnja uprava župana Kukanje se je potrudila in z evidentiranjem nove družbe dejansko v letih pomembno izboljšala odstotek sortiranja. Nepričakovan dodaten račun, ki so ga občani prejeli med božičnimi prazniki (številni so ga prejeli pozno in nemalo je takih, ki opozarjajo na napake), gotovo ni prispeval k boljšemu odnosu z upravo. Zato smo kot politična manjšina v občinskem svetu sklenili, da v prihodnjih tednih priredimo eno ali več javnih skupščin, da se z občani odkrito pogovorimo na osnovi realnih podatkov ter posledično izpostavimo želje in pričakovanja naših ljudi. Predstavnike sedanjega občinskega odbora smo že povabili, naj se nam pridružijo". / Igor Gabrovec, občinski svetnik SSK - Lista Skupaj - Insieme

Iz naših občin...

V dolinski občini se že več kot 10 let spopadajo s problemom neprijetnega vonja oz. smradu po nafti, ki uhaja z rezervoarjev družbe S. I. O. T. Pereč problem je že dolgoročen in prihaja na dan, predvsem ko so viški slabega zraku, ki povzroča zvrhano mero slabe volje pri občanah. To se je zgodilo zopet v nedeljo, 17. februarja, in v minulem tednu so se ponovno odzvali politični predstavniki. Dolinski župan Sandy Klun je po TDD Rai povedal, da Občina Dolina s pomočjo javnih uprav ter agencij ASS in ARPA išče rešitev. To nam je potrdil tudi načelnik skupine SSK na Občini Dolina Davide Štokovac. V prejšnji deželni upravi je prišlo do financiranja za iskanje in izdelavo tehničnih rešitev. Sestavili so tehnično omizje in naredili vse možne analize in raziskave. Zdaj pa je konec študijev in čas za reakcijo, pravi Štokovac. Občina se redno pogovarja z izvedenci in skupaj iščejo tehnične možnosti za rešitev, na podlagi katerih se lahko sporoči plinski družbi, kako naj reši problem. Zahvala gre tudi potrpežljivim občanom, je povedal svetnik, saj so bili pri raziskovanju vedno na razpolago in so si v teh letih redno zapisovali, kdaj in v kateri meri so začutili neprijeten vonj ali slabost. Tudi deželni svetnik SSK Igor Gabrovec je v sredo, 20. februarja, predložil svetniško vprašanje predsedniku Massimilianu Fedrigi, v katerem se navezuje na ponovno povečanje smradu na širšem območju, zaradi katerega so se domačini počutili slabo in nekaterim je šlo celo na bruhanje. "Na drugi strani imamo odločno stališče družbe, ki minimizira problem in trdi, da je zaudarjanje omejeno ter da zdravje prebivalcev vsekakor ni ogroženo", piše Gabrovec, ki v nadaljevanju sprašuje, "ali Dežela FJK razpolaga s svežimi znanstvenimi podatki, kakšno je stališče nove uprave in kakšne ukrepe namerava sprejeti, da bi omejili nevarnosti, katerim so izpostavljeni prebivalstvo, živali in vse okolje nasploh".

Ponedeljkov večer DSI: slovesna podelitev nagrade Nadja Maganja

Nagrajeno tiho, hvalevredno delovanje šolskih sester

V Društvu slovenskih izobražencev je bilo v ponedeljek, 18. februarja 2019, na sporedu slovesno podeljevanje nagrade Nadja Maganja. Ob tem dogodku je običajno srečanje preplavilo sončno in toplo vzdušje, saj je bila osrednja gostja večera sestra Gabrijela Koncilja, ki je prejela nagrado skupno s sestrami Kongregacije šolskih sester svetega Frančiška Kristusa Kralja. 10. nagrado Nadja Maganja pa je dvignila kot sestra z najstarejšimi zaobljubami. Prijeten večer se je začel s petjem zborčka otrok pod vodstvom sestre Karmen, ki je ponovno dokazala svoj izredni dar za vodenje pevskih zborov, saj so otroci s svojim čudovitim petjem na čast slavljenecem ganili vse prisotne. Kot sta uvodoma povedala predsednik DSI, Sergij Pahor, in članica komisije, Maja Lapornik, priznanje v spomin na prežgodej preminulo Nadjo podeljujejo: Nadjina družina, Slovenska zamejska skavtska organizacija, Skupnost sv. Egidija in Društvo slovenskih izobražencev. Gre za organizacije, v katerih se je pokojnica razdajala na družbenem, socialnem in kulturnem področju in katerim so skupne vrednote: nesebična pomoč bližnjemu, vera, iskanje resnice in pa zavzemanje za slovenstvo. Nagrado komisija vsako leto podeljuje ženski ali skupini žensk, ki se odlikujejo po svojem delu na omenjenih področjih. S podelitvijo tega priznanja javno valorizirajo njihovo delo, ki je večkrat skrito, v javnosti skoraj

neopaženo.

Prav za take vrste dela gre pri šolskih sestrah. Sestra Gabrijela in njene sestre delujejo v Trstu že 70 let požrtvovalno, v popolni skromnosti in tišini, brez vsakega razkazovanja. Toda kakšen pomen ima njihovo delovanje za našo slovensko skupnost! Bile so v moralno in vsestransko oporo

Foto damij@n

mnogim staršem, ki so svoje otroke vpisali v naše slovenske šole. Skozi vsa ta leta so v popoldanskih urah pomagale pri učenju mnogim generacijam šolarjev in študentov (posebno socialno ogroženim). Dodatno kakovost njihovega pedagoškemu delu dajejo prav notranji žar, s katerim ga opravljajo, in iskrena ljubezen do mladih, dobrot, odprtost in poslušanje. Mnogi, ki poznajo "sestro Gabrijelo", kot ji vsi pravijo, vedo, da je nagrada šla v res zaslužne roke. Vse svoje bogato življenje je posvetila razdajanju v okviru svojega poklica in še daleč preko "poklicne dolžnosti": pri sestri Gabrijeli imaš občutek, da ima vse ljudi iskreno rada, svojo pozitivnost, posluš do sočloveka, z enobesedo - ljubezen - popolnoma naravno izraža na vsakem koraku; vsak se v njeni bližini čuti spre-

jetega (lahko bi rekli, da krščansko ljubezen res "živi"). Lastnosti, kot sta skromnost oz. nerazkazovanje, mnogi ljudje zamenjujejo s pomanjkanjem kakovosti. Vendar to skoraj nikoli ne drži. Prav šolskim sestram je v pomoč pri delu strokovna podlaga na pedagoškem področju, saj so univerzitetno izobražene (se-

na avstrijsko Koroško, tam pa v Št. Petru v Rožu pristopila k šolskim sestram. Minilo je skoraj 70 let, odkar je sestra Koncilja v letu 1961 vstopila v redovniški poklic reda šolskih sester Kristusa Kralja, leta 1975 pa je naredila večne zaobljube.

Tudi Kongregacija šolskih sester svetega Frančiška Kristusa Kralja slavi letos okroglo obletnico: minilo je namreč 150 let, odkar je škof Stepišnik v Mariboru leta 1869 imenoval Margarito Puhar za prvo vrhovno predstojnico novoustanovljene Kongregacije. Pa še eno okroglo obletnico obhajajo tržaške šolske sestre,

namreč 70 let, odkar jih je komunistična jugoslovanska oblast, kljub njihovim neprecenljivim zaslugam, pregnala iz Maribora. Zapustiti so morale tamkajšnje zelo uspešno učiteljske, potem pa še samostan v Tomaju in so postale begunka. Takrat so se preselile v Trst; tu

poleg že omenjenih zaslug na pedagoškem področju že veliko let skrbijo tudi za zadnje življenjsko obdobje, saj skrbijo tudi za starostnike.

Po izročitvi priznanja je na slovesnosti v DSI sestra Gabrijela s sebi lastno duhovitostjo in živahnostjo opisala nekaj zanimivih epizod iz svojega bogatega delovanja najprej v Rimu, Trstu, potem pa tudi pri misijonskem delu v Egiptu.

Ob koncu so slavljenkam zapeli še mladi fantje, člani zbora iz Devina - Nabrežine pod vodstvom Mirka Ferlana.

V časih, ko v javnost pronica in odmevajo predvsem senzacionalistične (navadno negativne) novice, smo končno ob podelitvi nagrade Nadje Maganje lahko poudarili tudi dolgo in tiho, hvalevredno delovanje sester.

Anka Peterlin

TKS / Kava s knjigo: gost Mitja Zupancič

Kako živeti na morju in ga spoštovati

Na februarjski Kavi s knjigo je bil gost morski raziskovalec, založnik knjig in urednik spletnega časopisa eMorje. com Mitja Zupancič, ki je prisotnost predstavil svoja dela, tudi zadnjo pesniško zbirko *V meni je morje*, ter razkril, od kod ljubezen do morja. Gost, ki se je pogovarjal z urednico Mladike Nadio Roncelli, ima Trst neskončno rad, saj ga redno obiskuje, in kot sam pravi, ga pot po morju vedno pripelje na rob kraške planote, v smeri Križa, Nabrežine in Sesljana, kjer najde pesnik svoj mir. "Tam najdem sončne mike, ljudi, ki razmišljajo podobno kot jaz. Obrnjeni proti morju se zavedajo svojih korenin in svoje tradicije". Sicer ljubljčan, je že od mladih let spremljal očeta, ki je delal ob obali, in takrat se je morje usidralo vanj do take mere, da nikakor ni mogel stran od njega. Mitja Zupancič je veliko časa deloval na visokem nivoju slovenskega založništva in medijske industrije ter bil član upravnega odbora evropske zve-

ze založnikov v Bruslju. Nato se je leta 2009 odločil, da gre čisto po svoji poti, ki je absolutno povezana z morjem. Prostočasno dejavnost je tako spojil s profesionalnim delom. V teh desetih letih je kar veliko ustvarjal. Prvenec avtorja je delo *Morsko prase*, ki združuje osebne izkušnje in nasvete, kako varno pluti in preživljati čas na morju. Doživel je velik uspeh. Dobil je ponudbo televizije Novo mesto, ki ima nacionalno frekvenco in za katero je posnel vrsto filmov *Obrazi z Jadrana*. Sledili sta deli za otroke in mlade, zgodbica *Riba Žoga* in kratke ter poučne pesmice z dotikom morja *Zmorjšnice*. Kasneje je tri leta raziskoval svetilnike in tako je nastala knjiga, ki na 268 straneh opisuje dvainpetdeset ohranjenih svetilnikov na Jadranu. Knjiga *Svetilniki* je opremljena z navtičnimi podatki, zanimivostmi in legendami, bogata je s fotografijami, ki so njegovo delo. Naslednja knjiga je bilo obsežnejše delo, ki predstavlja tri deset izbranih destinacij na

vzhodni jadranski obali od Križa pri Trstu vse do Dubrovnika in Črne gore. Knjiga *Z morjem na Ti* je bila v enem letu razprodana. Avtor je razkril, da bo drugi del knjige izšel v kratkem. Objavljenih bo dvajset krajev oz. manjših otokov. Mitja Zupancič pa si je od nekdaj želel barko in jo tudi dobil od človeka, prav ta-

Foto MC

ko zaljubljenega v morje, ki je ni mogel več uporabljati. Med ekskurzijami in premišljevanjem na plovilu so nastale pesmi, ki jih je zbral v knjigi *V meni je morje*. Pesmi so razdeljene v iz-

povedne, napisane v rubinasti barvi, in pripovedne v temno modri barvi. V pripovednih skuša učiti odrasle, kako so včasih živeli na morju, katere pripomočke so uporabljali ribiči, ter navaja podobne zanimivosti, ki so jih ljudje pozabili ali o njih nič ne vedo. V izpovednih pesmih pa avtor razkriva sebe in

svojo povezavo z morjem in naravo. Na koncu je gost povedal še, kako sta nastala spletni časopis eMorje in tiskana izdaja Premium, ki izhaja dvakrat letno in vsebuje zanimivejše zapise spletnega časopisa. Redno je pisal za časopise, ki se ukvarjajo z morjem in pomorstvom, in ko je opazil, da ima dovolj materiala za lasten časopis, si je zaželel takega, ki goji kulturo bivanja z morjem. To pomeni, da obravnava teme, ki nas učijo, kako živeti na morju in ga spoštovati, saj je rastlinski in živalski svet na Jadranu zelo ogrožen zaradi različnih dejavnikov. Res je vreden ogleda: emorje.com.

MC

NABREŽINA 150 let čitalnice

Pestra prireditev ob okrogli obletnici

V nabrežinski društveni dvorani Iga Grudna je domače društvo 23. februarja priredilo proslavo ob dnevu slovenske kulture. Prireditev je bila nekaj posebnega, saj so počastili 150-letnico ustanovitve ljudske čitalnice v Nabrežini. Zato so slavnostni govor zaupali novinarju in domačinu Ivanu Vogriču, ki je poslušalcem orisal začetke nabrežinske čitalnice. Čitalnico so ustanovili leta 1869. V tistem času je imela velik kulturni pomen, kot ga imajo danes kulturna društva, saj je krepila narodno zavest. Ustanovili so jo v času demokratizacije avstrijske družbe in vzpona nabrežinskega kamnoloma (predvsem ker so takrat dokončali južno železnico). V čitalnici so skrbeli za kulturo; kot primer je Vogrič navedel prireditev, ki so jo pripravili v

Nabrežini, ko je prišlo na obisk 20 gostov iz Trsta: ob tej priložnosti so tržaške obiskovalce sprejeli z veseloigro in s slovensko pesmijo. To

danes pa isto poslanstvo v vasi nosi tudi Kulturno društvo Igo Gruden. Na začetku proslave je gledalce pozdravila predsednica društva

prireditev iz preteklosti je Vogrič primerjal s sobotno kulturno prireditvijo. V dvajsetih letih svojega obstoja je čitalnica doživljala svetle in temne trenutke, njeni nasledniki pa so bili bralno društvo, izobraževalno društvo,

Igo Gruden Mariza Škerk, ki je med gosti posebej pozdravila deželnega svetnika Igorja Gabrovca in nekdanjega predsednika društva Antka Terčona, ki mu je obenem čestitala ob osebnem okroglem jubileju, ki ga je praznoval pred

kratkim.

Nato je oder nabrežinske dvorane zasedla Fantovska skupina Devin – Nabrežina, ki je pod vodstvom Mirka Ferlana zapela štiri slovenske pesmi iz zakladnice zborovskih pesmi za moški sestav. Pevski večer je obogatila tudi Dekliška vokalna skupina Igo Gruden, ki prav tako poje pod vodstvom Mirka Ferlana. Tudi dekleta so se

publiki predstavila s štirimi slovenskimi skladbami. Da bi se večer končal čim bolj razposajeno, je poskrbela gledališka skupina Prosvetnega društva Štandrež. Ob enodejanki *Na trimu* se je občinstvo zelo nasmejalo. V njej sta nastopila izkušena in duhovita igralca Božidar Tabaj in Marko Brajnik, ki sta odigrala komičen prizor med dvema moškima, ki se

srečata na trim stezi. Tako so z zanimivo in pestro prireditvijo tudi v Nabrežini primerno proslavili slovenski kulturni praznik in počastili obletnico ustanovitve nabrežinske čitalnice.

Urška Petaros

Obvestila

Tržaško knjižno središče in ZIT vabita v četrtek, 28. februarja, ob 17. uri na predstavitev knjige Marie-Laure Depaulis *Pesem velikanov*. Pogovor z avtorico in ilustratorko Dunjo Jogan bosta vodili urednici Alina Carli in Martina Kafol. Sodelovali bodo otroci OŠ J. Ribičiča pri Sv. Jakobu.

Društvo Finžgarjev dom na Opčinah pri Trstu, Dunajska cesta 35, vljudno vabi v okviru ciklusa predavanj *Za prijetnejše življenje in prijaznejše odnose* na izreden dogodek, in sicer na predstavo *Evangelij po Čušinu* znanega dramskega igralca, dramatika, kolumnista revije *Ognjišče* - Gregorja Čušina. Za smeh in dobro voljo - potem pa še kaj resnega v premislek - bo Čušin poskrbel v četrtek, 28. februarja, ob 20. uri.

Marijanska pobožnost s shodom članic Marijine družbe Marije Milostljive bo v nedeljo, 3. marca, v Marijinem domu v ul. Risorta 3: začetek ob 16. uri v domski kapeli, po blagoslovu prijateljsko druženje; vabljeni vsi Marijini častilci.

Društvo slovenskih izobražencev in Mladika vabita v ponedeljek, 4. marca, v Peterlinovo dvorano v ul. Donizetti 3 v Trstu, na razgovor z avtorji razmišljanj iz rubrike Fokus, ki ima v najnovejši številki Mladike skupen naslov *Sto let pod Italijo*. Začetek ob 20. uri.

Pravljina urica z gosti iz Benečije bo v torek, 12. marca, ob 16.30 v Oddelku za mlade bralce v Narodnem domu. Ponovitve v četrtek ne bo. Info: www.knjiznica.it, mladinskioddelek@knjiznica.it, 040 9896153. Lepo vabljeni!

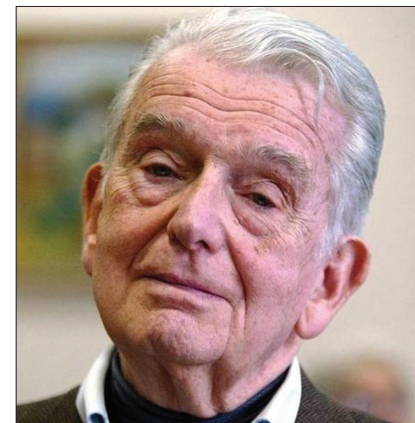
SSk ob smrti sen. prof. Fulvia Camerinija

Odšel je razgledan in prodoren politik

V ponedeljek, 25. februarja, nas je presunila vest, da je ponoči umrl prof. Fulvio Camerini, široko poznan kardiolog, ustanovitelj kardiološkega oddelka v Trstu, katerega je bil dolgo let primarij. Prof. Camerini ni bil poznan samo kot sposoben in vesten zdravnik, ampak tudi kot politik, ki je bil izvoljen v Trstu za senatorja leta 1996 in je ostal na tem položaju do leta 2001. Spremljal je nastanek in odobritev našega zaščitnega zakona. V tej vlogi se je tudi približal SSK in skušal razumeti, katere so naše zahteve, ter posredovati, kjer je bilo mogoče.

Po končani parlamentarni izkušnji je bil nosilec liste Oljke za tržaški občinski svet in je tako postal načelnik skupine 9 izvoljenih, v katero sem tudi sam spadal, saj je SSK sodelovala na tej listi za občinske volitve, ko je po končani Illyjevi prvič zmagal sedanji župan Dipiazza. Kot politik je bil prof. Camerini razgledan in prodoren, a tudi gospod starega kova: spoštljiv, priazen, natančen, vedno pripravljen na soočenje in na konkretno pomoč. SSK je imela pri njem poslušnega in pripravljenega sogovornika, ki je tudi posredoval med skupino Oljke in našo stranko. Večkrat sem bil kot tajnik doma pri njem, ko so nastale težave v koaliciji. Prisluhnil je, skušal je pomiriti strasti, potegnil z nami, ko je ugotovil, da je stališče pravilno, ali nas skušal prepričati, da je lahko rešitev

tudi drugačna, ko smo zašli v slepo ulico. Kot občinski svetnik sem imel zelo široko avtonomijo pri nastopanju in glasovanju, vprašal je le to, da sem mu prej

povedal, zakaj se razhajam s skupino, in me naposled branil pred ostalimi. Sam je predlagal, naj mu razložim probleme Slovencev v Trstu, da bi jih prenesel na sestanke opozicije, da bi se z njimi soočili in jih skušali po možnosti rešiti. Spominjam se, kako smo kot opozicija postavili zahtevo, da se tudi Trst vključi v območje zaščitnega zakona. Šlo je za operacijo, ki jo je vodil v prvi osebi; z veliko občutljivostjo je skušal omiliti ostrine, ki so nastale, saj brez celotne skupine Oljke in Cittadini, kjer so sedele tudi zelo različno misleče osebe, predlog ne bi šel skozi in Trst se ne bi vključil v območje zaščite. Z odhodom prof. Camerinija je Trst izgubil poštenega in sposobnega človeka, zdravnika in politika, ki je bil pozoren do naše skupnosti in je z njo sodeloval. Naj mu gresta hvaležen spomin in želja po mirnem počitku.

Peter Močnik,
deželni predsednik SSK

Primorska poje 2019

Dva lepa koncerta na Tržaškem

V viteški dvorani na gradu Dobrovo se je v petek, 22. februarja, začela Primorska poje, ki letos praznuje 50 let. V soboto in nedeljo je revija ostala v naših bližnjih krajih, in sicer v Marijinem domu v Trstu in v cerkvi sv. Jerneja na Opčinah. V Trstu so nastopili MePZ Faros, MePZ Alojz Kocjančič, MePZ Georgios, MVS Cerkljanski zven, Oktet Rožmarin in ŽVS Mavrica. "Zborovska revija je bila evropska že pred Evropsko unijo, ko je združevala kraje onkraj meje kljub političnim oviram, zato se je rodila odprta za vsak izraz. Vrata so ostala vedno odprta za zборе, ki pojejo le ob vaškem praz-

niku, tako kot za zборе, ki zmagajo na mednarodnih tekmovanjih". Tako je zapisala v letošnjem

Foto Matevž Čotar

programskem listu predsednica Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta Rossana Paliaga, ki je v nedeljo na Opčinah pozdravila zборе in poslušalce ter poudarila, kako je revija ostala sproščen koncertni oder, kjer se srečujejo slovenski pevci in pevke. V cerkvi sv. Jerneja so lahko poslušalci prisluhnili MePZ Janez Svetokriški, Oktetu Sotočje, MoPZ Mir-

ko Filej, MoPZ Provox, MePZ Lojze Bratuž in MoPZ Obala. Naslednji nastopi bodo v soboto, 2. marca, ob 20. uri v Kulturnem domu v Postojni in v nedeljo, 3. marca, ob 19. uri, ko bo slavnostni koncert ob obletnici revije v Avditoriju v Portorožu, na katerem bo nastopal tudi MePZ Jacobus Gallus iz Trsta.

MČ

S 1. STRANI Prešernova proslava na Opčinah

Slavnostni govor, glasba, petje

Nazadnje sta se dekleti zmenili, da bo Anja napovedovala prvi del prireditve, ki so ga oblikovali otroci, Tina pa bo vskočila kasneje, ko bodo začeli nastopati odrasli. Prvo točko je oblikovala skupina najmlajših otrok, ki še obiskujejo vrtec: to je skupina Mali miški Vesele pomladi, ki jo ob pomoči Anastazije Knez vodi Martina Bearzi. Zapeli in zaplesali so pesmico o marsovcih. Naslednji so bili na vrsti člani otroške gledališke skupine Tamara Petaros, ki v Finžgarjevem domu pridno vadijo pod vodstvom mentorice Lučke Susič in Anke Peterlin, ki jima pomaga Martina Sosič. Mladi igralci so se predstavili z recitacijo nekaterih Prešernovih pesmi, ki jih je

Lučka Susič oblikovala v duhovit dramski prizor, s katerim je Prešernove verze na simpa-

tičen način približala tudi najmlajšim. Naslednji na vrsti je bil mladi

solopevec Gabrijel Malalan, ki se je ob klavirski spremljavi Beatrice Zonta predstavil z dvema pesmima o pomladi. Po njegovem nastopu pa je Anja končno prepustila besedo starejši kolegici Tini, ki je kot prvega odraslega napovedala slavnostnega govornika večera, profesorja in besednega ustvarjalca Primoža Sturma-

Prešernovo proslavo, ki jo je imel leta 1999, ko je skupaj s sošolci maturanti sestavil nekaj misli, v katerih so izrazili svoje vrednote, za katere upa, da jih še vedno čuti tudi današnja mladina. Poleg "slavljenca" Prešerna se je v nadaljevanju spomnil še dveh pomembnih avtorjev, vezanih na naš prostor, ki sta preminila v preteklem letu: pisatelja Alojza Rebule in pesnika Cirila Zlobca.

Večer se je nadaljeval z glasbo. Najprej so ob spremljavi pianistke Beatrice Zonta nastopili še trije solisti: tenorist Marjan Štrajn, sopranistka Mojca Milič in basist Marjan Skerlavaj. Uradni del proslave se je končal s tradicionalnim nastopom domačega mešanega zbora Sveti Jernej pod vodstvom dirigenta Janka Bana. Ob koncu se je številna publika ustavila v sosednjem prostoru, kjer so vsi skupaj še nazdravili ali, z besedami iz Prešernove *Zdravljice*, "kozarce zase vzdignili".

na. Prof. Sturman se je najprej spomnil na svojo prvo izkušnjo s pisanjem govora za

Slovensko zdravniško društvo Trst - Gorica (1)

Bežen pogled v jesensko delovanje

Slovensko zdravniško društvo Trst - Gorica, ki združuje zdravnike, lekar-narje in živinozdravnike in ne-prekinjeno deluje šestintrideset let, je kot vsako leto ob koncu leta priredilo božično srečanje. Zaradi težav s termini so srečanje s praznično večerjo imeli že 7. decembra 2018. Tudi tokrat so se odločili za prijazne prostore gostilne Pri lipi v Bazovici. Večer je prijetno minil ob kletu in pregledu letnega delovanja ter spominu na nedavni zanimiv dvodnevni izlet (10. - 11. novembra 2018), ki je člane SZD na martinovo popeljal v našo prelepo Slovenijo. Tokratni program je skrbno pripravila prof. Olga Lupinc, ki je izletnikom že v avtobusu izčrpno prikazala zanimivosti

izbranega cilja. Tokratni obisk je zaobjel kulturne in gospodarske zanimivosti Šaleške doline oz. Velenjske kotline, ki leži na severnem delu Slovenije, na območju severovzhodnega predalpskega hribovja. Na zahodu jo obdajajo Kamniško-Savinjske

ugrezajo tla, voda zalije udornine in tako so nastala Šaleška jezera znotraj izkopalne cone Premogovnika Velenje. Največje jezero je Velenjsko jezero, njemu sledi Družmirsko jezero in Škalsko jezero, ki se je začelo izoblikovati že pred drugo svetovno vojno. Kjer so danes jezera, je bilo nekoč več podeželskih naselij: Škale, Družmirje, Preloge, ki so se pogreznila in tako delno ali v celoti izginila. Podoba doline se zaradi premogovništva še vedno spreminja, prav tako se spreminjajo tudi Šaleška jezera.

Kot po navadi so se izletniki na pot odpravili z Opčin nad Trstom in se po avtocesti napotili do Šoštanj. Vmes seveda ni

Šoštanj, notranjost muzejskega dela rudnika

Alpe, na vzhodu gorovje Pohorja, na jugu pa Posavsko hribovje. Zaradi rudarstva, ki je še zmeraj dejavno, se v dolini

so mogli obiti Trojan, ki so s svojimi slavnimi krofi in drugimi sladkimi in slanimi dobrotami zmeraj tako vabljive. Prihod v Šoštanj jim je prinesel enkratno doživetje: obisk Muzeja premogovništva Slovenije; ob njem je še vedno delujoč premogovnik. Ob vodiču Jerneju so se spremenili v pravcate rudarje (knape). Morali so si obleči posebno haljo, nataktni si čelado in za nameček so dobili še knapsko malico: velik obložen kruh s klobaso, gorčico, zraven pa še sok, če bi se grlo preveč osušilo v nadržih Zemlje. Res enkratni so bili občutki, ko so se spuščali nad 160 metrov v globino s pravim rudarskim dvigalom na dve nadstropji, starim preko 200 let, ki še zmeraj služi svojemu namenu. Muzejski prostori vizualno in zvočno prikazujejo nekdanje zelo naporno in nevarno delo v premogovniku, v katerem so delali tudi mladoletniki

Velenjsko jezero zaživi v poletnih dneh

in konji, ki so vse svoje življenje preživali v temi, pod zemljo, in zato tudi postali slepi. Strašljivo je bilo doživeti simulacijo eksplozije v rudniku. Prava eksplozija je morala biti res nekaj groznega, tudi ob misli na žene, otroke in dekleta, katerih možje, očetje ali fantje so za zmeraj zatisnili oči v tistih temnih podzemnih rovih. K sreči so se izletniki tesnobe, ki so jo doživeli v rudniku, lahko otresli v toplih bazenih Hotela Vesna v Termah Topolšica. Usta pa so se jim prešerno razvezala na slastni Martinovi večerji (tokrat sicer niso doživeli krsta novega vina) z domačimi dobrotami

mi na turistični kmetiji Apat. Ta stoji na griču nad Gaberkami, med Šoštanjem in Velenjem, od koder se ponuja čudovit pogled na Šaleško dolino, Šoštansko jezero, Goro Oljko, Smrekovec, Uršljo goro itd. Temina večera je sicer zagrnila ta krasni razgled. Na kmetiji se pretežno ukvarjajo z živinorejo (imajo okoli 40 glav goveda) in kmečkim turizmom. Mlada gospodarja, oba z univerzitetno izobrazbo, sta zapustila službo v Ljubljani in prevzela staro kmetijo, tudi zato, da bi njuni otroci lahko živeli v stiku z naravo bojše življenja.

Naslednji dan je izletnike vodička Marija pospremila na odkrivanje Šaleške doline. Najprej so si ogledali spominsko sobo v parku zdravilišča. Posvečena je spomenu na podpis ene od štirih delnih vdaj nemške vojske med drugo svetovno vojno. Za Slovence se je s tem končala druga svetovna vojna. Predajo je podpisal general Aleksander Löhr. Ena izmed posebnosti zbirke je tudi pištola generala Löhra, ki mu jo je nekaj dni po podpisu kapitulacije zaplenil Ivan Dolničar.

/ dalje
Iva Koršič

Občni zbor Prosvetnega društva Štandrež Pogled na opravljeno delo

Člani Prosvetnega društva Štandrež se zbirajo vsako leto na občnem zboru, na katerem pregledajo opravljeno delo in izdelajo okvirne načrte za novo sezono. Na občnem zboru izvolijo tudi društvene organe. Letošnji občni zbor je bil 12. februarja 2019 v prostorih župnijskega doma Anton Gregorčič v Štandrežu. Uvodoma je predsednik David Vižintin pozdravil predsednico Zveze slovenske katoliške prosvete in goriško predsednico SSO Franco Padovan in predstavnike društva F. B. Sedej iz Števerjana. Zahvalil se je odbornikom in članom društva, ki so s svojim doprinosom na raznih področjih prispevali, da je bilo društveno delo kakovostno in raznoliko. Vloga slovenskega društva je danes nenadomestljiva za ohranjanje slovenskega jezika in zavedanja vrednoti skupnosti, ki so večkrat postavljene pred preizkušnje. Večni problem so mlade sile, ki jih pritegujejo drugačna zanimanja in zadovoljenosti. Preveč je tudi tistih, ki ne kažejo nobenega odnosa do kulture in vrednot, ki bogatijo človeka in skupnost. Zato je še posebno pohvale vredna prizadevnost tistih, ki jim ni vseeno,

kam plovemo, in so vedno pripravljeni za delo. Ker je enoletno obdobje kratko, so člani potrdili prejšnji odbor, v katerega je bila izvoljena tudi mlada Katja Leon. O delovanju posameznih področij so poročali: Matej Klanjšček o dramski dejavnosti, Pietro Grauner o mladinski dramski skupini, Lorenzo Marussi o zborovskem delu in Daniela Puja o finančnem stanju. Najbolj delavni sta bili dramski skupini, tako mladinska kot odrasla. Ta je komedijo Čaj za dve ponovila več kot tridesetkrat v raznih krajih naše dežele in Slovenije. V letu 2018 so se štandredi igralci predstavili tudi z igrami Moške quote rosa, Dohodnian, Gremo v teater in Trim steza. Mladina pa je večkrat uprizorila igro Ogleđalo povej... Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti je na Ljubljanskem gradu, v začetku leta 2018, podelil prestižno priznanje Božidarju Tabaju za življenjsko delo na področju gledališke ljubiteljske kulture. Strokovna komisija je na Linhartovih srečanjih nagradila štandrediško predstavo Čaj za dve kot najboljšo predstavo. Članica

Polonca Cijan je bila deležna priznanja za najboljšo žensko vlogo.

Društvo je izpeljalo tudi gledališko abonmajsko sezono Štandrež 2018 in srečanje gledaliških skupin Gledališče pod zvezdami. Zadnjo soboto in nedeljo letošnjega januarja je dramska skupina uprizorila novo komedijo Neila Simona Bosa v parku. Tudi mladinska skupina bo kmalu ponovno stopila na oder z novo predstavo. Mešani pevski zbor potrebuje svežih mladih moči. Pozna se, da v Štandrežu ni otroškega oziroma mladinskega zbora, iz katerih bi prihajali novi pevci. Kljub temu se je zbor večkrat solidno predstavil in pod zanesljivo taktirko Zulejke Devetak obogatil marsikatero prireditel. Udeležil se je tradicionalnih revij Cecilijanka in Primorska poje, v božičnem času pa je imel več nastopov z božičnimi skladbami. Društvo je priredilo več drugih dogodkov, Prešernovo proslavo, predvajanja fotografskih posnetkov, razne izlete, družabne večere, Praznik špargljev, martinovanje in razna sodelovanja z bližnjimi občinami. Pomembno je sodelovanje z osnovno šolo Fran Erjavca, s štandrediško župnijo in z drugimi vaškimi društvi.

DP

Martinova večerja na turistični kmetiji Apat

Koroška poje 2019

Krščanska kulturna zveza vabi na osrednji koncert Koroška poje v nedeljo, 10. marca 2019, ob 14.30 uri, v Domu glasbe v Celovcu. "...zopet bodo slavčki peli in ne bo veselja kraj". (iz pesmi Pomlad, Jože Podlesnik, Pavle Kernjak) Prireditelj posvečajo koncert tudi Pavletu Kernjaku ob 120-letnici rojstva in 40-letnici smrti. Nastopajo: Kvintet bratov Smrtnik - Korte, Oktet Suha, Dekleta Smrtnik - Obirsko, Kežarjevi vnuki

- Šentprimož, Kvartet 4 U - Rož, Tercet Tri rože - Šentjakob, Vokalna skupina Klika - Železna Kapla, Vokalno-instrumentalna skupina Sanje - Suha, Vokalna skupina AnTaMiNa - Dobrla vas. Agnes Schnabl & Petra Schnabl-Kuglitsch - Straja vas in Ženska vokalna skupina Rupa-Peč - Italija. Glasbena spremljava: Ana Tijssen - klavir; Christian Filipič - prečna flavta; Roman Pechmann - harmonika.

Pismo Kajak kluba Šilec goriškemu županu

Upravni odbor Kajak kluba Šilec je pred kratkim poslal tole pismo goriški občinski upravi oz. goriškemu županu Ziberni in v vednost odborniku za šport. Spoštovani, upravni odbor Kajak kluba Šilec se obrača na Vas zaradi vprašanja, ki se vleče že vsaj desetletje. Naše društvo se aktivno in organizirano vsaj štirideset let ukvarja z dejavnostmi na vodi, predvsem na Soči, a tudi na Vipavi, Idrijci, Doberdobskem jezeru in reki Stelli. Je prireditelj ali soprireditelj javnih manifestacij, kot so novoletni spust na Soči, čezmejni spust po Vipavi, tečaji za začetnike in rekreacijsko veslanje v poletnih mesecih za odrasle občane. Predvsem je soprireditelj že več kot trideset let Soške regate, kateri goriška občinska uprava nudi svoje pokroviteljstvo. Vse našete dejavnosti potekajo, ne da bi društvo kdajkoli imelo kje hraniti plovila (kajake, kanuje, gumenjake) na rečnem bregu Soče. Nasprotno, za vsako najmanjšo pobudo morajo naši člani nakladati, prevažati in razkladati čolne od doma do bregov in zopet nazaj. Najhuje je pa to, da morajo prenašati in odnašati plovila tudi za tiste zainteresirane osebe, ki rade oziroma bi rade poskusile veslati po Soči pod samim mestom od priveza v Pevmskem parku gor ali dol vodno. Namestitev majhne čolnarne v parku pod Pevmo bi pomenila veliko razbremenitev in neslutene možnosti širjenja veslaške

dejavnosti tik pod mestom. Poleg spodbud in opozoril smo pri društvu že pred petimi leti po nasvetu tedanjega odbornika zbrali dokumentacijo s ponudbo specializiranega podjetja za namestitev majhne strukture - za dvanajst kajakov. Gradivo je sprejel odbornik Giuseppe Ciotta. O namenih in potrebah smo seznanili tudi pristojno komisijo GEST, ki naj bi namenila ogromna sredstva za ovrednotenje Soče. Naše potrebe se omejujejo največ na nekaj deset tisoč evrov. Vse je bilo zamen, ko je bilo treba pobudo uresničiti. Sedaj je slišati, da ima občinska uprava odmevne načrte za ovrednotenje soških bregov in vodnega toka. Zato se obračamo na Vas s pozivom, da upoštevate opisano potrebo, in sicer v kratkih časovnih rokih, saj štiri desetletja dejavnosti vplivajo že na upehanost ob neodmevnosti, ki jo stalno doživljamo. Sprašujemo se, na koga se bo uprava naslonila pri iskanju zamisli in rešitev glede na to, da ni bilo naše društvo povabljen k oblikovanju zasnove "plaže na Soči". Drugih društev, ki bi se v Gorici ukvarjala z veslanjem, pa ni. Ne bi radi v zadnjem trenutku izviseli. V duhu zapisanega prilagamo seznam več kot petsto oseb, ki podpirajo to petico. Tudi Združenje slovenskih športnih društev v Italiji podpira ta načrt. Pripravljeni na ustrezno soočanje za iskanje za vse koristne rešitve, Vas prijazno pozdravljamo. Gorica, 19. februar 2019

S 7. strani

Dr. Karl Bonutti ...

Ko so začele narodnostne skupine v ZDA ustanovljati t. i. heritage foundations, je bil 1975 soustanovitelj in kasneje deset let predsednik Slovenian American Heritage Foundation, ki je povezala predstavnike predvojne in po-vojne emigracije, organizirala pouk slovenščine na cleveland-ski univerzi in slovenske kulturne prireditve, hkrati pa se zavzela za kulturne stike s Slovenijo in gostovanje slovenskih umetniških skupin v Clevelandu. Takrat so odšle na gostovanje tudi naše zamejske skupine. Veliko je pomagal tudi študentom, ki so iz Slovenije prihajali študirati v Ameriko. Dr. Bonutti ima veliko zaslug pri tem, da smo Slovenci, ki se prepoznavajo

mo v katoliških vrednotah, v Gorici lahko zgradili svoj kulturni hram, takratni Katoliški dom, ki se je po obnovi l. 1996 preimenoval v Kulturni center Lojze Bratuž. Dr. Bonutti je namreč organiziral denarne nabirke v ta namen. Tudi o tem je spregovoril srednješolcem. Iz zgodnjega otroštva je dijakom, ki so z zanimanjem spremljali njegovo pripoved, omenil tudi, kako se mu je nekoč v gorah spodrsnilo in bi skoraj padel v prepad. V gore je tedaj hodil z navdušenim gornikom g. Francem Setničarjem. Kot je sam povedal, še zdaj rad zahaja v hribe. Iz časa svojega bivanja v Vatikanu se je spomnil na srečanje s tedanjim papežem Janezom Pavlom II., ki je bil že zelo bolan.

Pa še zabavno anekdoto je pripadel: nekoč bi skoraj moral plačati kazen, ker je svoj avto nevede parkiral na prostor, namenjen papeževemu vozilu. Spomnil se je tudi obiska pri ameriškem predsedniku Clintonu. Vso svojo dolgo in zanimivo življenjsko pot je sicer opisal v lepo izoblikovani knjigi Med izbiro in zgodovino. Ob koncu so mu učenci zastavili kar nekaj vprašanj, na katera je rad odgovoril. Opozoril jih je, naj se čim več učijo, kajti le tako bodo lahko v življenju uspešni. Poudaril pa je tudi, da ne smemo biti egoisti in delati le zase, ampak vedno tudi za skupnost. V spomin na prijetno srečanje je dr. Bonutti prejel likovno delo, ki ga je izdelala Veronika Štrekelj Istinič, tretješolka B razreda, doma iz Števerjana. Preden se je dr. Bonutti poslovil, je še dodal, naj ga le obiščejo na Pristavi, če bodo kaj potrebovali.

Na Pošti Slovenije preklicali stavko

Začetek kandidiranja možnih evropskih poslancev!

V Sloveniji v množičnih občilih že dolgo potekajo napori in akcije bodisi za ohranitev sedanjih ali pa pridobitev novih bralcev, poslušalcev in gledalcev, v pogojih hude konkurence spleta oziroma spletnih omrežij. Izbira časnikov, radijskih in televizijskih postaj je velika in še narašča, vendar v njih pogosto namenljajo več prostora in obravnave t. i. rumenim temam, kot so denimo škandali vseh vrst, ki jih povzročajo znane osebnosti, kot pa novicam in komentarjem o tem, v kakšno smer naj bi se razvijali Slovenija in njena demokracija.

Pred dnevi se je zgodilo, da so na nacionalni televiziji, v oddaji Odmevi, na dolgo in široko obravnavali resnične ali domnevne vzroke za javnomnenjsko podporo premierju Marjanu Šarcu, pri tem pa se voditelju oddaje ni zdelo primerno niti omeniti, da je bila istega dne objavljena raziskava v okviru Evropske unije, iz katere izhaja, da ima Slovenska demokratska stranka med vsemi političnimi strankami v Sloveniji morda največ možnosti za uspeh na bližnjih volitvah v evropski parlament.

V Sloveniji je veliko aktualnih in perečih vprašanj, vendar vladna koalicija za večino le-teh nima volje za soočenje in reševanje. Brezbržna je tudi do kritik in

opozoril evropske komisije oziroma njenih organov. Pri tem pa koaliciji s svojimi govori in občasnimi ukrepi v vladi zagotavlja podporo premier Marjan Šarec. Uveljavlja se kot najboljši govorec med vsemi poslanci, ki so bili doslej v slovenskem parlamentu. Marjan Šarec pa ne raz-

Marjan Šarec

pravlja o kritiki, da vlada preveč zapravlja in troši javna sredstva, zbrana v državnem proračunu, in s tem krši fiskalna pravila. Tudi molči o ugotovitvi in opozorilu evropske poslanke iz SDS, Patricije Šulin, "da v Sloveniji po nekaterih ocenah zaradi korupcije vsako leto izgubimo 3,5 milijarde evrov". Premier tudi ne obravnava kritik, da izvršilna oblast, to pa je vlada, ne izpolnjuje odločb ustavnega sodišča. Neizpolnjenih odločb ustavnega sodišča je

zdaj več kot deset. Nekdanja varuhinja človekovih pravic Vlasta Nussdorfer je ob koncu svojega mandata upravičeno priznala, da Slovenija še ni v celoti pravna država.

Ob vseh drugih dogodkih pa v politiki in zainteresiranem delu t. i. običajne javnosti še vedno odmeva govor predsednika evropskega parlamenta Antonia Tajanija na slovesnosti v Bazovici, kjer je vzklikal italijanski Istri in italijanski Dalmaciji. Visoki politik se je za svoj poseg sicer korektno opravičil, toda zadeva še odmeva in dobiva nove razsežnosti. Na platnici revije Demokracija so zapisali, "da zgodovinski viri razkrivajo, kdo je v resnici Slovincem napravil Trst. To sta bila Josip Broz -Tito in Edvard Kardelj, ki sta Trst predala Italiji, Istro pa Hrvatim. Sovražno sta se obnašala do Američanov. Da bi ugajal Stalinu, je Tito izigral zaveznike. Duhovnik Bogdan Vidmar je v komentarju z naslovom *Kaj je treba obsoditi, kaj podpisati*, objavljenem v slovenskem katoliškem tedniku Družina, zapisal: "Pri Borutu Pahorju, Marjanu Šarcu in dr. Miru Cerarju me moti, da ne znajo obsoditi in obžalovati zločinov komunizma in biti kritični do politike in ravnanja nekdanje komunistične Jugoslavije. Na poseben način sem Tajaniju in Salviniju hvaležen, saj

razprave ob njunih izjavah v Bazovici pomagajo tudi pri dokončnem obračunu s komunizmom v Sloveniji. Iz besed Kardeljevega vnuka Igorja Šoltesa je mogoče razumeti, da celo opravičuje fojbe (brezna) in žrtve v njih, kar pa v Evropski uniji ne bi smelo biti opravičljivo". Jože Kurinčič pa v članku, objavljenem v tedniku Družina, zatrjuje, "da bi morali oboji, Slovenci in Italijani, imeti pogum, da pogledajo resnici v oči, in pretreseni ugotoviti, kaj so v imenu ideologij počeli drug drugemu. Na proslavah, kot je bila tista v Bazovici, bi morali tlakovati pot do narodne in mednarodne sprave".

Ob koncu prejšnjega tedna so v Izoli predvajali tudi italijanski film z naslovom *Rosso Istria* ali po slovensko *Rdeča Istria* režiserja Maximiliana Hernanda Bruna. Predvajanje je omogočila Unija Italijanov z utemeljitvijo, da film prikazuje in dokumentira nasilje, ki da je bilo izvajano in storjeno nad pripadniki italijanske skupnosti v Istri, po dogodkih v septembru leta 1943. Ocenjevalci dogodka so razdeljeni v dve skupini. Medtem ko so mnogi prepričani, da gre za sporen film, pa v drugi skupini gledalcev menijo, da je film aktualen in koristen, ker vsebuje italijansko stališče do dogodkov po kapitulaciji Italije, septembra leta 1943. Polemika o filmu se bo očitno še nadaljevala.

Seveda je kronika vsega, kar se dogaja v Sloveniji, raznolika in zelo bogata s še drugimi tudi pomembnimi dogodki. Prijetno preseneča preklic stavke zaposlenih na Pošti Slovenije. Poslovod-

stvo te velike državne gospodarske družbe je sprejelo vse pomembne zahteve zaposlenih, s čimer bosta zagotovljena zdravje in varnost slovenskih poštних uslužbencev. Poslovodstvo bo za to vsako leto namenilo od 8 do 9 milijonov evrov. Pošta Slovenija bo tudi zaposlila okoli 200 novih pismoš. Morda sta za ugoden razplet zagrožene stavke na Pošti Slovenija zaslužna tudi premier

Marjan Šarec in Lidija Jerkič, nova in odločna predsednica Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, največje sindikalne centrale v Sloveniji. Pomenljivo je sporočila, "da se utegne zgoditi, da plač v Sloveniji ne bodo mogli več urejati z dogovori, torej s sporazumi, ker se začenja dogajati ulica, stopnjuje pa se tudi nestrpnost".

Marijan Drobež

SNG Nova Gorica / Razstava kostumov

Izbor kostumskih biserov Bjanke Adžić Ursulov

V predverju Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica so do 8. marca 2019 na ogled nekateri izmed krasnih kostumov kostumografke Bjanke Adžić Ursulov, letošnje dobitnice Prešernove nagrade za življenjsko delo. Premišljeno zamišljene skice in natančno zašiti kostumi so iz nekaterih predstav, pri katerih je Bjanke Adžić Ursulov sodelovala v SNG Nova Gorica. Zadnjič je v novogoriškem gledališču izoblikovala imenitne kostume za izpovedno zelo močno predstav *Macbeth*, Shakespearovo mojstrovino, v režiji Janusza Kice. Njeno elegantno kostumografsko delo, v katerem se zrcali njen prefinjeni okus, je zelo dobro prepoznavno. Sama je v intervjuju (Tatjana Zemljic, Pd, 7. febr. 2019), dejala, da "mora kostumograf poznati literaturo, dramatik, splošno zgodovino, pa zgodovino glasbe, plesa, klasičnega in sodobnega, opero, muzikal, nove medije. Včasih se lotim tudi področij, ki niso ozko povezana z umetnostjo, denimo fizike, filozofije. Dodatna znanja so vedno dobrodošla, lahko prinesejo tudi inspiracijo". O prejetju Prešernove nagrade meni: "Zame osebno in za moj poklic je Prešernova nagrada nepredstavljiv dosežek. Še v

sanjah si nisem predstavljala, da bom dobila tako prestižno nagrado. Zelo sem hvaležna zanj".

V ponedeljek, 25. februarja 2019, je bilo napovedano srečanje z Bjanke Adžić Ursulov v SNG Nova Gorica, a je žal odpadlo zaradi bolezni. Izbor njenih kostumov pa si lahko vsakdo ogleda v času delovanja blagajne gledališča (pon. - pet., 10.00-12.00 in 15.00-17.00 ter uro pred začetkom predstav). / IK

Nastop v uršulinski cerkvi Sv. Trojice

DVS Bodeča Neža z gregorijanskim petjem v Ljubljani

V sredo, 20. februarja, je Dekliška vokalna skupina Bodeča Neža nastopila v uršulinski cerkvi Sv. Trojice v središču Ljubljane. Dekliški pevski zbor, ki je na mednarodni ravni v zadnjih desetih letih dosegel pomemben ugled, je pod zanesljivim vodstvom dirigentke Mateje Černic predstavil

tni, božični, postni in velikonočni čas. Za gregorijanski koral, ki je nastal kot spojitve med staro rimsko in galikansko liturgijo, je značilno dejstvo, da je bil ustno prenešen iz roda v rod, zapisan pa je bil šele v 10. stoletju. Gre torej za arhaično obliko petja, pri kateri je izvedba tehnično zelo zahtevna, treba je namreč

Pevke so pokazale zrel in enovit zvok, sad kakovostnega in dolga slednega dela, ki jim iz sezone v sezono prinaša laskava priznanja na domačih in tujih odrih. Spomnimo, da je Bodeča Neža lani maja za nastop na mednarodnem tekmovanju v bolgarskem mestu Varni prejela posebno nagrado za najbolj kreativno

program *Mysteria vitae Christi* – sklop gregorijanskih sakralnih pesmi. Na koncertu sta sodelovala sardinski bas Enrico Correggia in tržaški organist Riccardo Cossi, ki je meniško glasbo spremljal z mojstrsko improvizacijo.

Izbor koralov je v glavnem vseboval antifone, introituse, graduale in himne; delil pa se je na štiri dele, in sicer v naslednjem vrstnem redu, ki predstavlja cerkveno liturgično leto – adven-

ohraniti čist in homogen zvok, kar je vse prej kot enostavno. Enoglasno, v cerkvi odmevajoče a cappella petje je ustvarilo kontemplativno, duhovno vzdušje, ki je publiki porodilo občutek, kot da bi bili deležni liturgičnega recitiranja srednjeveških menihov. Izjema enoglasnih skladb je bila večglasna *O vos omnes* španskega renesančnega skladatelja Tomasu Luisa de Victoria, katere izvedba je bila posebno učinkovita.

izvedbo programa, novembra pa osvojila tretjo nagrado na državnem tekmovanju A. Guanti v Materi in posebno priznanje za najboljšega dirigenta. Širok odmev, ki ga je v zadnjih letih dosegel deklški zbor, in dejstvo, da je to glasba, ki jo je redko slišati v naših cerkvah ali kulturnih centrih, sta na sredini koncerta, ki se je sklenil z bučnim aplavzom, privabila številno publiko, saj je bila cerkev polna.

Samuel Devetak

S 1. STRANI PD Štandrež / Prešernova proslava

Na svetu si, da sam si sonce

Naloga učitelja je "oblikovati posameznike, ki bodo spoštovali svojo kulturo, bili strpni do drugih kultur in bili zgled novim in novim potomcem". V kulturi naj otroci vidijo bogastvo, ki osrečuje celo človeštvo. Kultura namreč "živi v nas, v naših dejanjih, hodi z roko v roki s prijaznostjo, spoštovanjem in olikanim vedenjem". Otroke moramo učiti "biti človek", je zadržala. Prebrala je tudi, kaj o kulturi mislijo njeni učenci. Nekdo je napisal: "Kultura je, da objameš človeka, ki je osamljen". Skupni kulturni spored je v Biljah obogatil pevec Andrej Orel.

Štandreško prireditev je pod vodstvom Zulejke Devetak uvedel MePZ Štandrež s Premrlovo *Zdravljico*, slovensko himno. Zapel je še Srebotnjakovo *V krčmi* na besede S. Gregorčiča, ob koncu pa *Dajte dajte*, istrsko ljudsko v priredbi A. Kumarja. Dva glasbena utrinka so žal, verjetno zaradi pustnega dogajanja v Gorici, bolj maloštevilnemu občinstvu darovali Makrina in Jakob Quinzi na violinah in Lucija Šuligoj na flavti.

Marilika Koršič je v nagovoru izrazila veselje, da lahko s Štandrežci deli ta enkratni, čeprav vsako leto se ponavljajoči praznik. Dobra je spoznala Štandrež, njegove prebivalce in njihove težave ter vztrajnost v boju

za svojo zemljo, ker je delala tri-deset let v tamkajšnji lekarni. S hvaležnostjo je omenila vse tiste, ki so kulturno dejavni v naših krajih, pa tudi tiste, ki jih ni več med nami. Še posebno se

njeni glasniki, vsak v svojem poklicu. Pri širjenju kulture je zelo dragoceno poslanstvo domačih društev, je poudarila.

Zavedati se moramo lepote slovenskega jezika, je dejala Koršičeva. "Mi, ki živimo v Italiji, se moramo stalno truditi, da slovensko besedo uveljavljamo v javnosti, saj zaščitni zakoni ne morejo tega opraviti brez nas". Premalo uveljavljamo svoje pravice. Veliko je še namreč poitalijančenih priimkov in premalo

Foto DP

je spomnila na umetnostnega zgodovinarja Marka Vuka, "ki je bil živa vez med domovino in zamejstvom in je kar izgovarjal v želji po ohranitvi narodnega bogastva". Omenila je njegovo obširno uredniško delo pri publikaciji *Umetnost 20. stoletja na Goriškem in v Posočju*, ki jo je l. 2001 izdala Mohorjeva družba v slovenskem in italijanskem jeziku v sodelovanju z Goriškim muzejem Kromberg. "Marko je bil kot vulkan, zagnan v podajanje svojega znanja". Ljubil je tudi glasbo in se zanimal za politične probleme. Zaustavila se je ob pomenu kulture in ob tem, da smo vsi lahko

dvojezičnih dokumentov. Na jezik bi morali paziti predvsem "novinarji, televizijski in radijski poročevalci" in biti za zgled. Naš jezik ohranja še srednji spol, dvojino, kar je prava redkost. "Lastnemu jeziku in kulturi se moramo zahvaliti, da smo skozi stoletja obstali kot narod", je zadržala. Zaslugo za to imajo seveda vsi naši jezikoslovci, besedni in likovni ustvarjalci. Ob tem se je spomnila v lanskem oktobru umrlega pisatelja Alojza Rebulo, izjemnega latinista, "ki je bral in občudoval romanske jezike, a ostajal globoko zakoreninjen Slovenec".

/ str. 15

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (28)

Premalo se go-
vori o spošto-
vanju, premalo
spoštujemo, še
posebno sta-
rejše ljudi. Ne-
koč je bilo goto-
vo drugače.

Pred petdeseti-
mi leti je na srednji šoli poučeval g. Dragotin But-
kovič, nečak Petra Butkoviča Domna. Učil je ve-
rouk, slovenščino, latinščino in druge predmete
in njegovi učenci so ga imeli radi, ker jim je ob
rednem pouku posredoval še marsikaj drugega,
kar ni spadalo v šolski program. Bil je izreden člo-
vek. Učil je, da je spoštovanje velika vrednota, ki
jo je treba negovati vsak dan. Spoštovati moramo
vsakogar, starejše ljudi pa še posebno. Nekega dne
je v razredu svojim učencem povedal zgodbo o
spoštovanju. V preprosti družini, kjer je bilo več

otrok pri hiši, so se
vsi radi zbirali
okrog kuhinjske
mize za kosilo in
za večerjo, staremu
nonotu pa so po-
grnili manjšo mi-
zico v kotičku. Ne-
kega dne malega
Tončka opoldne ni
bilo v hiši. Mama
in tata sta ga iskala,
bratci so pregledo-
vali vsak kotiček
na dvorišču,
končno pa ga je ta-
ta le našel: Tonček

je bil v domači mizar-
ski delavnici. Tata ga je
začuden pogledal in vprašal, kaj vendar počenja,
saj je čas za kosilo. Tonček je očeta pogumno po-
gledal v oči in mu odgovoril: "Zate pripravljam
mizico, na kateri boš jedel, ko boš postal star!"

Učence je zgodba zelo prizadela, še danes se je
spominjajo, saj so zrasli v prepričanju, da je treba
s starši in starejšimi ljudmi na splošno prijazno
ravnati. V mislih jim še brenči tudi star pregovor,
ki pravi: "Ti očeta do praga, sin tebe čez prag!"

Ko sem bila otrok, so me mama, nona in pranona
učile, kako se je treba obnašati s starejšimi: vedno
in kjerkoli koga srečamo, ga moramo vljudno poz-
draviti, stol mu moramo odstopiti, če ga že nima,
po možnosti, tudi če nam je težko, ga moramo
prijazno nagovoriti. Zrasla sem v "razširjeni"
družini, a ne v modernem smislu. Razširjena je
bila, ker nas je bilo dosti in smo vsi zrasli na istem
borjaču, kjer smo se naučili hoditi, se peljati s ko-
lesom, kjer smo brali žogo, poleti jedli lubenico
in se močili z "žlaufom", od časa do časa pa se
tudi grobo skregali. Najstarejša v družini je bila
nona Roža. Kako zelo radi smo jo imeli! V svojem
življenju še nisem spoznala tako mile, prijazne,
globoko verne osebe, ki je toliko hudega prestala.

Fizično je bila popolnoma "izrabljena" od mno-
gih nosečnosti, od trdega dela, od smrti marsika-
terega svojega otroka, od vsega hudega, kar ji je
življenje namenilo, a kljub vsemu je bila še vesela.
Z upanjem in ljubeznijo do svoje družine je kljub
visoki starosti še hrepenela po boljši prihodnosti.

Vse nas je imela zelo rada in mi njo. Pripovedova-
la nam je pravljice, še posebno zgodbo o "mičkene-
ženi", ki je "duhterja" s palico udarila po nosu.
Po žepih je vedno imela bombone in lešnike, s
katerimi smo se lahko posladkali. Pazljivo nas je

poslušala, ko smo ji pripovedovali o naših dogo-
divščinah v šoli in vrtcu, ploskala, ko smo ji kaj
zapeli. Zadnja leta svojega življenja, zapustila nas
je dan po svojem devetindevetdesetem rojstnem
dnevu, je bila v skoraj vegetativnem stanju. Naša
nona, njena hči, je tako ljubeče skrbela zanjo do
poslednjega dne. Nas otroke je nagovarjala, naj
stopimo do none Rože, naj jo pobožamo in ji kaj
povemo, in mi smo jo z veseljem ubogali ter za
trenutek zapustili svoje igre. Vedeli smo, da,
čeprav ni več govorila in sploh se ni premikala, je
vseeno občutila našo bližino, veliko ljubezen, ki
smo jo imeli do nje. Umrla je zelo umirjeno, nje-
no drobno telesce se je v trenutku sprostito, nas
pa je zapustila s praznino v srcu. Od naše "mičke-
ne žene" smo se naučili spoštovati ljudi, še poseb-
no starejše, sploh ne bi mogli drugače ravnati.
Vsak dan je preživljala med kričanjem otrok,
kramljanjem odraslih, pričkanjem in objeman-
jem, nikoli ji ni bilo dolgčas, veliko starejših ljudi

pa je samih, nanje
se malokdo spom-
ni, še posebno v
modernem vsak-
danjem vrvežu.
Tako je tudi teta
Marička živela sa-
ma, a, hvala Bogu,
imela je nečake, ki
so jo občasno raz-
veselili z obiskom.
Še posebno ena iz-
med njih je dobro
vedela, da je bilo
teti včasih pojesti kaj
slastnega, zato ji je
večkrat prinesla

jak dobrega za pod zob. Teta je zelo rada imela
slane "kanelone" iz palačink, imenovala pa jih je
"kandeloni" in si jih je zaželela še posebno za svoj
rojstni dan. Kako malo je potrebno, da izrazimo
spoštovanje, da starejšo osebo razveselimo, naj bo
to objem, lepa beseda ali z ljubeznijo pripravljena
jed.

"KANDELONI" TETE MARIČKE
Sestavine:
*Za približno deset palačink potrebujemo 3 jajca,
150 g moka, 150 ml mleka, 50 ml gazirane vode,
ščepec soli, 1 žlico olja. Za nadev: 150 g šunke,
250 g mehkega sira, 20 g naribanega parmezana,
1 smetano.*

Priprava:
*Z metlico stepemo jajca, sol in moko. Počasi do-
dajamo mleko in vodo, nazadnje olje. Masa mora
biti gladka in tekoča, ne pa vodena. Pustimo, naj
počiva vsaj pol ure. V ponev damo kapljico olja,
počakamo, da se dobro segreje, nato z manjšo za-
jemalko vlijemo maso in popečemo na obeh straneh.
Palačinke damo na krožnik in jih pokrijemo,
nato vzamemo ostale sestavine: vsako palačinko
posebej pa napolnimo s šunko in sirom ter jo zvi-
jemo. Pekač namažemo z maslom in vanj zložimo
palačinke eno ob drugo. Smetano razredčimo z
manjšo količino mleka ali bešamela in vlijemo na
"kanelone". Skrbno polijemo tudi po robovih,
da se med pečenjem ne bodo preveč izsušili, nato
potresemo s parmezanom. Pečemo približno 10
minut na 175-180 stopinj. "Kanelone" lahko ser-
viramo tako, še boljši pa so, če jih prelijemo z
omako iz gob. Palačinke lahko pripravimo tudi
dan prej, jih v hladilniku shranimo dobro pokrite
s plastično folijo in jih nato napolnimo in
spečemo pred uporabo. Bog žegnaj!*

Malce drugačne šolske novice

Pestro dogajanje na
Waldorfski šoli Primorska

Na Waldorfski šoli Pri-
morska radi sodeluje-
mo in se povezujemo z
ustanovami in društvi v lokal-
ni in širši skupnosti. Veseli
smo, ko različni dogodki na
našo šolo pritegnejo
obiskovalce od vsepo-
vod. V marcu poteka
vpis v 1., 2., 3. in 4. ra-
zred za šolsko leto
2019/20.

Tik pred božičnimi
počitnicami smo imeli
zimski šolski praznik,
dan, ko učenci staršem
skozi glasbo, besedo in
gib predstavijo, kaj vse
so se že naučili v šoli.
Zahvalili smo se za vse,
kar smo doživeli na
skupni poti, in si zažele-
li lepe praznike in vse
dobro v novem letu. Na
prireditvi smo se razveselili tu-
di obiska sosedov, ki so prišli
pogledat, kdo smo in kaj
počnemo, in toplo sprejeli, da
so prostori stare šole spet
zaživeli.

V januarju so tretješolci obiska-
li sestre klarise v Gorici, zapeli
so jim in si ogledali njihove
čudovite jaslice. Nastopali so
tudi na Bratskem srečanju pri
jaslicah na Kostanjevici. Iz Vid-
ma je k nam prišel glasbenik
Evaristo, ki je otrokom predsta-
vil različna glasbila, posebno
zanimive so bile dude. Obiskali
smo Varstveno delovni center
Ajdoščina, kjer so nam pripra-
vili pristrčen sprejem in nam
predstavili, kaj vse počnejo in
ustvarjajo. Tudi mi smo se
predstavili, najprej z besedo,
nato pa še s pesmijo in rajan-
jem. Ob harmoniki smo skupaj
zapeli in se imeli res lepo. Pra-
vo zimsko vreme smo izkoristi-
li za športni dan na snegu v
Črnem Vrhu, sankali smo se,
delali snežake in šli na sprehod

po gozdu. Naslednji dan smo
na snegu lahko uživali tudi na
šolskem dvorišču. V zadnjih
dneh januarja je bila učilnica
prvega razreda spet nekajkrat
odprta za goste, ki jih zanima

obiskali Feiglovo knjižnico v
Gorici. Posebej veseli smo bili
obiska ajdovskega župana, go-
spoda Tadeja Beočanina, ki je z
zanimanjem prisluhnil po-
ročilu o našem delu in si ogle-
dal, kako smo uredi-
li prostore.

Sicer pa se na naši
šoli tudi učimo, in
to z rokami, glavo in
srcem! Interes za
vpis je iz leta v leto
večji in Waldorfsko
šolo Primorska obi-
skujejo učenci iz vse
obsežnejšega šolske-
ga okoliša, iz Go-
riške, Vipavske dol-
ine, s Krasa in iz za-
mejitja. Razredi se
lepo polnijo, ima-
mo pa še nekaj pro-
stih mest. Marca po-
teka vpis v šolo za šolsko leto
2019/20, in sicer v 1., 2., 3. in
4. razred (za vse informacije
smo dosegljivi na waldorfska-
sola.primorska@waldorf.si). V

naš način poučevanja. Ponov-
no smo gostili dijake programa
predšolske vzgoje s Srednje šole
Veno Pilon, tokrat so nas obi-
skali v okviru predmeta mate-
matika za
otroke. Pre-
ko učne ure,
kjer so bili
tudi sami de-
javni, smo
jim pokazali,
kako poteka
pouk mate-
matike v
nižjih razre-
dih Waldor-
fske šole, na-
to pa so jim
nekaj mate-
matičnih

veščin predstavili učenci 1., 2.
in 3. razreda. Za konec smo jih
povabili v pravlično deželo *Ba-
bice zime*. S to lutkovno pra-
vljico smo razveselili tudi otro-
ke v Lavričevi knjižnici v Aj-
dovščini in Vipavi, s pravljico
Babica in trije kralji pa smo

šolske klopi pa septembra ne
vabimo le učencev, pač pa tudi
vse, ki jih zanima poklic wal-
dorfskega učitelja, začena se
namreč nov cikel triletnega
izobraževanja za waldorfske
učitelje.

Hana Furlan

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (233)

Regrat (2)

Regrat je rastlina potovanja, popotnikov. Raste
od marca do novembra po celem svetu. Seme-
na regrata odletijo daleč stran od matične ra-
stline, tako najdejo nov prostor, kjer lahko
zraste nova rastlina. Seme zapusti dom in se
poda novim dogodivščinam naproti daleč
stran. Zato so regrat povezali s popotovanjem.
Tudi človek mora včasih zapustiti dom in odi-
ti daleč stran, zaradi službe, dela, vojne, narav-
nih katastrof itd.

Regrat raste do
višine 2000 me-
trov nadmorske
višine. Cvetovi se
odprejo ob
sončnem vzhodu
in se zaprejo, ko
sonce zaide, zato
so nekoč verjeli,
da je regrat nastal
iz prahu, ki ga je
pustil voz boga
Sonca, ko je poto-
val po Zemlji. Legenda pravi, da, ko smo daleč
od ljubljene osebe, lahko z močnim pihanjem
v regratova semena – lučke – pošljemo spo-
ročilo ljubljeni osebi. Nekoč so verjeli, da, ko-
likor vpihove potrebuje ženska, da gredo vsa
semena od rastline, toliko let bo ta ženska
morala čakati, da se bo poročila.

Nekoč so čaj iz regratovih korenin polagali
pod posteljo, kajti verjeli so, da ta odganja zle
duhove. Regratov cvet naj bi prinašal tudi
srečo. Zato mnogi nosijo regratove cvetove,

tudi posušene, v žepu. V nekaterih državah
dodajo regratov cvet v poročni šopek neveste
za srečen in zdrav zakon. Regratovi cvetovi naj
bi tako prinašali srečo in bogastvo.

Nekoč so verjeli, da je sreča v življenju poveza-
na z zdravjem telesa in slabim spominom. Za-
kaj slab spomin? Ker v življenju smo veliko-
krat zagrenjeni in jezni na stare stvari,
nočemo pozabiti starih zamer in krivic. Tako
ostajamo zavezani v negativne energetske

zanke in ne gledamo
naprej, ne vidimo
vih priložnosti in izzi-
vov za rast duše. Ta-
krat nam bo pomagal
regrat, ki je rožica pre-
hoda, spremembe, no-
ve poti. Pomagal nam
bo, da bomo lahko
staro vrgli čez ramo in
pogledali v novo! Kot
regratova semena, ki z
vetrom zajadrajajo no-
vim dogodivščinam

naproti.
Tako bomo regrat ponudili tudi otrokom, ko
menjajo šolo, ko se selimo, ko menjamo
službo, skratka, ko so spremembe. Spremem-
be so za življenje nujne, prav je, da so. Vsaka
prinese nekaj novega, od vsake smo dolžni se
česa naučiti. Regrat nam bo pri vsem tem zelo
pomagal!
Iščimo zdravje!

/ konec
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo
zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo
za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev
v zamejstvu in po svetuTednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 26. februarja 2019, ob 13. uri

Tiha, zapuščena vas Slapnik

Prodajamo preteklost za masten denar

Z bližnjih pobočij in z makadamske ceste, ki se začenja kmalu pod Korado, je najprej zaznati temno zeleno razraščeno bršljan, ki se širi vsepovsod. Prerašča okna, zidove, kamnite oboke, lesene preklade, stopnišča, svinjake in kleti... V samoti nad briškimi vinogradi je postal bršljan edini gospodar. Gospodar vasice, ki je menda edino večje naselje v Brdih, ki je popolnoma prazno in zapuščeno... In neobljudeno. Slapnik. Do pred nekaj leti za naselje, ki šteje vsega skupaj sedemnajst hiš, skoraj nihče ni vedel. Zadnje mesece o Slapniku piše v vseh najpomembnejših časopisih, ob nedeljah pa dolge vrste radovednežev silijo med terase, grmičevje, zapuščene vinograde in sadovnjake. Slapnik je bil v prejšnjem stoletju in še veliko prej, po pričevanju tistih, ki so odšli, srečna vas. Menda je bil celo ena izmed najbogatejših vasi v Brdih, saj so prebivalci marone, vino in sadje prodajali v Italijo. Pripovedujejo, da so vaščani živeli v slogi, na sončnem pobočju, kjer je bilo podnebje milo, razgledi nebeško lepi, življenje pa ne pretirano težko. Nekdaj je vas štela 50, v najbolj živahnih obdobjih celo 80 prebivalcev, lastnikov hiš, ki propadajo, je 25, vrednost celotnega naselja pa je bila nazadnje ocenjena okoli milijona evrov. Že leto in več se sušlja, pa tudi piše o srečnem naključju, ki je

doletelo vas Slapnik. Srečno, če upoštevamo, kaj nam danes pomeni sreča. In če pomislimo, da živimo v časih, ko se uspeh meri v denarju in ko je zaslužek smisel vsemu. Vse kaže, da je neki tuj investitor, ki se ukvarja s snemanjem resničnostnih šovov, izvedel za Slapnik in nastal je projekt, ki naj bi v treh letih pripeljal do polne preobnove vasice. Sedemnajst hiš naj bi naselilo 17 evropskih parov in prav toliko različnih držav, ti pa naj bi v treh letih obnovili hiše in prenovljene vas bi izgledala ravno taka, kot je bila pred sto leti. Seveda naj bi se pri obnovi strogo držali arhitekturnih značilnosti vasi, ki so tipične za Furlanijo in Brda. Mednje spadajo zunanja stopnišča, kamniti okvirji oken in vrat, kamnite stopnice, leseni ganki z nadstrešjem in ozke ulice sredi kamnitih zidov. Sušlja se, da je med glavnimi pobudniki sam BBC, drugi spet omenjajo številne druge evropske televizijske hiše. Snemanje šova naj bi trajalo tri leta, BBC pa naj bi pripravil tudi znanstveno informativen dokumentarec o preobnovi starih vasi. Ko bo vsega konec, naj bi menda pari odšli, prenovljena vas pa naj bi postala razpršen hotel. Slapnik, kljub temu da nam zveni nekoliko čudno, ime naglasujemo na drugem zlogu, se v pobočja Korade zajeda 360 metrov nad morjem, podnebje je blago, sonca ves dan na pretek, razgledi

proti nižini in morju pa taki, da bi človek postal in pustil mislim, da gredo v daljave. Čutiti je, da so nekoč tu živeli lepo, v miru in da revščine vas ni poznala. Na izviru vrh vasi so med prvo svetovno vojno italijanski vojaki zgradili vodni zbiralnik, ki nosi letnico 1916. Še dandanes so vidni ostanki vodovodnih cevi. Leta 1985 je postal Slapnik spomenik nepremične kulturne dediščine lokalnega pomena. Občina Brda, ki stoji ob strani vlagateljem, zadnje dni se je menda izvedelo, da to sploh ni angleški BBC, ampak nekdo drug, je kot vodjo obnove Slapnika izbrala arhitektka Alessia Princiča iz Vidma. Ker govorimo o revitalizaciji vasi, naj bi ne šlo zgolj za strogo obnovo hiš pod nadzorom spomeniškega varstva, ampak za popolno oživitve tega predela Korade. Predvidena je namreč obnova vrtov, teras, sadovnjakov in vsega, kar je nekoč, preden so se ljudje izselili, dajalo Slapniku življenje. V Slapnik sam vodi dvojce makadamskih cest, ena je za silo še prevozna in je odcep asfaltne ceste, ki pelje s Korade proti Nožnem, druga, ki nas v vas pripelje iz doline potoka Kožbanjščka, pa je že precej zaraščena in nevzdrževana, vzpenja se v senci listna

tega gozda, ob njej je potok, pelje pa nas navkreber, do teras in vasi. Brda, ki že dišijo po Istri in Mediteranu, nežnost, ki je značilna za naše vinorodne primorske vasi. Lepota neba in terase, ki se kot stopnišče zajedajo vanj. Milina tople, nežne pokrajine. Kraj, kjer bi človek ostal. Slapnik je prešel v moj vsakdan čisto slučajno... Na FB-ju sem prebrala novico o resničnostnem šovu, posredovala sem jo prijatelju, nastala je spletna stran, zdaj načrtujejo krožni pohod. Ko si enkrat ogledaš vas, ne moreš kaj, da bi te ne zamikalo, da bi vstopil v življenje za razpadajočimi zidovi in izvedel kaj več o tistih, ki so odšli in pustili za seboj ne samo predmete, ampak tudi življenje. Slapnik je sicer prazen in zapuščen, a še vedno živ. Slapnik namreč pripoveduje. Zgodbe o ljudeh, preteklosti, sanjah, odhajanju, ki je skupno vsem nam. Ko

je še vprega za voz, nekje na kašči škropilnica, na polici radio in likalnik. Pravijo, da so večino stvari, ki so bile kaj vredne, ljudje že odnesli. Kot bi trgali preteklost, kot bi lomili na kose življenje, kot bi dregali v rano, ki še skeli. Sama bi se Slapnika ne dotaknila, nikoli. Nikoli bi ne posegla v sanje, v življenje, v pripoved vasi, ki še vedno čaka, da se bo nekega dne nekdo vendarle vrnil. Počasi hodimo prek porušanih zidov, razpadajočih ometov, ponekod robida in bezeg poganjajo tam, kjer je bilo nekdanje družinsko življenje. Ne morem si kaj, da ne bi obstala pred še na pol odprto omaro, da ne bi si priklicala v misli ogenj, ki gori v zidani peči. Čisto nedotaknjena je, ima me, da bi jo še enkrat prižgala. Prevrnjene steklenice na njej govorijo o času, ki se pretaka in mineva. Zunaj, skozi razbito okno se soncu smejejo Brda. Med kamenjem in

ometi, ki odpadajo, razmišljam o življenju. Zmoti me odmev tišine. Preteklost bo čez dober mesec izbrisala gradbišče. Poti bo za vedno izbrisala visoka, neprehodna ograja. V objektiv skušam ujeti čim več..., da rešim drobce nečrepinje spominov. Bog ve, čigavi so ti spomini. Zakaj so odšli. Zakaj je nekdo tu pustil odgrnjeno posteljo in likalnik, ki bi lahko še služil. Zakaj so ljudje zapustili vas, v kateri so živeli v slogi, in se iztrgali objemu Brd pod Korado. Berem in poslušam o Slapniku. Nekje najdem intervju z domačinom in mu prisluhnem. Ko bi lahko še enkrat izbiral, bi nikoli ne odšel, pravi, medtem ko se sprehaja med bršljanom in ruševinami. Ni mu bilo hudo v Slapniku. A kot sovaščane ga je premagala sla po boljšem, lažjem življenju. Zamikalo ga je mesto. Zamikalo ga je prihodnost brez garancije. Zamikal ga je denar. Za denar, za ogromen denar, bo zdaj tiha vas v Brdih postala prizorišče resničnostnega šova. Prihajali bodo ljudje, prinesli bodo luči in kamere, prihajali bodo turisti. Denarja bo ogromno. Slapnik bo še enkrat izginil, tokrat dokončno. Takega, kot je, tihega, odetega v plast odhajanja, si ga lahko ogledamo samo še do konca marca. Združenje Val Judrio - Idrska dolina bo v prvi polovici meseca priredilo krožni pohod mimo Senika do Slapnika in nazaj prek Krčnika. Informacije lahko dobite na FB-ju, na strani, namenjeni Slapniku, ali pa pišite na mail hodimo@idskadolina.eu.

Suzy Pertot

JURIJ PALJK

OBROBNOSTI

14

Priznam, da sem se v trenutku, ko sem prebral vest, da je več kot deset tisoč slovenskih ostarelih danes v hrvaških domovih za ostarele in onemogle, počutil globoko prizadet. Ker sem vzgojen, da je treba starejše spoštovati in za svoje stare starše in starše zgledno poskrbeti, sem takoj pomislil na blazno samoto čakanja na smrt v tujem okolju, ki je ne privoščim nikomur, prav gotovo ne starim, bolnim in onemoglim. In seveda niti samemu sebi ne, saj me je pred leti že dolgo zdravljenje v italijanski bolnišnici izčrpalo, pa ne samo telesno, ampak tudi duševno, ker sem moral stalno govoriti v tujem jeziku. Tudi zato sem pred leti lahko iskreno zapisal, da bi sam brez slovenske besede umrl in bi umrl tudi v primeru, da bi mi tudi svojih otrok ne uspelo naučiti slovenskega jezika. Zame je tako.

Ko sem pred leti na neki javni razpravi samo vprašal, kako to, da v naši narodni skupnosti v Italiji niso nikdar pomislili na domove za ostarele, v katerih bi lahko naši ljudje pričakali svojo zadnjo uro v lastnem jeziku, prijaznem okolju in med sebi enakimi, je najprej zavržalo, nato so sledile nekatere polovične razlage, ki niso bile ne jasne in tudi ne opravičila, navedle so mi naše sestre, te zlate nune, ki jih je vedno manj, a sam nisem govoril o njih. Vprašal sem, kaj se je z nami zgodilo, da ne damo toliko nase, da bi svojim ostarelim nudili varno zatočišče v svojem, slovenskem jeziku. In bi seveda tako tudi poskrbeli zase, za našo starost, za naše dostojanstvo. Odgovora nisem dobil.

homogeno celoto režijsko spel Jože Hrovat, igralec SNG Nova Gorica in dolgoletni umetniški spremljevalec dramskega odseka PD Štandrež. Pavčkove optimistične, zelo spevne, mile, sočne pesmi, v katerih se zrcali njegova svetla duša, obžarjena tudi od primorskega sonca, so pojoče izzvenele iz ust nastopajočih, Marka Brajnika, v vlogi pesnika Pavčka, Ines Vižin, Ivanke Kosta, Nike Paulin, Lorenza Marussija in Erika Lutmana. Kar nekaj njegovih vsebinsko toplih pesmi – tudi zadnjih o angelih – je zazvenelo na doživitem večeru. Lahkotno so zažuboreli tudi njegovi hudomušni stih, v katerih se je poigraval z besedami in v njih iskal še druge besede (npr. v vsakem Pavčku je pav).

Te imajo naši otroci najraje. Sam je iskrivo znal na pamet recitirati svoje stihe, kar se posreči le redkokateremu pesniku. Tudi njegov zelo prijetni in prijazni glas se je slišal na prireditvi z video posnetka, ko je pripovedoval o svojem otroštvu v Šentjurju. Za konec se je oglasila še Pavčkova *Dober dan, življenje*. Zadnja kitica se glasi: *Dober dan, življenje! Silno in mило / Kot na praznik prihajam v tvoj hram / in ti šepetam na uho besedilo zaljubljenih: Rad te imam!* Preden so se ugasnile odrske luči, pa je na posnetku Jože Hrovat z liričnim nadihom občuteno interpretiral verz *Tisoč in tisoč zvezd je nad nami...*

S 13. strani Na svetu si,...

Ob koncu je svoje misli namenila Tonetu Pavčku (1928-2011), pesniku, prevajalcu, esejistu, vodji Mladinskega gledališča v Ljubljani, časnikarju in uredniku pri Cankarjevi založbi, kateremu je bila posvečena štandreska in drugi omenjeni proslavi. Pavček je bil rojen v Šentjurju pri Mirni Peči na Dolenjskem in je zelo ljubil svoj domači kraj, a tudi na primorski obali se je čutil doma – tu je imel ob morju tudi svoj vinograd refoška. Srčno rad in z veseljem je Pavček obiskoval naše šole in šolarjem večkrat ponavljal: "Najdite svoj cilj in uživajte v svojem delu, imejte radi življenje"! Kako je tudi sam ljubil življenje in kako je to

Sonja Cijan, predsednica KD Stanko Vuk Miren - Orehovlje. Prireditve, katere vezno besedilo je napisala Marta Pavlin, je v

Olympia omenjena v športnem dnevniku La Gazzetta dello Sport

Goriška slovenska ekipa med 34 najstarejšimi odbojgarskimi klubi v Italiji

V tedenski prilogi, ki jo športni dnevnik La Gazzetta dello Sport v sodelovanju z državno odbojgarsko zvezo namenja odbojki, je, 22. februarja 2019, omenjena tudi naša goriška ekipa Olympia. V prilogi V come Volley, ki izhaja ob petkih, je namreč na dveh straneh prikazano, kateri so in kje se nahajajo najstarejši klubi, ki so včlanjeni v italijansko odbojgarsko zvezo. Najstarejša je Volleymania Nembro A. S. D. iz Bergama (1945). Pomembno tradicijo imata Toskana in Emilia Romagna, ki štejeta vsaka sedem "najstarejših ekip". Naša dežela jih ima kar štiri, med katerimi je tudi Športno združenje Olympia, ustanovljeno leta 1961 in od takrat tudi vpisano v odbojgarsko zvezo. To je velik ponos za Goriško in našo slovensko narodno skupnost, saj je med 34 najstarejšimi klubi v Italiji tudi slovenska ekipa. / MČ

Sprehod po slovenski prestolnici

Fotografije iz Ljubljane

Vsakič, ko obiščem našo "bližnjo" prestolnico, se ne morem načuditi novostim in svežini mestne ponudbe. Nova turistična stran, ki se vije od Tromostovja in Franciškan-ske cerkve ob Ljubljani vse do Zmajeva mosta, kar blešči od pisanih lokalo-
lov, elegantnih kavarn, slaščičarn, lepo po-
streženih mizic z mla-
dimi obrazi. In tudi na
Plečnikovi tržnici so-
dobni bistroji in bari
nadomeščajo stare pe-
karne in prodajalne
živil. Nova podoba Lju-
bljane pač, ki rase iz se-
zone v sezono, po meri
pravcatega turističnega
buma, tako skupinske-
ga kot mladih družin
in eksotičnih parov.

Ravnokar sem si ogle-
dal izvirno, intimno in
nekam komorno zasnovano razstavo o
delu in evropskem okviru našega naj-
večjega pisatelja ob 100-letnici smrti.
Originalni Cankarjevi prvi tiski liričnih,
proznih in dramskih razmišljujočih del,
ki so se zapisali v slovensko kulturno za-
vest, plakati zgodovinskih uprizoritev
njegovih dram, tudi v Trstu, v pol temi
sugestivno osvetljene viseče fotokopije
rokopisov, Smrekarjeve karikature, iro-
nične Omerzijske celuloidne lutke in
lesne instalacije bodo še dolgo odme-
vale v vizualnem spominu obiskovalca.
Ob Cankarjevem domu se nahaja zna-
meniti kompleks, opečnato - betonski
sestav stanovanjskih, poslovnih in
trgovskih stavb, eden izmed najbolj raz-
poznavnih zgledov povojne "jugo-arhi-
tekture", ki je nedavno dobila svetovno
priznanje z odmevno razstavo v ne-
w-yorškem muzeju sodobne umetnosti
- MOMA. Prav na repu edinstvenega in
še kako živega arhitekturnega spomeni-
ka, ob Slovenski cesti, so podzemski
prostori ene od, za nas, najlepših me-

stnih razstavišč, **Galerije Jakopič**. Tu so
posebno žlahtno ovrednoteni pregledi
sodobne fotografije, kot je sedanja raz-
stava z naslovom **Na moje oči: Zgodbe
iz Iraka**, ki bo odprta do 3. marca (torek
- nedelja, 10.00 - 18.00).

Italijanska kustosa in fotografa Stefano

Bagdad, Irak, Ali Arkady, 2015

Carini in Dario Bosio sta s pomočjo kra-
jevnihi sodelavcev Marije Skočir in Julije
Hoda (za MGML) in Sašo Kraljem (Živi
atelje DK) postavila
skupinsko razstavo
mlajšega rodu iraških
fotografav, ki je bila že
2017 premierno pred-
stavljena v Pragi. V
živobarvnem mimo-
hodu smo priča, skozi
razne tematske razdel-
ke, vpogledu v sodob-
no, ne samo vojno od-
slikavo vsestransko
ranjene dežele. V
ospredju je Iraški Kur-
distan, od pravadnih
prizorov tihotapstva
na mejah med Irakom,
Iranom, Sirijo (Aram
Karim) do arhiva kur-
dskega fotografa Twa-
na Abdulaha, ki doku-
mentira družbeno

življenje in genocid naroda
(1974-1992), ki se je začel že v
času režima Sadama Huseina.
Na ogled so reportaže tudi iz
vsakdana v Bagdadu (Ali Arka-
dy), slikoviti nočni posnetki iz
Kirkuka (Hawre Khalid), portreti

"ranjenih" jacidskih žena, ki so pobegle
iz jarma ISISa, v tradicionalnih belih
poročnih haljah, kot jih je sočutno po-
snela fotografinja Seivan M. Salim. Raz-
stavljena so še dela Bnara Sardarja in
Rawshta Twana, ki je rešil omenjeni dra-
goceni očetov arhiv, ter obeh italijan-
skih kustosov - fotografov, ki sta
živela in delala v Iraku. Soorgani-
zatorji razstave so še praški DOX,
studio DARST in italijanski kultur-
ni inštitut, ki gosti na svojem se-
dežu ob Ljubljani spremljevalno
razstavo Stefana Chiarinija **Ženska,
luna, kača. Sedemnajst mesecev v
Iraku**.

V galeriji **Kresija** tik ob turističnem
centru ob Tromostovju je bila po-
daljšana do 14. marca razstava
**Duh mesta, s Tihomirjem Pinter-
jem po stari Ljubljani**. Mojster ana-
logne ročno izdelane srebrožela-
tinske črno-bele fotografije je obče
poznani po svojih psihološko
dovršenih portretih slovenskih pisatel-
jev in umetnikov, ki so nastali za časopis
Delo in doživeli objavo v uspešnih mo-

Duh mesta, Tihomir Pinter, 2018

5 rož 8 fotografij, Tanja Lažetič

nografijah. Tu so na ogled njegove ur-
bane krajine in tihožitja, znani izrezi
mestne arhitekturne fiziognomije, pra-
zaprav že etnografski fotozapisi sociali-
stične potrošniške revolucije 70. let
prejšnjega stoletja, a tudi blesteči črno-
beli detajli današnje "turistične" Lju-
bljane. Urnik razstave: ponedeljek-pe-
tek, 10.00 - 18.00; sobota, 10.00-12.00
in 12.30-14.00; nedelja, 10.00-13.00.
Intimen kletni razstavni prostor **Galeri-
je Fotografije** na Levstikovem trgu št. 7
(blizu Skuca) pa gosti najnovejšo posta-
vitev sodobne slovenske fotografije
Tanje Lažetič z emblematičnim naslo-
vom **5 rož, 8 fotografij**. Tu smo priča
prefinjeno izdelanim, na pleksi tiska-
nim velikim formatom esencialnih cve-
tic, ki očarajo po svoji nežno blesteči,
sloki eleganci. Kot je zapisala Hana
Čeferin, je to "projekt, ki preigrava
vprašanja trajnosti, umrljivosti in
družbenih pričakovanj. Umetnica od-
nos med mladostjo, vizualno perfekcijo
in umetnim zrcali v svojih rožah". Kdor
si bo ogledal spletno stran umetnice,
bo lahko malce doimel širino, bogatost,
neposrednost in radovednost njenega
avtorskega pristopa, ki kultivirano zaje-
ma iz sodobnih izraznih diskurzov, tra-
dicionalnih in multimedijskih tehnik.
Tanja Lažetič ima za sabo veliko med-
narodno izkušnjo rezidenc in razstav po
glavnih umetniških prestolnicah, ne le

stare celine, tu se je morda vrnila k
prvinskemu, delu s kamero, s svetlobo,
z digitalnim kromatizmom, s popolno-
stjo cvetice. Sama je zapisala: "Rada opa-
zujem odpiranje popkov. Čakam tisti
posebni trenutek, ko je cvet popolnoma
odprt. Takrat jih fotografiram. Umetne
so, čeprav rastejo in se razvijajo, zato
iščem pravo barvo tega, kar vidim. Tudi
popke fotografiram, ampak ne sušenja
in gnitja, ker okrasne rože niso bile na-
rejene zato, da bi se postarale".

V **Galeriji Fotografiji** bodo vsi ljubitelji
dobili kaj dragocenega, od sodobnih av-
torskih fotografij do prefinjeno tiskanih
umetniških foto-knjig, slovenskih in
svetovnih mojstrov, redkih katalogov,
kot npr. Vena Piona ali manj znanega
tržaškega fotografa Karla Kocjančiča.

Ljubljana spreminja videz. Na svojem
kulturnem izletu smo iskali okrepčila v
stari gostilni Pod lipo, a je pred meseci
končala stoletno tradicijo in je zdaj v
istem prostoru sodobno urejen "roštilj",
ki spada v verigo isto zasnovanih loka-

Fotografinja Tanja Lažetič

lov z nemškim imenom in baje "naj-
boljšimi čevapčiči v mestu". Še k sreči,
da na krasno obnovljeni Slovenski cesti
od povsem internacionaliziranem Ho-
telu Slon še naprej vztraja Šestica. Tudi
ta je zelo lepo obnovljena in natakarije
te sprejmejo v jezikih sveta, a še smo
lahko uživali okusno pečenko, ljubljansko,
in celo slastno, rahlo kislo, govejo
obaro s finimi žganci.

Davorin Devetak

Kratko prozno delo Primoža Sturmana

Günaydün

"Todor Živkov vas kliče nazaj, velike ek-
skurzije je konec. Obrnite avtomobile
in vrnite se, od koder ste prišli".

"Kdo vam je to rekel?"

"Si ne predstavljate? Turški policist ali carinik na
mejnem prehodu Kapitan Andreevo oziroma
Kapükule. Imenujte ga, kakor želite".

"S kakšnimi občutki ste se vračali domov?"

"Günaydün"! pozdravim, ko vstopam v matični
urad.

"Dobar den", se oglasi izza pulta, precej jezno, kot
bi storil prekršek ali kaznivo dejanje.

Takoj preklopim na bolgarščino, da ne bo težav.

"Sin se mi je sinoči rodil v mestni porodnišnici".

"Izpolnite obrazec z vsemi podatki".

Ime očeta Jusuf Eminov Vasil Božilov

Datum in kraj rojstva 12. 7. 1963, Rusen Ruse

Veroizpoved islam ateist

Poklic inženir

Ime matere Dagmar Eminova Hristina Božilova

Datum in kraj rojstva 23. 9. 1965, Hrvatica Plovdiv

Veroizpoved islam ateistka

Poklic vzgojiteljica

Ime otroka Filip Božilov

Datum in kraj rojstva 20. 8. 1989, Plovdiv

Veroizpoved ateist

Sogovornik me najprej gleda v oči, potem pa za
trenutek pogled obrne stran.

"Kako bi se počutili, če bi vam v državi, kjer ste se
rodili, spremenili ime, priimek in kraj rojstva?"
Ne odgovori. Na njegovem obrazu je videti, da je
on tisti, ki postavlja vprašanja.

"Jezi me to, da ne Turčija, še manj pa Bolgarija še
vedno nočeta priznati, da nam je bila storjena kri-
vica", dodam zelo prepričano.

"Vas to dejstvo še vedno boli? Tudi po skoraj petih
letih?"

"Seveda me. Ko bi se o stvari več govorilo, bi bilo
bolje".

"Ste prepričani? Kaj se vam je še tako hudega zgo-
dilo tistega leta?"

"Prekipelo mi je, pa ne samo meni, vsem
nam".

"Povejte, poslušam vas".

"Popoldne je napovedan protest. Boš šel z na-
mi?"

"Bom, seveda bom".

V tovarni smo vsi prepričani, da je situacija šla pre-
daleč. Ne smemo se pustiti, pa naj stane, kar hoče.

"Vseh nas ne morejo pozapreti..."

Eden drugega bodrimo. Pripraviti se je treba na
pendreke in solzivec. Tako kot na Poljskem in Ki-
tajske.

Popoldne se zberemo. Pendreki, solzivec

in naboji. Pravi. Dva tovariša obležita na
asfaltu.

"Uradne vesti oblasti so govorile, da je šlo
za protestnika, ki smo ju na begu pred po-
licijo pohodili do smrti".

"Pa je bilo res?"

"Seveda ne. Eden je umrl v mojem na-
ročju. Še danes se spomnim strelne rane,
ki jo je imel na vratu".

"Kaj pa je bilo potem?"

"Policija nas je prišla in nas peljala na za-
slišanje".

Sedim pred policistom.

"Ime in priimek?"

"Jusuf Eminov".

Na levem licu me zapeče. Klofuta.

"Ime in priimek, sem rekel. Brez zajebancije".

"Vasil Božilov".

"Krvave roke imaš..."

"Pomagaj sem tovarišu".

"Da mu nisi morda ti prerezal vratu, da bi nas lah-
ko vaši obtožili, da smo nasilni?"

Kri v žilah mi zledeni.

"Usedi se".

"Nekaj trenutkov je hodil za mojim hrbtom. Kri
mi je ledenela dalje".

"Lepo službo imaš, žena je noseča..."

Vse vedo.

"Se ti zdi pametno, kar delaš?"

Molčim.

"Če ti tu ni v redu, piši Kenanu Evrenu! Naj vas
vse vzame v Istanbul. Bomo videli, ali boste tam
tako lepo živeli".

Njegov glas postane rjoveč, skoraj renči.

Sam pri sebi razmišljam, kaj bi se zgodilo, če bi res
pisal generalu Evrenu. Morda bi izginil. Tega, da
sem že večkrat zaprosil za dovoljenje za emigracijo,
pa so mi ga zavrnili, mu ne rečem. Verjetno mi v
tem trenutku ne bi preveč koristilo.

"Še enkrat naredi kaj takega, pa lahko pozabiš na
službo. Sedaj pa izgini".

"Hvala bogu, da so nas pred policijsko postajo
čakali aktivisti Amnesty International. Precej so
nas pomirili. Vsak je povedal svojo zgodbo. Jamčili
so nam anonimnost. Še dobro, da ni bilo nobenih

posledic. Preveč bi nas morali odpustiti, tovarna
bi zaprla svoja vrata. Stvar je šla v evropske medije,
Živkov se je začel blamirati".

"Živkov je padel šele decembra. Kako ste preživeli
vmesni čas?"

"Mislil sem na to, da se mi bo rodil sin".

"Kje se počutite bolj doma? V Turčiji ali Bolgariji?"

Z vprašanjem me je zmedel. Ne vem, kaj bi mu re-
kel.

"To je, kot bi me vprašali, ali imam raje ženo ali si-
na. Oba imam rad. Vsakega na svoj način".

Odgovor preliši. Postavi mi novo vprašanje.

"Kako to, da tedaj niste izgubili upanja?"

"Živkov je kmalu zatem naznanil, da lahko odide,
kdor želi".

"Zakaj torej niste takoj odšli?"

"Žena je rekla, da bomo šli, ko se rodi otrok, da ga
vidijo najini starši. Nihče ni vedel, ali se bomo lah-

ko kdaj vrnili".

"Na matičnem uradu sem vse uredil. Tudi njegov
potni list imam. Lahko gremo".

"Kako se pa imenuje Mehmet?"

"Filip..."

Nekaj trenutkov tišine. Utrne se ji solza.

"Ne skrbi. Ko pridemo v Turčijo, ga bom prijavil s
pravim imenom. Tudi mene in tebe".

"Potem se je zgodilo tisto, kar ste že slišali. Prišli
smo na mejo, kjer so nas poslali nazaj. Brez vizuma
smo bili. Če bi prišli dan prej, bi šli čez".

"Kako pa je bilo, ko ste se vrnili?"

"Službe nisem izgubil, tudi žena ne. Življenje je
teklo dalje. Otrok je rasel. Spremljali smo Soli-
darnost v Gdansk, rezanje žice na madžarskem
delu železne zavese in žametno revolucijo na
Češkoslovaškem. Živkov je padel dan po berlins-
kem zidu, dobili smo turško stranko".
Šimfanje čez komunistične režime očitno laska
predstavniku države, ki je že skoraj pol stoletja
članica zveze NATO.

"Kaj so rekli vajini starši, ko ste se vrnili?"

"Hvala bogu, da ste vsi trije živi. Bili smo pre-
pričani, da se ne boste več vrnili. Slišal sem za lju-
di, ki so jim dali dovoljenje za emigracijo, pa so
izginili".

"No, kasneje se je izkazalo, da so bile novice
lažne. Saj veste, kako je..."

Prekinil naju je telefon. Preklopil je na solidno bol-
garščino in se začel pogovarjati o obisku otvoritve
mestnega velesejma.

"Povejte, prosim, gospodu županu, da še nisem
prepričan, ali lahko pridem".

Kljub njegovemu odgovoru se je glas na drugi stra-
ni žice še naprej trudil, da bi ga prepričal.

"Rekel sem, da ne vem. Jutri pokličite".

Slušalko je spustil na vilice in se obrnil proti me-
ni.

"Končati bova morala. No, vašo zgodbo razumem.
Podobnih sem v preteklih letih slišal zelo veliko.
Še zadnje vprašanje imam za vas. Nekaj mi vseeno
še ni jasno".

"Izvolite, gospod konzul".

"Po vsem, kar se vam je zgodilo, bi pričakoval, da
še vedno gojite zamero do naše države. Zakaj tako
vztrajate, da vam podelimo turško državljanstvo?"